

RADU TEODORESCU

NOBLEȚEA ÎN VIAȚA CREȘTINULUI ORTODOX

CUPRINS

Introducere

1. Ce este de fapt noblețea?
2. Omul nobil în raport cu omul josnic și meschin
3. Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos ca model suprem de noblețe
4. Filantropia creștin ortodoxă ca expresie de noblețe
5. Nobilimea sau politizarea nobleței
6. De ce este noblețea o virtute din ce în ce mai rară în zilele noastre?

Concluzii

INTRODUCERE

Când vorbim despre noblețe sau despre faptul de a fi nobil adevărul este că cei mai mulți dintre noi suntem refractari. Aceasta fiindcă ne aducem aminte de lecțiile de istorie în care se vorbea de o clasă sau de o categorie de oameni distinctă, cea a nobililor, care a făcut mai multe:

- lucruri rele,
- abuzuri,
- corupție
- și minciună.

A fi un nobil este pentru noi cei de azi identic cu a fi un om rău. Aceasta fiindcă știm de la istorie că nobilimea din vechime era o categorie de oameni care deși era reprezentantă a legii ajungea să conducă abuziv și despot.¹

Totuși deși nobilimea medievală a făcut mult rău sensului cuvântului de noblețe, ceea ce vom căuta să arătăm în această carte este că totuși, a fi un om nobil este încă un lucru:

- actual,
- bun
- și frumos.

Se vorbește din ce în ce mai puțin de noblețe în zilele noastre și iată de ce am ajuns la concluzia că ar fi bine să insistăm mai mult pe noțiunea de noblețe. Noblețea este o noțiune cu mai multe sensuri:

- atitudine sau însușire morală superioară,
- eleganță,
- distincție,
- generozitate,
- mărinimie etc.²

Se poate vedea prin urmare că noblețea este un termen cu mai multe sensuri și prin urmare o noțiune bogată nu numai semantic dar și practic. Iată de ce trebuie să știm că noblețea trebuie să ne intereseze mai mult. De obicei admirăm oamenii care știu:

- să se comporte
- și să fie

nobili. Totuși, când vine vorba să punem noblețea în practică în ceea ce ne privește ei bine devenim mult mai rezervați. De ce? Fiindcă noblețea după cum am putut vedea din definiția termenului impune cu sine mai multe condiții și ne cere să fim mai exigenți cu noi înșine. În lumea noastră este cât e poate de nobil și un act de mare noblețe de a ajuta pe cei săraci. Ne place să vedem știri și să auzim vești despre cum cei bogați i-au ajutat și salvat pe cei săraci. În orice caz nu ne place ca noi să fim cei care să îi ajutăm pe cei săraci. De ce? Fiindcă a face acest lucru necesită:

- efort,
- grijă,
- concentrare
- și dezinteres.

De ce să nu spunem că noblețea arată mult mai bine când este privită din exterior și nu când ea ajunge să fie practică din interior. Aceasta fiindcă trebuie să știm că a fi un om al nobleței nu este un lucru foarte ușor. Aceasta fiindcă am ajuns să trăim într-o lume:

- grosolană,
- grosieră,
- și bătărană.

Ei bine într-o astfel de lume ca a noastră trebuie să știm că noblețea este din ce în ce mai lipsă. Sunt puțini cei care știu că a fi un bun creștin ortodox implică cu sine a fi un om al nobleței. De ce? Fiindcă este noblețea cea care ne face să fim unii care să fim:

- iubitori,
- blânzi,
- iertători,

¹Nicolae Filimon, *Ciocolii vechi și noi* (Editura Cartea românească, 2017).

²După Dicționarul explicativ.

- amiabili,
- deschiși
- și morali.

După cum am putut să vedem noblețea implică cu sine un caracter moral superior. Aceasta înseamnă că omul nobleței este un om care știe ce este:

- morala,
- bunul simț,
- buna purtare
- și decența.

Iată de ce este bine să știm că noblețea nu trebuie să ajungă să fie un lucru pe care să îl admirăm numai în ceilalți ci la fel de bine să ajungă să fie o parte integrantă din noi înșine.³

Este evident că termenii de noblețe și de nobil sunt unii care sunt legați fiindcă sunt sinonimi, dar ceea ce trebuie să știm este că termenul de nobil are mult mai multe sensuri față de termenul de noblețe. Care sunt prin urmare sensurile termenului de nobil (și care nu sunt incluse în termenul de noblețe)?

1. Generozitate, spirit de abnegație,
2. Capabil se sentimente înalte, generos,
3. Care face cinste și care pune într-o lumină bună pe cineva,
4. Grațios, elegant, distins,
5. Un om superior,
6. Cu înfățișare impunătoare,
7. Curajos, bun, cinstit etc.⁴

Avem prin urmare aici mai multe caracteristici ale omului nobil. Trebuie să știm că între omul nobil și omul nobleței nu există de fapt mai nici o diferență. Aceasta fiindcă ambii sunt persoane care slujesc aceluiași ideal.

Ceea ce voim să evidențiem în rândurile acestei cărți este că a venit vremea să reînvățăm ce este noblețea. Nu trebuie numai să citim cărți despre noblețe ci mai mult trebuie să ne modelăm caracterul în așa fel să ajungem și noi niște oameni ai nobleței. Unii s-ar putea să se întrebe: ne cere cumva Hristos să fim oameni ai nobleței? Dacă este să citim cu atenție paginile Noului Testament adevărul este că nu vom prea găsi termenul de noblețe literal. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să vedem dincolo de literele Noului Testament. Aceasta fiindcă după cum spune dictonul: litera ucide, duhul face viu.

Prin urmare este evident că Hristos:

- ne cere,
- ne îndeamnă
- și ne îndrumă

să fim niște oameni ai nobleței. Deși Hristos nu a prea folosit direct termenul de noblețe totuși chemarea Sa a fost una de a fi oameni ai nobleței. El a voit să fim oameni ai nobleței în așa măsură că a ajuns să ne ceară să ne iubim dușmanii și vrăjmașii. În sens moral trebuie să fii un om al nobleței să ajungi să îți iubești dușmanii. Aceasta fiindcă dușmanii noștri sunt din cele mai vechi timpuri o chemare spre:

- răz bunare,
- ură,
- bârfă,
- desconsiderare
- și ranchiună.

Ei bine numai omul nobil ajunge să își iubească dușmanii. Vom vedea în paginile acestei cărți că Hristos a fost un model sau mai bine spus modelul suprem de noblețe. Aceasta fiindcă din iubire față de umanitate și din dorința de a o mântui Hristos a acceptat ca om să moară pe cruce pentru umanitate.

Dacă vom privi în jurul nostru vom vedea că în plan moral am ajuns să trăim vremuri:

- confuze
- și tulburi.

Sunt din ce în ce mai mulți oameni care nu vor să aibă nimic de a face cu sentimentele nobile și cu noblețea în sine. Aceasta fiindcă se consideră că numai:

³Nicolae Steinhardt, *Prin alții spre sine* (Iași, 2012).

⁴După Dicționarul explicativ.

- proștii
- și fraierii

sunt oameni ai nobleței. Sunt multe mentalități bolnave care văd în noblețe un fel de dovadă de slăbiciune. Cum să ajungi să fi un om al nobleței într-o lume în care pentru a ajunge să îți împlinești scopul trebuie să calci peste cadavre? Cum să ajungi să fi un om al nobleței într-o lume în care omul vulgar este considerat un adevărat erou social? Cum să ajungi să fi un om al nobleței într-o lume în care ce puternici trebuie să se comporte ca și cu niște sclavi cu cei mai slabi? Este evident că noblețe nu prea își are:

- locul
- și sensul

într-o astfel de lume. Ei bine, nimic mai eronat decât o asemenea părere și viziune despre lume. Trebuie să vedem noblețea ca o:

- manifestare,
- și lucrare

a binelui. Dacă vom face așa cu siguranță că vom vedea noblețea cu ochi diferiți.⁵

Se spune că doi prieteni vorbeau despre cele duhovnicești.

- Știi ce?
- Ce anume?
- Tocmai m-am întors din Elveția.
- Frumoasă țară.
- Este.
- Parcă este mult munte pe acolo.
- Așa este.
- Și cum a fost?
- Foarte frumos.
- Da?
- Da.
- Ce ți-a plăcut mai mult?
- Cel mai mult?
- Da.
- Frumusețea peisajelor.
- Deci ți-au plăcut Munți Alpi?
- Așa este.
- Știu că în Elveția sunt o adevărată atracție.
- Da și nu.
- De ce?
- Tu ai auzit de Văile Morții din Elveția?
- Văi ale Morții?
- Da.
- Să știi că nu.
- Pău rău faci.
- Cum așa?
- Îți place Elveția dar nu ai auzit de văile morții.
- Ce sunt aceste Văi ale Morții?
- Sunt niște văi în Munții Alpi.
- Și de ce le spune așa?
- Le spune așa fiindcă aceste văi sunt în munți și nu lasă nici un vânt să bată prin ele.
- Păi dacă sunt în munți cum să bată vântul prin ele?
- Dar nu știi ce efect au ele asupra populației.
- Ce efect?
- Unul negativ.
- De ce?

⁵Rob Riemen, *Nobility of spirit: a forgotten ideal* (Yale, 2009).

- Fiindcă din cauza acestor văi adânci din mulți aerul curat nu prea circulă.
 - Așa și?
 - În aceste văi s-a putut vedea că oamenii se îmbolnăvesc și mor mult mai repede.
 - Cum așa?
 - Aerul nu prea circulă și atunci se ajunge la boală și la moarte.
 - Vai nu se poate.
 - Ei uite că se poate.
 - Și de ce îmi spui mie aceste lucruri?
 - Să te fac să înțelegi un lucru.
 - Ce lucru?
 - Pe acolo pe unde nu circulă Duhul Sfânt sufletele se îmbolnăvesc și mor în fărâdelegi.
 - La fel cum se întâmplă în Elveția?
 - Întocmai.
 - Să știi că în sens creștin ai dreptate.
 - Sigur că am dreptate.
 - Tu văd că pui mare accent pe Duhul Sfânt.
 - Evident.
 - De ce?
 - Ca să mă explic: tu ai auzit de Egipt nu?
 - Da, este o țară din nordul Africii.
 - Știi cum trăiește Egiptul?
 - Adică?
 - Ce ține în viață Egiptul?
 - Dumnezeu?
 - Evident, dar ca să fim mai tehnici?
 - Nu știu la ce te referi.
 - Ei bine îți voi spune eu.
 - Te ascult.
 - Egiptul trăiește datorită unui singur fluviu.
 - Nilul nu?
 - Da. Vezi că știi.
 - Știi fiindcă am făcut în școală la geografie.
 - Ei bine dacă Nilul nu s-ar revărsa prin Egipt toată țara ar fi o pustietate de nisip ca Sahara.
 - Asta așa este.
 - Așa este și cu viața noastră sufletească.
 - Cum?
 - Viața noastră sufletească trăiește din revărsarea harului Duhului Sfânt.
 - Așa este. O simt și eu.
 - Fără această revărsare a harului Duhului Sfânt viața noastră nu ar fi nimic altceva decât o pustietate a păcatului.
 - Să știi că ai dreptate.
 - Mă bucur că ți-ai dat seama.
 - Mi-am dat seama fiindcă ai un mod foarte plastic de a vorbi.
 - Am încercat să mă fac înțeleș.
 - Și ai reușit.
 - Mă bucur să aud asta.⁶
- Dialogul de mai sus este menit să ne spună că există o legătură profundă dintre Duhul Sfânt⁷ și noblețe. Acolo unde nu există Duhul Sfânt trebuie să știm că nici virtutea nobleței nu poate exista. Nu poate exista fiindcă trebuie să știm că este Duhul Sfânt cea care:
- o inspiră,

⁶Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁷Radu Teodorescu, *Duhul Sfânt ca mistagog al sfințeniei și spiritualității creștin ortodoxe* (Cugir, 2020).

- o susține
- și o aduce

în suflet.

În acest sens trebuie să afirmăm că însuși faptul de a fi creștin ortodox este un lucru al nobleței. Aceasta fiindcă chemarea de creștin ortodox trebuie să știm că este o chemare nobilă. Este o chemare care îl face pe creștinul ortodox:

- să îl aibă pe Dumnezeu ca Tată
- și pe Domnul Iisus Hristos ca fratele mai mare.

Iată de ce este bine să știm că faptul de a fi creștin ortodox nu este deloc unul care este total străin de noblețe. Aceasta mai ales dacă ajungem să luăm în serios chemarea de a fi creștini ortodocși. Trebuie să luăm în serios această chemare fiindcă numai așa vom ajunge să fim:

- mai buni,
- mai curați
- și mai morali.

Iată de ce am găsit de cuviință să punem în fața cititorului o carte despre noblețe într-o lume care parcă de multă vreme a uitat de ea.⁸

CAPITOLUL 1

CE ESTE DE FAPT NOBLEȚEA?

În rândurile de mai sus am fost puțini mai tehnici cu noțiunea de noblețe. Aceasta fiindcă am mers mai mult pe o definiție după dicționar al nobleței. Ei bine în aceste rânduri ne propunem să mergem dincolo de sensul limitat de dicționar al nobleței. Aceasta fiindcă noblețea poate la fel de bine să fie:

- o virtute,
- o stare a sufletului,
- prezența Duhului Sfânt în om
- și o iluminare a harului.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că în sens creștin ortodox noblețea este mult mai amplă și mai profundă decât am crede la prima vedere. Cu toții ne dorim să fim oameni nobili. Admirăm noblețea pe micul și marele ecran dar de multe ori putem să vedem că există o mare:

- diferență,
- discrepanță
- și separație

dintre modul în care este portretizată noblețea la nivel

- teoretic
- și general

și modul în care este ea trăită în viața noastră de zi cu zi. Gânditorul român Victor Anestin spunea cât se poate de inspirat: “omenirea nu trebuie însă să uite că e superioară oricărui corp ceresc, deoarece noi putem să pricepem rostul lor, pe când ele, oricât ar fi de imense, tot simple lucruri rămân; admirare, da, dar nu adorare fetișistă, ca aceea a sălbaticilor. Inteligența e singura noblețe, dar o noblețe care prețuiește mai mult decât un întreg univers, cu sutele de milioane de stele ce-l formează.”⁹

Din afirmația de mai sus trebuie să înțelegem că omul este una dintre puținele ființe din acest cosmos vast care este capabil de noblețe. Aceasta fiindcă deși:

- stelele,
- constelațiile
- și galaxiile

sunt imense ele nu au conștiință de sine. Ei bine noblețea este un lucru care implică cu sine conștiință de sine. Nu avem cum să fim persoane și oameni ai nobleței dacă nu suntem conștienți de acest lucru. Această carte printre multe lucruri își propune

⁸Meister Eckhart, *Despre omul nobil* (București, 2007).

⁹Victor Anestin, *Cum să înveți stelele* (București, 1922).

- o conștientizare,
- o stare de atenție,
- o mai bună înțelegere
- și o mai bună receptare

a virtuții nobleței.

Prin urmare noblețea este un fapt care mai mult ajunge să se manifeste ca o trăsătură sufletească. Sufletul nostru trebuie să fie nobil pentru ca prin el să ajungă să se înobileze și trupul. După cum am spus și trupul poate ajunge să manifeste și el noblețea. Cea mai bună expresie a nobleței în trupul nostru este eleganța. Acest lucru nu înseamnă că toți oamenii eleganți sunt nobili și oameni ai nobleței. Nu trebuie să judecăm lucrurile:

- la suprafață,
- superficial,
- de fațadă
- și fără de conținut.¹⁰

Iată de ce trebuie să știm că există în lumea noastră două viziuni despre noblețe:

1. una superficială care privește numai la suprafață problema
2. și una serioasă care evident că ia în serios noblețea.

Cei care au o înțelegere superficială a nobleței sunt unii care consideră că noblețea este mai mult un cod al bunelor maniere. Este destul să fi politicoși și cu aceasta se încheie toată problematica nobleței. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că nu. Aceasta fiindcă trebuie să știm că noblețea este mult mai profundă decât politețea din Codul bunelor maniere.¹¹

Prin urmare ce mai este necesar pentru ca să ajungem la noblețe?

1. Bunul simț,
2. faptele bune,
3. rugăciune,
4. bunătate,
5. dragoste creștin ortodoxă,
6. iubirea de semenii dezinteresată etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să știm că ne fac imaginea și conturul a ceea ce este noblețea. Noblețea este prin urmare un lucru care trebuie să fie:

- firesc,
- neforțat,
- natural,
- coerent
- și degajat.

Noblețea este mai presus de o simplă politețe pe care o manifestăm față de semenii noștri. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că sunt mai multe criterii după care se poate distinge:

- noblețea adevărată
- față de falsa noblețe.

Adevărata noblețe poate să fie recunoscută fiindcă ea este o virtute și prin urmare nu este numai o vorbă sau un comportament de fațadă. În acest sens un proverb francez spune cât se poate de frumos: "virtutea este primul titlu de noblețe." Ce să înțelegem din această afirmație? Înțelegem că noblețea este mai mult decât:

- a oferi locul nostru în autobuz unei femei însărcinate,
- a ajuta o femeie bătrână să treacă strada,
- sau a arunca în silă o monedă unui cerșetor murdar.

Noblețea este un lucru care implică cu sine faptul de a fi un om virtuos. Cine este mai virtuos decât creștin ortodox autentic? Fără doar și poate că nimeni. Iată de ce trebuie să știm că creștinismul ortodox este o religie a nobleței.¹²

¹⁰Lori Harder, *A tribe called bliss: break through superficial friendships, create real connections, reach your highest potential* (Gallery Books, 2018).

¹¹Aurelia Marinescu, *Codul bunelor maniere astăzi* (București, 2015).

¹²Este bine să știm că mai toți supereroii de pe micul și marele ecran sunt oameni ai nobleții. Fie că vorbim de Batman, Spiderman, Ironman, Antman sau Superman ceea ce se poate observa este că toate aceste personaje sunt unele care pun în fața micilor

La fel de bine trebuie să fim conștienți că sunt mai multe persoane care sunt tupeiste și care nu vor recunoaște că sunt străine de noblețe. Sunt astfel mai multe persoane din mediul public, în special politicieni, care sunt unii care se declară pe sine ca persoane ale nobleței. Acest lucru până la proba contrară. A poza într-un om al nobleței este din cele mai vechi timpuri un mare artificiu electoral. Este candidatul cel care este gata să se sacrifice pentru comunitate la fel cum se sacrifică și supereroul. Ei bine este ușor să spui că ești un om al nobleței dar este mult mai greu să fi unul cu adevărat. Iată de ce nu trebuie să credem numai vorbele care ne spun că cel în cauză este un om al nobleței. El trebuie:

- să dovedească,
- să exprime
- și să ne asigure

de nobleța lui prin faptele sale. Nu trebuie să uităm că la o adică și marii dictatori și tirani ai lumii se consideră pe sine oameni ai nobleței și adevărați nobili. Sunt ei cu adevărat? Evident că nu. În acest sens scriitorul spaniol Lope de Vega era cât se poate de concludent când spunea că: “adevărata noblețe nu e a titlului, ci a inimii.” Din aceasta trebuie să înțelegem că dacă inima noastră ne este plină de iubire creștin ortodoxă ei bine atunci toată ființa noastră este una nobilă.¹³

Iată de ce nu trebuie să credem pe oricine care ne spune că este un om al nobleței dacă el nu și demonstrează acest lucru prin faptele lui. Aceasta fiindcă sunt foarte mulți cei care cunosc teoria nobleței:

- să fii un om blând,
- să fi un om înțelegător,
- să fi un om cumsecade,
- să fi un om iubitor
- sau să fi un om pașnic.

Ei bine deși sunt mulți care cunosc teoria nobleței sunt destui de puțini cei care ajung să o și pună în practică. În acest sens este cu adevărat un lucru care mai mult ne învinovățește în fața lui Dumnezeu Tatăl să ajungem să știm ceea ce este nobleța fără să ajungem:

- să o practicăm,
- să o perfecționăm în propria persoană,
- să o desăvârșim
- și să o ducem la îndeplinire.

Iată de ce trebuie să știm că nobleța nu este un lucru care este menit numai să ne gâdile urechile ci trebuie să fim unii care să depunem:

- efort,
- nevoință,
- și sudoare

pentru a ajunge ca ea să ne definească. Este evident că sunt puțini cei care sunt gata să facă aceste lucruri deși mai toți dintre noi simțim în noi o:

- aspirație,
- chemare
- și vocație

spre noblețe. De unde să vină aceste lucruri în propria noastră persoană? Evident că ele vin în noi de la Hristos Logosul. Iată de ce trebuie să fim unii care să luăm în serios chemarea noastră spre noblețe și să nu o tratăm superficial.¹⁴

telespectatori modele de noblețe. Este vorba de nobleța care se manifestă în sens altruist: supereroul este unul care se sacrifică pe sine de cele mai multe ori pentru binele comunității. Este bine să știm că aceste modele de supereroi ca unii care slujesc idealuri nobile totuși nu au bătaie lungă. Aceasta fiindcă copilul odată ce a ieșit din sala de cinema lasă cu acolo și aspirația lui la noblețe. Iată de ce numai o educație temeinică creștin ortodoxă din familie poate să sădească în sufletul copilului o bună înțelegere a nobleței.

¹³ Isihast necunoscut, *Cum primum în inimă rugăciunea lui Iisus* (București, 2020).

¹⁴ Superficialitatea este un lucru în care se complac foarte mulți semeni de ai noștri. Este superficialitatea care este condamnată în Biblie. Unde se face acest lucru? Se face în Apocalipsă de Sfântul Ioan Teologul care spune că: “fiindcă ești căldicel, nici rece, nici cald, am să te vărs din gura Mea” (Apocalipsă 3, 16). Ei bine prin termenul de căldicel de fapt ni se spune despre superficialitatea spirituală și sufletească în care trăiesc mai mulți. Omul trebuie să aspire la ceea ce este mai bun sau mai bine spus la sfințenie. Iată de ce superficialitatea nu este un lucru bun. Trebuie să știm că în nici un fel nobleța nu este o trăsătură a unui om superficial. De ce? Fiindcă nobleța și superficialitatea nu sunt compatibile. Ele sunt de fapt două stări care sunt diferite una de alta.

Scriitorul antic roman spunea cât se poate de inspirat că: “singura și unica noblețe este virtutea.” Din aceasta trebuie să înțelegem că de multe ori ajungem cât se poate de înconștienți la noblețe tocmai fiindcă:

- lucrăm,
- punem în aplicare,
- și activăm

virtuțile în noi. Ei bine este evident că sunt două căi prin care se poate ajunge la noblețe:

- una conștientă
- și alta inconștientă

Calea inconștientă este cea în care voim să punem în lucrare virtuțile creștin ortodoxe:

- binele,
- iubirea,
- dreptatea,
- adevărul,
- frumosul
- sau dragostea.¹⁵

Se spune că un marinar într-un mare port își căuta o nouă cursă.

- Hei tu? I-a spus un alt marinar.
- Ce este?
- Ești marinar?
- Da.
- Cauți o cursă nouă?
- Da.
- Vino cu mine.
- De ce?
- Cred că am găsit ce căutai.
- Bine.

Marinarul s-a dus unde a fost chemat. A fost dus pe un vapor mare și frumos. A ajuns în fața căpitanului.

- Bună ziua domnule căpitan.
- Bună ziua.
- Înțeleg că sunteți în căutate de marinari?
- Da. Așa este.
- Eu sunt marinar de profesie.
- Deci ai experiență?
- Da.
- Cât de multă?
- Am fost pe toate mările și oceanele lumii.
- Bine ești angajat.
- Vă mulțumesc.

A doua zi marele vapor urma să plece în călătorie. Ceea ce a uitat să îl întrebe căpitanul pe marinar era despre credința lui. Aceasta fiindcă marinarul nostru era un creștin adevărat. Au trecut câteva zile de când vaporul era în larg.

- Hei tu! I-a spus un membru al echipajului marinarului nostru.
- Ce este?
- Vino cu mine.
- Unde?
- Ai de muncă.
- Da.
- Ce anume?
- Trebuie să speli toate podele de la primul și al doilea etaj al vaporului.
- Nu cred că se poate.
- De ce?
- Azi este duminică.

¹⁵Sorin Cosma, *Virtuțile și rațele ei de lumină* (Reșița, 1999).

- Și ce este cu asta?
- Tu nu știi că duminica nu se lucrează?
- Hahahaha.
- Nu este nimic de râs.
- Tu glumești nu?
- Nu glumesc.
- Auzi ordinul a venit de la căpitan.
- Dacă vrei să muncesc mâine o fac cu mare plăcere.
- Eu vreau ca azi să muncești.
- Azi nu se poate.
- Tu nu auzi ce îți spun?
- Aud dar nu execut.
- Uite cum este trebuie să vezi lucrurile altcumva.
- Cum?
- Noi suntem în larg nu?
- Da.
- Deci nu suntem pe uscat nu?
- Așa este.
- Deci duminica este o sărbătoare care se ține numai pe uscat nu și aici.
- Greșit.
- De ce?
- Duminica se ține oriunde te afli.
- Mă faci să mă enervez.
- Mâine este luni. Voi lucra mâine.
- Tu nu înțelegi ce a spus căpitanul?
- Ce?
- Trebuie azi să muncești.
- Nu. Nu muncesc.
- Bine voi vorbi cu căpitanul.

Marinarul cu pricina s-a dus la căpitan.

- Domnule căpitan să știți că avem o problemă.
- Ce problemă?
- Marinarul la care ați dat ordin să spele podele nu vrea să muncească.
- De ce?
- Zice că este duminică și el este creștin și nu muncește duminică.
- Hahahaha. Mă faci să râd.
- Nu domnule căpitan vă spun ce mi-a spus.
- Lasă că rezolv eu problema.

Căpitanul a convocat tot echipajul pe punte.

- V-am convocat aici fiindcă mi s-a adus la cunoștință că avem o mare problemă.
- Ce problemă domnule căpitan? A întrebat un marinar.
- Unul dintre noi nu vrea să muncească azi fiindcă zice că este duminică.
- Hahahaha, au râs marinarii.
- Cel care nu vrei să muncești să faci un pas înainte.

Marinarul nostru a făcut un pas înainte.

- Deci tu ești?
- Da domnule căpitan.
- De ce nu vrei să asculți ordinele mele?
- Eu sunt un om credincios domnule căpitan. Ascult mai mult de Dumnezeu decât de oameni.

Acest lucru l-a înfuriat rău de tot pe căpitan.

- Bine. Ești concediat. La primul port te vei da jos.
- Să trăiți.
- Lasă, lasă nu mai are rost să mă saluți.

La prima oprire a vaporului marinarul nostru s-a dat jos din vapor. Marinarul nostru avea conștiința împăcată. Totuși pronia lui Dumnezeu a lucrat cu acel vapor fiindcă la puțină vreme dintr-o neglijență au explodat toate cazanele de pe vapor au explodat și nu a scăpat nici un om viu.

- Doamne îți mulțumesc că m-ai scăpat. Acum știu că a ține duminica este voia Ta, și-a spus marinarul nostru.¹⁶

Avem mai sus o întâmplare care a avut loc în realitate și care nu este o simplă ficțiune. Nu trebuie să credem că Dumnezeu Tatăl va ajunge să lucreze la fel cu toată lumea după cum a lucrat mai sus în această întâmplare. Totuși ceea ce trebuie să știm este că pronia lui Dumnezeu Tatăl este una care îi favorizează pe cei:

- nobili,
- care urmează calea nobleței,
- care vor să devină oameni ai nobleței
- și care realizează valoarea nobleței.

Iată de ce putem să vedem în întâmplarea de mai sus că oamenii se poate să ne desconsidere pentru faptul că ajungem să pășim pe calea nobleței dar ceea ce trebuie să știm este că vom ajunge să fim unii care să ajungem la destinație dacă mergem pe calea nobleței. Acesta fiindcă trebuie să știm că drumul:

- mârľăniei,
- bădărăniei,
- al răului,
- al perversității
- și al perversiunii

nu se încrucișează niciodată cu calea nobleței.¹⁷

Realitatea este că sunt mai multe persoane în lumea noastră care dau dovadă de multă noblețe dar nu sunt conștiente de acest lucru. Aceasta fiindcă trebuie să știm că o persoană poate să fie nobilă fără să realizeze acest lucru. Putem să dăm niște cazuri a exemple în acest sens? Fără doar și poate că da.

1. Mamele care nasc și se ocupă serios de educația copiilor lor sunt mari dovezi de noblețe,
2. muncitorii care muncesc la construcția societății noastre dau și ei dovadă de mare noblețe,
3. medicii care cu timp și fără de timp se îngrijesc de sănătatea semenilor și ei sunt exemple de noblețe,
4. Marii economiști care se îngrijesc de economie pentru ca să nu existe lipsuri și ei sunt exemple de mare noblețe.

Evident că enumerarea ar putea continua.

Noblețea trebuie să știm că nu este ceva cu care te naști - deși sunt și unii care au o predispoziție spre noblețe din naștere - ci ea ajunge să fie câștigată prin efort și nevoința personală. Prin urmare trebuie să știm că trebuie să fim unii care să ajungem să fim convinși că avem numai de câștigat de pe urma nobleței. Aceasta fiindcă noblețea este un lucru care ajunge:

- să ne înalte sufletele,
- să ne facă mai sensibili,
- să ne facă oameni de caracter,
- sau să ne spiritualizeze.

Toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să știm că ne sunt de mare folos. Iată de ce se poate spune că deși societatea din jur de mai multe ori stigmatizează pe cei nobili cu tot felul epitețe în cele din urmă a fi un om nobil este un lucru profund creștin ortodox. Pe măsură ce devenim creștini ortodocși mai buni în același timp ajungem să fim mult mai nobili și oameni ai nobleței.¹⁸

¹⁶Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

¹⁷Ioan Maximovici, *Iliotropion sau acordul dintre voia omului și voia lui Dumnezeu* (Galați, 2012).

¹⁸Iată de ce se poate se spune că creștinismul ortodox este unul care ajunge să ne facă să fim unii care să devenim mai sensibili la problema nobleței. Aceasta fiindcă lumea din jur după cum se poate vedea este mult prea prinsă în cotidian pentru a ajunge să fie interesată de noblețe. Noblețea este în acest sens un lucru care ajunge să ne facă să iubim mai mult:

- pe Dumnezeu,
- familia
- și semenii noștri.

Noblețea nu este o investiție materială ci mai mult o investiție de natură sufletească. Sufletele strălucesc mai mult îmbrăcate în haina nobleței.

După cum am spus mediu nostru cotidian este unul care nu prea pune mare accent pe noblețe. Cei care sunt nobili și care practică noblețea de cele mai multe ori nu sunt apreciați ci:

- blamați,
- ironizați,
- luați peste picior,
- desconsiderați
- și luați în bătaie de joc

Totuși oamenii serioși și bunii creștini sunt unii care știu să aprecieze noblețea și să își dea seama de valoarea ei. Fiindcă mediul social cotidian este unul care nu pune mare accent pe noblețe sunt mai mulți care au ajuns să se teamă de noblețe. Aceasta fiindcă nu vor să aibă de suferit. Ei bine este bine să știm că noblețea este:

- eficientă,
- efectivă,
- utilă
- și extrem de înălțătoare

pentru suflet. Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că în nici un fel nu trebuie să ne fie frică să fim oameni ai nobleței. Filosoful antic roman Cicero spunea cât se poate de inspirat în acest sens: “adevărata noblețe este scutită de teamă.” Omul care realizează adevărata valoare a nobleței ei bine nu se va teme de modul cum vor ajunge să îl eticheteze semenii din jurul lui.¹⁹

Este adevărat că creștinul ortodox adevărat este o persoană care nu ține cont prea mult de modul cum se raportează societatea din jur la noblețe. Aceasta fiindcă el privește la Iisus care este modelul suprem de noblețe. Iisus a acceptat cununa de spini, un semn al umilinței, pentru a ajunge să ne mântuiască. Iată de ce și noi trebuie să ajungem să privim lucrurile mai profund și să nu judecăm lucrurile:

- la suprafață,
- de mântuială,
- fără profunzime,
- cu multă luare aminte,
- cu înțelepciune
- și cu tragere de inimă.

Aceste lucruri sunt unele care evident că ajung să introducă în noi și în lumea din jur o viziune cât se poate de dinamică a nobleței. Este noblețea cea care ajunge să ne facă să vedem lucrurile diferit. Aceasta fiindcă nu ai cum să vezi lucrurile la adevărata lor valoare dacă nu ești dublat de:

- demnitate
- noblețe,
- aspirații superioare,
- și iubire creștin ortodoxă.

Deși am spus că sunt mai multe persoane care nu sunt conștiente de faptul că practică noblețea în sine trebuie să știm că noblețea este una care ajunge să ne ridice conștiința și să ne facă să fim mult mai atenți cu lucruri la care nu am dat prea multă atenție. De multe ori în ceea ce privește noblețea suntem ca într-un fel de somn. Aceasta fiindcă pur și simplu nu vedea în ea nici:

- o valoare,
- un rost,
- un sens,
- o finalitate,
- și o eficacitate.²⁰

¹⁹Ieromonah Grigorie, *Patima judecării aproapei* (Galați, 2019).

²⁰Noblețea trebuie să știm că este extrem de eficace. Este extrem de eficace fiindcă ne ridică la o viziune superioară a vieții. Ajungem să prețuim mai mult viața și să vedem semenii noștri într-o altă lumină dacă ne dedicăm nobleței. Omul nobleței trebuie să știm că este unul care vede întotdeauna binele din jurul lui și nu se cramponează de răul care de multe ori poate să îl întâlnească în jurul lui. Iată de ce trebuie să fim oameni ai nobleței. Aceasta fiindcă făcând așa vom ajunge să fim unii care să ne facem nouă un mare bine fiindcă vom devenii persoane:

- mai integre,
- mai sensibile,
- mai profunde

Noblețea prin urmare nu este o ecuație total necunoscută în lumea din jurul nostru. Iată de ce trebuie să fim conștienți că trebuie să ajungem:

- să socializăm
- și să ne împrietenim

cu oamenii nobleței. De ce? Fiindcă numai așa vom ajunge să fim și noi nobili. Este adevărat că în lumea noastră există o luptă cruntă dintre noblețe și bătărănie. Putem să vedem bătărănia mai în orice loc din jurul nostru în viața noastră de zi cu zi. Totuși, nu trebuie să lăsăm ca bătărănia să aibă ultimul cuvânt în lumea noastră. Aceasta fiindcă bătărănia este numai o primă fază a răului. După cum ne spun mai toți moraliștii din toate timpurile dialectica răului este una regresivă. Cum așa? Răul începe prin bătărănie și sfârșește în demonism. Iată de trebuie să ne protejăm noblețea și să nu lăsăm ca ea să fie afectată de bolile sociale din jurul nostru.²¹

Lumea de azi este puternic influențată de două mari curente negative:

- egoismul
- și individualismul.

Unii ar putea spune că cei doi termeni sunt unul și același lucru. Totuși există o anumită diferență dintre egoism și individualism. Egoismul este mai mult centrarea pe propria persoană în timp ce individualismul este unul care este mai mult centrat pe propriul interes. Ei bine omul de azi judecă lucrurile cât se poate de egoist și de individualist. Am ajuns să fie persoane care vedem totul din prisma propriului interes și să ne rezumăm numai la:

- propria persoană,
- interesul propriu,
- propria bunăstare
- și propriile ambiții.

Iată de ce de cele mai multe ori suntem cât se poate de rezervați cu a face prietenii cât se poate de dezinteresate. Se poate vedea în lumea de azi tendința de a evita prietenii:

- adevărate,
- sincere
- și dezinteresate.

Aceasta fiindcă oamenii de azi sunt unii care ajung să fie prieteni cu semenii lor numai dacă au ceva de câștigat de pe urma lor. Gânditorul francez Jules Renard avea multă dreptate când spunea că: “e o dovadă de noblețe când admirația supraviețuiește prieteniei.” Oamenii de azi sunt unii care după cum am spus ajung să lege prietenii și să fie prieteni numai dacă:

- au de câștigat,
- au de profitat,
- iasă cu ceva în plus față de prietenul lor,
- sau au de beneficiat

de pe urma prieteniei. Când prietenia devine una care ne cere să ne implicăm mai mult și să oferim mai mult, ei bine de cele mai multe ori aceste prietenii ajung să se încheie. Trebuie să știm că în nici un fel nu putem să fim prieteni numai dacă avem un interes. Totuși, trebuie să știm că sunt și prietenii care ajung la un moment dat la final. Aceasta din mai multe motive:

- împrejurări ostile,
- nepotrivire de caracter,
- schimbare de vârstă
- sau diferențe mari de opinie.

Totuși după cum ne spunea Jules Renard acest lucru nu trebuie să ne facă să vedem în fostul nostru prieten:

- un dușman,
- un inamic,
- și un oponent al nostru.

- și cu mai mult bun simț.

²¹ Alvin J. Schmidt, *Cum a schimbat creștinismul lumea* (Alba Iulia, 2018).

Nu. Trebuie să avem tăria să devenim un fel de oameni care să admirăm. Că am ajuns să trăim într-o societate care admiră din ce în ce mai puțin nu este nici o îndoială. Ne admirăm din ce în ce mai puțin semenii fiindcă suntem egoiști și individualiști și ne admirăm mai mult numai pe noi înșine.²²

Este cel mai probabil că dacă noi ajungem să pășim cu pași siguri pe calea nobleței ei bine și cei din jurul nostru vor ajunge să fie inspirați de noi și vor devenii și ei oameni ai nobleței. Aceasta fiindcă trebuie să ne dăm seama că noblețea este un lucru care este contagios. Trebuie să avem tăria de caracter să îi contagiem și pe semenii din jur cu noblețea. Aceasta fiindcă făcând așa facem o faptă bună. A răspândi noblețea în jurul nostru este un lucru de mare semnificație și de mare importanță. Ceea ce trebuie să știm este că în nici un fel nu vom ajunge să contaminăm pe alții cu noblețea dacă noi nu suntem deplin convinși că noblețea este calea pe care trebuie să mergem.²³

Se spune că era un tânăr care era ateu.

- Nu este bine să fi necredincios, îi spunea mama.
- De ce?
- Fiindcă este un păcat.
- Hahaha, ce este acela un păcat?
- Păcatul?
- Da.
- Înseamnă să încalci voia lui Dumnezeu.
- Dar spune-mi tu mie un lucru.
- Ce lucru?
- L-a văzut cineva pe Dumnezeu?
- Sigur.
- Cine?
- Sfinții.
- Prostii.
- De ce?
- Cum se face că el nu L-am văzut niciodată?
- Fiindcă nu ai credința destulă.
- De ce trebuie să ai credință?
- Ca să Îl poți vedea pe Dumnezeu.
- Ce spui tu nu are nici un sens.
- De ce?
- Dacă Dumnezeu ar fi Creatorul nostru cu siguranță că El ar trebui să fie unul accesibil creaturilor.
- Dar Dumnezeu ne este accesibil.
- Cum așa?
- Simplu.
- Fă-mă și pe mine să văd.
- Tot ceea ce este creat în jurul nostru este creat de Dumnezeu.
- Dar a dovedit cineva asta?
- Da.
- Cine?
- Bunul simț.
- Lasă-mă cu bunul simț.
- Nu am cum.
- De ce?

²²Viața este plină de neprevăzut și de mai multe ori ajungem să fim unii care să nu mai fim capabili să menținem anumite prietenii. Ei bine dacă am ajuns să pierdem prietenia cu cineva nu trebuie să fim unii care să aruncăm cu mizerie asupra fostului prieten fiindcă acest lucru nu este în nici un fel o dovadă de noblețe. Trebuie să avem capacitatea să ne ridicăm peste propria:

- persoană,
- propriul ego,
- propria limită egoistă
- și propriul individualism.

Numai așa e poate spune că dăm dovadă de noblețe.

²³Arsenie Boca, *Fericirea de a cunoaște calea* (Editura Credința Strămoșească, 2015).

- Fiindcă este bunul simț care ne spune că trebuie să credem în Dumnezeu.
- Poate așa o fi dar tu chiar crezi că este așa cum se zice că Dumnezeu poate să facă minuni.
- Cum să nu.
- Și atunci eu de ce nu am văzut nici o minune?
- Fiindcă nu ești vrednici de ele.
- O lasă-mă cu vrednicia și nevrednicia.
- Te crezi cumva mai bun decât restul?
- Nu știu ce să spun.
- Ar trebui să crezi și tu în Dumnezeu.
- Nu am cum.
- Fiindcă nu Îl vezi pe Dumnezeu din aia nu crezi în El?
- Nu numai. Cum ți-am spus religia spune că Dumnezeu poate face minuni.
- Așa este.
- Până nu voi vedea una nu voi crede în Dumnezeu.

De la un timp mama necredinciosului nu mai aducea vorba de credința în Dumnezeu cu el dar se ruga în ascuns pentru el. Totul a decurs așa până într-o zi când pronia lui Dumnezeu a decis să îi de-a necredinciosului o lecție. Era o zi frumoasă de primăvară și tânărul necredincios mergea pe drum.

- Ce vreme frumoasă! Își spunea el.

La un moment dat a putut să vadă un om ciudat. El mergea pe drum și spunea privind la lucrurile din jurul lui:

- Ce minuni, ce minuni!
- Oare ce o fi cu el? Se întreba necredinciosul.

Ciudatul om s-a oprit în fața unui pom:

- Ce minune, ce minune! Spunea el.

Mai apoi s-a oprit în fața la niște trandafiri:

- Ce minune, ce minune!

S-a oprit mai apoi în fața la un deal:

- Ce minune, ce minune!

Tânărul necredincios s-a oprit și i-a spus:

- Bună ziua!
- Bună ziua domnule.
- Nu te supăra de ce te minunezi așa de tare?
- Păi cum să nu mă minunez?
- Adică?
- Văd flori și ce minunate sunt. Văd copaci și ce minunați sunt. Văd dealuri și ce minunate sunt.
- Omule dar tu până acum nu ai mai văzut flori și păsări pe cer zburând?
- Nu.
- Mă minți.
- Nu te mint deloc.
- Păi și atunci de ce te miri așa de zici că ești un om nebun?
- Nu cred că înțelegi.
- Ce să înțeleg?
- Vezi dumneata eu am fost orb din naștere. Azi dimineață doctorii mi-au făcut o operație și acum văd

pentru prima dată.

- Pentru prima dată?
- Da.
- Și lumea ți se pare minunată?
- Da domnule.
- Te rog să mă ierți nu știam.
- Nici o problemă.
- Am crezut că ești un nebun care se bucură că vede flori, pomi și dealuri.
- Nu, nu domnule.

Se spune că exemplul orbului l-a mișcat pe tânărul necredincios și de atunci mișcat de exemplul lui care vedea numai minuni în natură a început și el să creadă în Dumnezeu.²⁴

Evident că întâmplarea de mai sus este una care ne spune să nu judecăm lucrurile după aparențe fiindcă ne vom înșela, dar la fel de bine ea ne spune și despre noblețea de a ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu Creatorul în tot ceea ce există. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge în cele din urmă să fim uni care să privim lucrurile în sensul lor profund.²⁵

Într-o lume în care josnicia și bătăria sunt lucruri de multe ori obișnuite și firești trebuie să știm că noblețea devine din ce în ce mai rară. Este vina noastră a tuturor că în loc să cultivăm virtutea nobleței am ajuns să fim oameni care să nu mai punem nici un preț pe ea. Este adevărat că după cum am spus pentru a fi deprinsă noblețea cere mai mult efort, totuși nu este un efort peste puterile noastre. La fel de bine trebuie să facem efortul:

- să vedem,
- să contemplăm,
- să privim
- și să analizăm

lucrurile din jurul nostru prin prisma nobleței. Numai așa vom ajunge să fim sănătoși sufletește. Câtă vreme va exista această lume în plan moral și spiritual noblețea va fi întotdeauna un punct de reper. Iată de ce cuvintele gânditorului Vauvenargues sunt cât se poate de adevărate: “noblețea este un monument al virtuții, nemuritoare ca și gloria.”²⁶

CAPITOLUL 2

OMUL NOBIL ÎN RAPORT CU OMUL JOSNIC ȘI MESCHIN

Deși ne este mai greu să o admitem trebuie să recunoaștem că în lumea din jurul nostru există destul de multă josnicie. Cum se manifestă această josnicie?

1. Înșelăciuni,
2. Minciună,
3. Șantaj,
4. Perversiune,
5. Hoție,
6. Violență
7. Sau agresivitate.

Toate aceste lucruri sunt dovezi ale josniciei. Poate că am învățat să ignorăm josnicia din jurul nostru dar în nici un caz nu putem să trecem cu vederea pe cei care promovează josnicia. De exemplu în România între 1992 și 1994 a existat o mare mârșăvie care a fost cunoscută cu numele de Caritas. După cum îi spune și numele Caritasul a fost un fel de organizație de caritate care era menită să aducă o îmbogățire rapidă. Fondat de infamul Ioan Stoica Caritasul funcționa pe sistemul unei bănci în care depozitai bani pentru ca la opt luni să ajungi să iei de 8 ori mai mulți bani decât ai depozitat inițial. Ei bine acest Caritas s-a dovedit a fi o mare înșelăciune și a dat faliment. La momentul în care a dat faliment, ei bine Caritasul avea datorii de peste 450 de milioane de dolari. Suma totală investită în Caritas de români a fost de peste 1,5 miliarde de dolari. Avem aici una dintre cele mai mari escrocherii din lumea modernă. Ceea ce este mai paradoxal este că acest Caritas era unul care se ascundea sub o deviză:

- nobilă,
- a nobleței,

²⁴Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

²⁵Că noblețea este o chemare la profunzime nu este nici o îndoială. Trebuie să știm că omul nobil din cele mai vechi timpuri a fost un om care a crezut în Dumnezeu. Aceasta fiindcă noblețea și credința în Dumnezeu Tatăl merg mână în mână. Ce poate fi mai nobil decât a crede în Dumnezeu Tatăl? Poate că nimic din această lume. Aceasta fiindcă este credința în Dumnezeu Tatăl cea care:

- ne înalță
- și ne face să fim superiori

în plan sufleteș și spiritual.

²⁶Vauvenargues, *Reflecții și maxime* (Editura Seaculum, 2010).

- superioară
- și chiar creștină.

Este vorba de deviza nobleței. Iată prin urmare numai un exemplu din mai multe altele care ne spune că josnicia este un lucru pe care nu putem:

- să îl ignorăm
- și să îl trecem cu vederea.²⁷

Este adevărat că de multe ori viața poate să fie:

- dură,
- grea,
- dificilă,
- provocatoare,
- și cu multe probleme.

Totuși nu trebuie să lăsăm aceste probleme să ajungă să ne domine și să ne definească. Aceasta fiindcă prin credință în Dumnezeu Tatăl suntem în legătură cu Cel care este sursa acestei lumi. Din moment ce Dumnezeu Tatăl este sursa lumii cum poate să existe ceva mai presus de El? Fără doar și poate că nu există nimic mai presus de El. Iată de ce în momente grele când suntem

- tentați
- și ispitiți

de josnicie trebuie să ajungem să cerem ajutorul lui Dumnezeu Tatăl.²⁸

Gânditorul antic Cleobulus spunea un lucru foarte frumos: “învață să suporti cu noblețe vicisitudinile vieții.” Ei bine mai mulți dintre noi și-ar putea ridica întrebarea: mai poți să fi nobil când ajungi să te confrunți cu vicisitudinile vieții? Aceasta fiindcă în cele din urmă când ai de a face cu vicisitudini trebuie să știm că ceea ce trebuie să facem este să supraviețuim. Ei bine este multă noblețe în cei care supraviețuiesc:

- încercărilor
- și provocărilor

vieții. De ce? Fiindcă trebuie să știm că orice om are dreptul la viață.²⁹

La fel de bine ceea ce se întâmplă de cele mai multe ori este faptul că atunci când avem:

- probleme,
- greutateți
- și necazuri

în viață ei bine tindem să le vedem numai pe ele fără să mai ținem cont de lucrurile bune ale vieții. Sunt multe lucruri bune în viața noastră de care trebuie să ținem cont:

- sănătatea,
- familia,
- studiile,
- reușitele profesionale
- sau fericirea unei vieți liniștite.

Iată de ce este o dovadă de mare noblețe sufletească să ajungem să supraviețuim când dăm peste necazuri și greutateți. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge:

- să ne fortificăm sufletele,
- să ne întărim în virtute,
- să devenim mai buni
- și să ajungem să cunoaștem valoarea nobleței.

²⁷Josnicia este o trăsătură de caracter care în nici un fel nu se face cinste. Sunt însă mulți care se laudă cu josniciile lor și le cred adevărate virtuți. În acest sens cuvintele Sfântului proroc Isaia sunt cât se poate de actuale: “vai celor ce spun binelui rău și răului bine.” Trebuie să știm că există la periferia societății noastre o categorie de persoane care au scara valorilor extrem de răsturnată în care viciul este virtute și răul un mare bine. Acești oameni sunt unii care au ajuns să sufere mai multe decepții cu viața socială și viața din societate și au ajuns să strice raportul moral sănătos cu lumea din jur. Pentru ei de cele mai multe ori nu mai există nici o șansă de întoarcere din josnicie fiindcă ei au ajuns să fie unii care sunt împietriți în josnicie.

²⁸Radu Teodorescu, *Doamne miluiește sau teologiei milei lui Dumnezeu Tatăl* (Cugir, 2020).

²⁹Epifanie Theodoresopoulos, *Crâmpoie de viață* (București, 2003).

Noblețea de multe ori vine la noi după mai multe încercări și greutăți. Aceasta fiindcă numai atunci ajungem să apreciem adevărata valoare a lucrurilor.³⁰

Este evident din cele pe care le-am spus mai sus că josnicia este una care ajunge să ne murdărească sufletele și să le mutileze. Aceasta fiindcă josnicia este cea care vrea să ne facă să credem că:

- escrocheria,
- mârłania,
- bådărânia,
- grosierismul
- și șarlatania

sunt lucruri cât se poate de firești și de bune. Evident că nu este nimic mai greșit decât a crede aceste lucruri. Trebuie să fim convinși și să nu avem nici cea mai mică îndoială că josnicia este un lucru rău. Sunt unii care nu se poate spune că sunt oameni josnici dar atunci când ajung într-un cerc de oameni josnici ei bine ajung și ei să se comporte josnic. Ei trebuie să fie conștienți de cuvintele lui Iisus care spune că nu poți slujii la doi domni (lui Dumnezeu și lui Mamona).

Este josnicia cea care aduce peste suflet un fel de:

- ceață
- și de confuzie

în care nu mai suntem capabili să facem diferența dintre bine și rău. Cei mai mulți oameni josnici ajung de uită distincția fundamentală dintre bine și rău fiindcă pur și simplu mintea lor le este întunecată. Ei bine trebuie să știm că în nici un fel nu putem să cerem de la un om josnic bunul simț.³¹

Mare diferență dintre noblețe și josnicia este că în timp ce josnicia este ostentativă ei bine noblețea este discretă. Gânditoarea româncă Ana Iordache spunea cât se poate de frumos: “generozitatea discretă este un gest de noblețe.” Din aceasta trebuie să ne dăm seama că atunci când suntem generoși - fiindcă sunt și astfel de momente - nu trebuie să fim:

- ostentativi,
- lăudăroși,
- plini de sine,
- gata să spunem la toată lumea binele pe care l-am făcut,
- orgolioși
- și să ne dăm mari

cu generozitatea noastră. În acest sens atitudinea creștină în cea ce privește:

- întra-ajutorarea,
- filantropia,
- milostenia
- și generozitatea

este guvernată de zicala: *să nu știe stânga ce face dreapta*. Adică să nu căutăm:

- laudă,
- aclamație,
- lauri
- și osanale

pentru binele pe care îl facem.

³⁰Viața este plină de neprevăzut și acest lucru nu poate să fie negat de nimeni. Trebuie să știm că ajungem să fim oameni care să prețuim noblețea de cele mai multe ori numai atunci când nimeni din jurul nostru nu mai este nobil. Ei bine atunci se poate vedea că apare în sufletul nostru ca un:

- gol,
- o foame
- și o sete

de noblețe. Aceasta fiindcă deși josnicia ne oferă un simulacru sau mai bine spus un surrogat al nobleței ei bine trebuie să știm că sufletul nostru vrea mult mai mult: el vrea adevărata noblețe. Există în acest sens în sufletele noastre:

- o neliniște
- și o tânjire după noblețe.

Acest lucru îl atestă mai toți psihologii și terapeuții.

³¹Alexandru Paleologu, *Bunul simț ca paradox* (Iași, 2005).

În acest sens trebuie să știm că unul dintre lucrurile care lipsește din lumea noastră de azi este: discreția. Am devenit mult prea încrezuți și aroganți și pentru toate nimicurile am ajuns să cerem recunoașterea:

- maselor
- și a gloatelor.

Iată de ce am voit să aducem în fața cititorului faptul că adevărata noblețe nu este una ostentativă ci una discretă. Să ne aducem aminte că de mai multe ori când Hristos a făcut o vindecare sau o minune ori s-a depărtat repede de locul cu pricina ori a cerut celui vindecat să nu spună nimănui.³²

Marele gânditor Dale Carnegie spunea că: “trebuie să ai noblețe pentru a înțelege și a ierta.” Trebuie să știm că în lumea noastră iertarea a devenit o raritate. Cu toții pretindem să fim iertați dar când vine vorba de ierta ei bine lucrurile se schimbă. Aceasta fiindcă nu voim să iertăm. A nu voi să ierți pe nimeni și sub nici un fel este o dovadă de mare josnicie. Este josnicie fiindcă în primul rând trebuie să știm că nu există om care să nu greșească. Cu toții greșim unii față de alții și dacă nu am avea:

- tăria
- și noblețea

de a ne ierta ei bine această lume ar deveni un loc insuportabil. Prin urmare să cuvine să iertăm pe oamenii josnici? Se cuvine să iertăm pe cei josnici cu două condiții:

1. dacă știm că mai sunt șanse pentru ei să se îndrepte
2. și dacă această iertare nu ajunge să ne contamineze și pe noi cu josnicia.

Este foarte ușor să ajungi să fi un om josnic dar este foarte greu să ajungi să fi un om al nobleței.³³

Se spune că doi creștini ortodocși erau buni prieteni.

- Știi ce?
- Ce anume?
- Am o mare nedumerire în credința noastră creștin ortodoxă.
- Mai exact?
- Cum poți ajungă să Îl cuprinzi pe Dumnezeu?
- În ce sens?
- Mi-am dat seama zilele acestea că este o diferență dintre a ajunge să Îl cuprinzi și să Îl înțelegi pe Dumnezeu.
- Da?
- Da.
- Păi cum?
- Noi suntem oameni nu?
- Da.
- Deci fiindcă suntem creați de Dumnezeu ajungem să Îl înțelegem pe Dumnezeu nu?
- Așa este.
- Și dacă am ajuns să Îl înțelegem pe Dumnezeu înseamnă că am ajuns să Îl cuprindem pe Dumnezeu nu?
- Nu prea.
- De ce?
- Fiindcă Dumnezeu nu poate fi cuprins.
- De ce?
- Fiindcă este infinit.
- Bine dar atunci cum se explică faptul că ajungem să Îl înțelegem pe Dumnezeu?
- Tu uiți un lucru.
- Care?

³²Că Iisus a fost un model de discreție nu este nici o îndoială. În tot ceea ce a făcut El se poate vedea multă discreție și multă smerenie. Aceasta ca să avem și noi la ce să ne raportăm. Chiar și în fața diavolului Iisus rămâne smerit și discret. Cum să rămână Iisus discret? Ei bine deși știa că îl va învinge pe diavol Iisus nu trâmbează pe toate drumurile veniți să vedeți ce mare biruitor și campion sunt Eu. Nu. Iisus nu procedează astfel. El îl învinge pe diavol discret și chiar cu instrumentele lui: adică prin cruce. Iată de ce sfinții părinți niciodată nu s-au lăudat cu victoriile lor asupra diavolului ci au ajuns să le pună pe seama:

- voii
- și harului

lui Dumnezeu Tatăl.

Ei bine la fel trebuie să facem și noi.

³³Peter Novick, *The noble dream: the “objectivity question” and the American historical profession* (Cambridge, 1988).

- Este vorba de o înțelegere limitată.
- Da?
- Da.
- Adică cum limitată?
- Sfântul Grigorie Palama a spus cel mai bine acest lucru.
- Anume?
- Ajungem să Îl cunoaștem pe Dumnezeu în lucrările Lui dar nu și în esența sau ființa Lui.
- Deci există o diferență dintre ființa și lucrările lui Dumnezeu?
- Da, evident.
- Nu știam acest lucru.
- Nu trebuie să confundăm esența lui Dumnezeu care este imposibil să fie înțeleasă sau cuprinsă de om cu lucrările sau energiile lui Dumnezeu care pot să fie înțelese și cuprinse de om.
- Parcă acum sunt mai lămurit.
- Tu ai auzit de fericitul Augustin?
- Da.
- Te asemeni lui.
- De ce?
- Se spune că la un moment dat fericitul Augustin a voit să scrie o carte despre Dumnezeu care să fie pe înțelesul tuturor.
- Bună idee.
- Da, doar că acum au început să apară problemele.
- De ce?
- Pe cum Augustin stătea și se gândea a fost năvălit de mai multe gânduri.
- Gânduri despre Dumnezeu?
- Da.
- Înțeleg.
- Ei bine el voia să Îl definească pe Dumnezeu în așa fel să ajungă să Îl înțeleagă orice om.
- Și a reușit?
- Pe cum gândea mintea lui s-a oprit.
- Era covâșită?
- Da.
- Și ce a făcut Augustin?
- Și-a spus el:
- Ce ar fi să merg să fac o plimbare pe malul mării?
- Și s-a dus?
- Da. Credea că o plimbare pe malul mării îi va limpezi mintea și gândurile.
- Evident.
- Și aici a venit ajutorul lui Dumnezeu în mod neașteptat.
- Cum?
- A putut să vadă pe malul mării un copil care a făcut o groapă și cu o gălețușă mergea și lua apă din mare și o puneă în gropița lui.
- Ce faci tu aici? L-a întrebat Augustin.
- Nu se vede?
- Iei apă din mare și o pui în gropița ta.
- De ce?
- Ca să pun toată marea în gropița mea.
- Hahahaha. Ce amuzant, a spus prietenul.
- Așa este.
- Și ce s-a întâmplat?
- Ei bine atunci Augustin s-a luminat.
- De ce?
- Fiindcă și-a dat seama că el este asemenea acestui copil.
- Cum?

- După cum copilul voia să pună marea în gropița lui, la fel și el voia să Îl pună pe Dumnezeu în cartea lui.
- Ce frumos.
- Așa este.
- Cred că la un anumit nivel cu toți suntem ca Augustin.
- Da. Fiindcă cu toții avem pretenția că Îl putem cuprinde în totalitate pe Dumnezeu.
- Acum îmi sau seama că am greșit.
- Nu că ai greșit. Nu ai știu ce faci și ce ceri.
- Așa este.

De atunci se spune că prietenul creștin nu a mai avut nici o neînțelegere cu privire la raportul dintre înțelegerea și cuprinderea lui Dumnezeu Tatăl.³⁴

Credem că dialogul și întâmplarea de mai sus vorbește prin sine dar la fel de bine trebuie să știm că este un lucru cu adevărat nobil să ajungi să vrei să Îl cunoști pe Dumnezeu. Aceasta fiindcă tot ceea ce ține de Dumnezeu în cele din urmă este nobil. Este nobil fiindcă dacă nu ar fi Dumnezeu mai mult ca singur că nu am ști ce este noblețea. Prin urmare este:

- nobil,
- înălțător,
- superior
- și frumos

să ajungi să îl cunoști pe Dumnezeu Tatăl. Deși acest lucru îl știe mai toată lumea realitatea este că sunt destui de mulți cei care nu acordă mare atenție cunoașterii lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl are și mulți dușmani în lumea noastră. Cine sunt dușmanii lui Dumnezeu Tatăl din lumea noastră?

1. Blasfemiatorii,
2. Hulitorii,
3. Profanatorii,
4. Ateii
5. Și necredincioșii

trebuie să știm că sunt cu toții dușmani ai lui Dumnezeu Tatăl. În sens creștin ortodox trebuie să știm că necredința și ateismul sunt lucruri josnice. Sunt lucruri josnice fiindcă Dumnezeu Tatăl este cel mai important lucru din viața unui om. Iisus a fost cât se poate de concludent când a spus: “cine își iubește tatăl sau mama mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; și cine își iubește fiul sau fiica mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37). Este evident că aici Iisus ne face o chemare la noblețe.³⁵

Este bine să știm că în profundă antiteză cu noblețea este meschinăria. Sunt mulți oameni meschini pe care este mai greu să îi depistăm fiindcă nici un om meschin nu recunoaște că este unul. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama meschinul este unul care vrea să se convingă pe el și vrea să îi convingă și pe cei din jurul lui că de fapt el este un om al nobleței. Prin urmare ce îl definește pe omul meschin?

1. Lipsa de generozitate,
2. Preocuparea cu interese mărunte,
3. Micimea sufletului,
4. Sau de ce nu, zgârcenia.

Acestea sunt numai câteva dintre principalele caracteristici ale omului meschin. Omul meschin trebuie să știm că de fapt detestă noblețea deși nu o spune. A fi un om nobil este pentru omul meschin cea mai mare:

- pierdere de timp,
- ratare,
- eșec
- și neputință.

Omul meschin este unul care evident că nu înțelege noblețea dar ceea ce este și mai trist este că nici nu se străduieșete să o facă. El se vrea un om cu picioarele pe pământ și nu unul care să fie pierdut în cine știe ce ideal nefondat cum este cel al nobleței. Iată de ce pe omul meschin nu vom ajunge niciodată să îl depistăm din vorbele lui ci mai mult:

- din faptele lui,

³⁴Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

³⁵Liviu Petcu, *Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu pentru noi* (Iași, 2018).

- din acțiunile lui
- și din ce întreprinde.

Este evident că meschinul este o persoană care nu vrea să se autodepășească sau mai bine spus să își depășească propria suficiență. Este meschinul care în timp de război nu este interesat de morți și victime ci mai mult de cum poate face ca de pe urma războiului să ajungă să se îmbogățească. Aceasta fiindcă el este unul care nu mai vede ierarhia firească a lucrurilor.³⁶

Scriitoarea Doina Postolachi spunea cât se poate de frumos într-unul din romanele ei: “a fi bun, a fi generos înseamnă noblețe. Putere.”³⁷

Prin urmare este evident că trebuie să facem o distincție fundamentală: în nici un fel nu trebuie să credem că adevărata putere stă în meschinărie. Sunt mai mulți politicieni care fac multe lucruri meschine:

- minciuni,
- spălare de bani,
- corupție,
- mită,
- sau înșelăciune

cu toate sunt lucruri care trebuie să știm că ajung să ne facă să fim unii care să nu mai știm care este adevărata față a politicianului. Aceasta fiindcă aceștia știu foarte bine să se dedubleze. Cu alte cuvinte una spun și alta fac. Trebuie să vedem lucrurile nu la suprafață ci în profunzimea lor. Noblețea însă va sta întotdeauna în profundă contradicție cu meschinăria. Aceasta fiindcă în nici un fel nu trebuie să credem că lumina este tot una cu întunericul.³⁸

Gânditorul român Valeriu Butulescu ne pune în față un mare paradox al nobleții când spune că: “a trăda trădătorii este un act de aleasă noblețe.”³⁹ Ce să înțelegem din expresia *a trăda trădătorii*? Este posibil ca de multe ori în viață să umblăm pe nisipuri mișcătoare și în acest sens să nu știm unde ne situăm. Iată de ce trebuie să deschidem larg ochii și să vedem dacă nu cumva suntem:

- de partea,
- din tabăra,
- din grupul
- sau din plămada

trădătorilor.

Când vorbim de trădare ne referim la mai multe lucruri:

- trădare de țară,
- trădare de familie,
- trădare profesională,
- trădare de prieteni
- sau trădare socială.

După cum putem să ne dăm seama sunt mai multe feluri de trădare și trebuie să știm că uneori lucrurile se pot schimba destul de repede și ajungem să ne schimbăm sau ca lucrurile să se schimbe repede în jurul nostru. Iată de ce trebuie să ne trezim repede și să știm că de partea cui suntem. Prin urmare:

- a demasca,
- a da pe față,
- și a deconspira

³⁶Nu greșim dacă spunem că meschinăria este o boală a sufletului. Ea nu îl lasă pe omul simplu să e ridice mai presus de propriile:

- interese,
- scopuri
- și dorințe egoiste.

Totuși, sunt și meschini care ajung să se schimbe. Aceasta fiindcă în sufletul lor ei îi dau seama că ceva nu este în regulă cu modul lor de a fi și așa că vor ceva mai mult sau ceva diferit decât scopurile mârșave pe care le urmăresc. Totuși nu trebuie să ne facem iluzii, din suma mare de persoane meschine câte există în lume sunt puțini cei care:

- se convertesc,
- se pocăiesc
- și renunță la meschinărie.

³⁷Doina Postolachi, *Ambroise* (Editura Tracus Arte, 2017).

³⁸Asterios Haginikolau, *Lumină în taina suferinței* (Galați, 2020).

³⁹Valeriu Butulescu, *Dracula (Carnavalul durerii)* (Deva, 2001).

trădătorii este un act de mare noblețe. Oamenii meschini trebuie să știm că sunt trădători incurabili. Aceasta fiindcă ei consideră că este:

- normal,
- firesc,
- evident
- și de la sine înțeles

că trebuie să ajungă să trădeze.⁴⁰

O mare diferență dintre meschin și omul nobleței este că meschinul este unul care nu are simțul limitei. El este unul care consideră că este îndreptățit să calce peste orice:

- normă,
- morală,
- limită
- sau regulă a bunului simț.

În mentalitatea lui meschinul este o persoană asupra căreia nu i se aplică nici o lege morală. El trebuie să își ducă la îndeplinire scopul indiferent cum, adică scopul scuză mijloacele. Ceea ce este cel mai trist este că sunt din ce în ce mai mulți care fiindcă stau în jurul meschinilor ei bine nu mai luptă cu meschinăria și ajung și ei să fie meschini. Aceasta fiindcă ei se poate spune că ajung să se contamineze cu meschinăria. Meschinul este unul care nu ține cont de nimeni și de nimic în drumul său. Aceasta fiindcă în sine el este dublat de mândrie care îi spune că:

- nu este ca restul,
- este mai presus de restul,
- este mai bun decât restul
- și este mai capabil decât restul.

Iată de ce trebuie să știm că meschinul este o persoană care nu mai ține cont de nimeni și de nimic. El calcă în picioare cadavre pentru a își realiza scopul meschin.⁴¹

După cum am spus în rândurile de mai sus nimeni nu se naște nobil dar la fel de bine nimeni nu se naște nici meschin. Aceasta fiindcă în această viață trebuie să știm că cu toții suntem într-un proces al devenirii. Trebuie să știm că acest proces al devenirii este unul care ajunge:

- să ne definească,
- să ne modeleze,
- să contureze personalitatea
- și să ne afecteze profund.

Poate să ne afecteze profund în sens pozitiv sau în sens negativ. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama că opțiunea dintre:

- meschinărie
- și noblețe

este una cât se poate de liberă. Suntem liberi să optăm între meschinărie sau noblețe însă va trebui să suferim și consecințele acestei alegeri. Întotdeauna meschinăria este una care se prezintă pe sine mai bună și mai ușoară. Este de fapt numai o amăgire. Iată de ce trebuie să știm că în această viață ajungem să fim afectați de alegerile pe care le facem. Scriitorul englez William Shakespeare spunea cât se poate de clar că: “firea oamenilor îndrăgostiți dobândește o noblețe pe care nu o aveau din naștere.” Ce vrea să însemne acest lucru? Înseamnă că atunci când este îndrăgostit omul devine extrem de nobil. Aceasta fiindcă el vrea să facă numai binele față de persoana de care o iubește. Este prin urmare:

- normal,
- firesc,

⁴⁰Iuda Iscarioteanul trebuie să știm că a fost unul dintre cele mai cunoscute cazuri de meschinărie. Deși stătea cu Iisus din proprie inițiativă ei bine L-a trădat pe Iisus când a avut ocazia. Iată cât de jos poate să meargă meschinăria. Omul meschin este unul care trebuie să știm că este ca un hâu în care dacă nu ești atent poți să cazi și să fi înghițit. Meschinăria este una care face multe victime în lumea noastră și sunt unii care nu au nici o remușcare de conștiință când sunt meschi și și ajung să trădeze pe cei care le-au făcut:

- bine,
- dreptate,
- sau binefaceri.

Meschinul este cu adevărat un Iuda Iscarioteanul reînviat.

⁴¹Elena Ramona Mitrea, *Minciuna, viclenia și fățărnicia* (Editura Bunavestire, 2010).

- evident
- și logic

să ajungi să fi nobil când ești îndrăgostit fiindcă numai așa vei ajunge să fi o persoană integră și una care simte cu adevărat ce este dragostea. Dragostea este un sentiment al nobleței și ea fără doar și poate că îl face pe om să fie:

- mai bun,
- mai curat,
- mai purificat,
- mai desăvârșit.

Totuși sunt și unii pentru care dragostea este mai mult un joc meschin. Auzim de mai multe căsătorii care se fac:

- din interes,
- pentru bani,
- pentru poziția socială
- sau pentru avere.

Este clar că nu se mai poate vorbi aici de nici un fel de dragoste adevărată. Aceasta fiindcă dragostea adevărată după cum ne spunea Shakespeare este una care este compatibilă cu nobleța și nu cu meschinăria.⁴²

Mitropolitul Bartolomeu Anania spunea cât se poate de frumos că: “în cultura unui popor, Biblia este o permanentă invitație la noblețe.” Nu trebuie să avem nici o îndoială: Biblia fiindcă cuvântul revelat al lui Dumnezeu Tatăl este una care ne duce spre noblețe și ne face să fim oameni integri și morali. Este multă noblețe în acest lucru și iată de ce noi creștinii ortodocși punem mare accent pe citirea și înțelegerea Bibliei. Prin urmare Biblia este un îndemn pe care Dumnezeu Tatăl îl adresează întregii umanități de a ajunge și a păși pe calea nobleței.⁴³

Se spune că la un duhovnic a venit un creștin abătut:

- Bună ziua părinte.
- Bună ziua fiul meu.
- Binecuvântați părinte.
- Domnul fiul meu.
- Părinte să știți că sunt trist dar și nedumerit.
- De ce fiul meu?
- Nu mai știu ce să cred.
- Adică.
- Când este mai bine să ne apropiem de Dumnezeu?
- Este bine în orice moment fiul meu.
- Știu asta.
- Păi și atunci?
- Vedeti părinte în viață apar multe lucruri.
- Da și?
- Este mai bine să ne apropiem de Dumnezeu la necaz?
- Și atunci.
- Sau când ne merge bine?
- Și atunci.
- Deci orice timp este bun?
- Asta depinde și de om.
- De ce?
- Vezi tu oamenii sunt diferiți.
- Asta așa este.
- Sunt oameni care uită de Dumnezeu la bine.

⁴²Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama dragostea este profund înrudită cu nobleța. Nu se poate să fi un om nobil fără să fi un om al dragostei. Aici este însă și cea mai mare problemă fiindcă sunt mulți care sunt buni actori și ajung să falsifice dragostea și să contrafacă. Iată de ce este nevoie de multă atenție și de multă grijă pentru a ști să faci diferența dintre dragostea adevărată și cea contrafăcută. Contrafacerea dragostei este cu adevărat o mare meschinărie și este nevoie de multă precauție cu persoanele care au ajuns în acest stadiu.

⁴³Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiție. O viziune ortodoxă* (Alba Iulia, 2006).

- Cred că și eu sunt unul dintre ei.
- Nu este bine.
- Știu părinte dar ce să fac?
- Să ajungi să fi statornic în rugăciune și credință.
- Încerc părinte dar nu reușesc.
- Încearcă mai mult.
- Așa am să fac părinte.
- Deci cum spuneam sunt oameni care când dau de bine uită de Dumnezeu.
- Dar cum se poate una ca asta părinte?
- Oamenii sunt ființe slabe și fragile fiul meu.
- Vai părinte nu știu ce să spun.
- Ei bine fiul meu pentru unii ca aceștia necazurile sunt bune.
- De ce părinte?
- Fiindcă necazurile îi aduc iarăși la Dumnezeu.
- Asta așa este.
- Păi vezi.
- Deci Dumnezeu lucră și prin necazuri?
- Sigur că lucră.
- Mare este Dumnezeu.
- Totuși ceea ce trebuie să știi este că este mult mai bine să te apropii de Dumnezeu când îți merge bine.
- De ce părinte?
- Tu ai auzit de scriitorul antic grec Xenofon?
- Nu părinte.
- Ei bine acest scriitor deși era păgân a spus un mare adevăr.
- Care adevăr părinte?
- Este mult mai bine să ajungem să îl cinștim pe Dumnezeu când ne merge bine.
- Dar mai toată lumea uită de Dumnezeu când dă ne bine.
- Știu asta.
- Și atunci?
- Xenofon spunea că este mult mai bine să ne apropiem de Dumnezeu când ne merge bine fiindcă atunci când dau peste noi necazurile să mergem la El ca la un binefăcător și binevoitor.
- Nu prea înțeleg părinte.
- Vremurile de bine cine le dă în viața noastră?
- Dumnezeu părinte, nu?
- Așa este.
- Dar vremurile de rău?
- Tot El le lasă.
- Ei vezi aici este tâlcul.
- Care?
- Ne apropiem de Dumnezeu când ne merge bine pentru ca atunci când dăm de necaz să îi reamintim cum ne-a fost când ne-a fost bine.
- Dar oare știe Dumnezeu acest lucru?
- Cum?
- Fiindcă El este atotștiutor.
- Înțeleg acum părinte.
- Ceea ce mai mulți duhovnici au putut să își dea seama este că Dumnezeu ajunge să lase necazuri mai ales asupra celor care uită de El.
- Dar cum este cu cei peste care necazurile vin și când nu uită de El?
- După cum am spus pentru ei necazurile sunt o probă și o întărire a credinței.
- Așa să fie părinte?
- Așa spun marii duhovnici.
- Părinte acum că am discutat parcă mă simt mai bine.
- Mă bucur.

- Eu credem că Dumnezeu lasă necazuri peste noi numai când ne merge bine.
- Nu fiule.
- Acum înțeleg că necazurile pot să vină și peste oamenii credincioși.
- Da, dar aceste necazuri au o cu totul altă semnificație.
- Dar părinte sunt și oameni care nu au nici un necaz.
- Așa și?
- Și cu ei cum rămâne?
- Ei ar avea și mai multe motive să se apropie de Dumnezeu.
- De ce părinte?
- Ar trebui să îi mulțumească la Dumnezeu pentru faptul că nu a venit nici un necaz peste ei.
- Așa este părinte.
- Acum ești lămurit?
- Sunt părinte.
- Mă bucur.⁴⁴

Dialogul de mai sus este unul care ne pune în față o mare diferență dintre oameni:

- sunt mai mulți oameni care se apropie și Îl caută pe Dumnezeu când au necazuri
- comparativ cu cei care Îl caută pe Dumnezeu când totul este bine în viața lor.

Iată de ce în sens al teodiceei trebuie să știm că de cele mai multe ori necazurile sunt cât se poate de justificate. Prin aceasta nu trebuie să înțelegem că trebuie să vină asupra noastră cât mai multe necazuri și cât ai multe încercări pentru:

- a ne apropia de Dumnezeu
- și a devenii mai nobili.

Ceea ce trebuie să știm este că noblețea este cu adevărat una care se manifestă prin faptul că deși toate ne merg din plin și bine totuși noi ne facem timp și pentru Dumnezeu. Așa a fost dreptul Iov din Vechiul Testament care deși era foarte bogat era și foarte credincios. Totuși, este bine să știm că în cele din urmă și cei care au necazuri și vor ajunge să fie unii care să devină credincioși și ei pot să ajungă la o oarecare stare de noblețe însă nu este ca și starea de noblețe a celor care Îl caută pe Dumnezeu din:

- iubire
- și dezinteresat

chiar și când toate le merg din plin.⁴⁵

CAPITOLUL 3

DOMNUL ȘI MÂNTUITORUL IISUS HRISTOS CA MODEL SUPREM DE NOBLEȚE

După cum știe mai toată lumea primii oameni creați de Dumnezeu au fost Adam și Eva. Ei au fost puși în rai să îl păzească și să îl lucreze. În rai ei erau nemuritori și nu au făcut nici un păcat. Erau liberi și nu duceau lipsă de nimic. Totuși Dumnezeu a voit să le încerce credința lor. Așa că le-a impus o singură interdicție: să nu mănânce din pomul cunoștinței binelui și al răului, adică cu alte cuvinte să nu cunoască diferența dintre bine și rău. Diavolul care era o ființă deja căzută și creată mai înainte de oameni profită de această interdicție a lui Dumnezeu. Îi amăgește pe primii oameni să creadă că dacă vor încălca porunca lui Dumnezeu nu vor muri ci din contră, vor devenii dumnezei. Păcatul se produce și cu el vine și pedeapsa:

- primii oameni pierd raiul,
- pierd nemurirea
- și sunt lăsați să trăiască în durere și suferință pe pământ.

Situația părea fără scăpare. Ușile raiului s-au închis și sufletele lor mergeau în iad. Acest proces a durat mai bine de 5000 de ani. Au fost 5000 de ani când ușile raiului au fost închise. Totuși, lui Iisus Fiul lui Dumnezeu Tatăl din veșnicie i se face milă de soarta tragică a omului. Așa că El decide să se întrupeze și să își asume soarta omului pentru a îl putea mântui. Ce a urmat în viața lui Iisus știe mai toată lumea:

- nașterea,

⁴⁴Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁴⁵Ioan C. Teșu, *Teologia necazurilor* (Editura Sfântul Mina, 2018).

- tăierea împrejur,
- botezul,
- ispitirea din pustia Carantaniei,
- activitatea mesianică de 3 ani,
- patimile,
- crucea,
- învierea,
- și înălțarea la cer.

Avem aici expuse mai pe larg acțiunile prin care Iisus a ajuns să ne mântuiască. Ei bine se cuvine să ne ridicăm întrebarea: nu a fost ceea ce a făcut Iisus o dovadă supremă de noblețe? De ce spunem noblețe? Fiindcă Iisus nu a fost vinovat de păcat dar totuși a asumat păcatul omului pentru a îl putea mântui pe om. Acest lucru ne conturează imaginea lui Iisus ca un Dumnezeu al nobleței. El a știu că a lua partea omului este o cale a nobleței. Este cu adevărat un lucru nobil să ajungi să își restaurezi propria ta creație.⁴⁶

Prin urmare Iisus nu a spus numai cu cuvântul că este bine să fim unii care să fim nobili dar el a demonstrat-o și cu faptele. Acest lucru s-a văzut în toată activitatea Lui mesianică. Totuși, au fost mai multe îndemnuri în care Iisus ne-a îndemnat expres la noblețe. Unul dintre aceste cuvinte este în predica de pe munte: “Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău; iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt. Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa. Iar de te va sili cineva să mergi o milă, mergi cu el două. Celui care cere de la tine, dă-i; și de la cel ce voiește să se împrumute de la tine, nu întoarce fața ta” (Matei 5, 39-42). Avem aici un mic portret al omului nobil. El este un om:

- bun,
- generos,
- fără ranchiună,
- deschis,
- onest
- și curat.

Așa ne-a voit Iisus și în acest sens El a fost un model expres de noblețe. Este evident că nu putem să Îl reducem pe Iisus numai la noblețe. Aceasta fiindcă Iisus este mult mai mult decât noblețea dar la fel de bine ceea ce trebuie să știm este că El pentru noi creștinii ortodocși este întruchiparea idealului de noblețe.⁴⁷

Prin urmare este bine să știm că trebuie să fim preocupați de noblețe dar ea nu trebuie să ajungă să ne obsedeze. Aceasta fiindcă în nici un fel noblețea nu este o obsesie. Ea este un lucru:

- natural,
- firesc,
- cursiv,
- și evident

care este cât se poate de propriu naturii umane.

Sunt mai multe căile de accedea la noblețe și este bine să știm că unii au ajuns la un grad mai mare de noblețe în timp ce alții au ajuns la un grad mai mic. Nu trebuie să le cerem oamenilor imposibilul ci trebuie să ne dăm seama că ei pot numai cât le permite înzestrarea naturală. Iată de ce este bine să știm că noblețea este un lucru care poate să vină în noi progresiv prin:

- facerea binelui,
- iubirea frumosului,
- practica virtuților,
- altruism,
- căutarea dreptății,
- sau iubirea semenilor și a lui Dumnezeu.

Toate aceste lucruri sunt unele care ajung să cultive și să crească în noi noblețea. Sunt unii care sunt de părere că odată cu trecerea timpului oamenii de depreciază. Aceasta fiindcă atunci când suntem tineri:

- avem energie,
- suntem în putere,
- avem forță

⁴⁶Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului* (București, 2013).

⁴⁷Radu Teodorescu, *Iisus Hristos Mântuitorul șansa umanității* (Cugir, 2017).

- și suntem plini de vitalitate.

Ei bine sunt mulți pe care starea de bătrânețe ajunge să îi deprime. Nimic mai eronat decât acest lucru. Ceea ce trebuie să știm este că noblețea poate să fie o compensație de bătrânețe. Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Elena Stan: “oamenii pot compensa pierderea tinereții și a frumuseții prin noblețe sufletească.” Nu trebuie să credem că noblețea se manifestă numai în partea externă a omului:

- frumusețe,
- tinerețe,
- vioiciune,
- vitalitate
- sau dinamism.

La fel de bine dacă la tinerețe omul nu este prea preocupat de problema nobleței ei bine la bătrânețe el devine mult mai sensibil la această problemă. Aceasta fiindcă el devine mult mai interesat de sufletul lui (sau cel puțin ar trebui să o facă).⁴⁸

Știm că pentru omul de azi de la începutul secolului al XXI-lea banii sunt extrem de importanți. Banii au fost importanți de la începutul umanității dar parcă în zilele noastre ei au devenit mai obsesivi decât orice. Iată de ce trebuie să știm că se pentru omul de azi este de precizat următorul lucru: ce este mai important banii sau noblețea? Răspunsul ni l-a dat scriitorul și criticul literar George Călinescu într-unul dintre romanele lui: “unde există bani la mijloc, nu există noblețe.”⁴⁹

Cea ce voim să spunem cu citatul de mai sus este că bani sunt un lucru care pot să îl facă pe om:

- să nu mai fie rațional,
- să nu mai judece normal,
- să devină o obsesie,
- să facă ca tot cursul vieții lui să fie definit de bani,
- și să devină un om fără de sens fără de bani.

Ei bine trebuie să știm că noi creștinii ortodocși suntem cumva împotriva curentului generic al lumii de azi și de fapt al lumii din toate timpurile. Aceasta fiindcă este bine să știm că dacă ajungem să facem din bani sensul vieții noastre ei bine noblețea nu va mai înseamnă mult pentru noi. Iată de ce George Călinescu avea cât se poate de multă dreptate: banii și noblețea nu sunt compatibile. De ce? Fiindcă banii ne fac să fim:

- obsesivi,
- interesați numai de dobândirea lor,
- fără de remușcări
- și fără de conștiință.

Este evident de ce trebuie să știm că noblețea poate să fie un lucru care să incomodeze mai multe mentalități ale timpurilor noastre. De ce? Fiindcă noblețea nu aduce:

- profit imediat,
- câștig rapid,
- îmbogățire,
- plăceri
- și de ce nu lascivitate.

Iată de ce pentru a ne lăsa un exemplu de noblețe Iisus a ales să fie sărac mai toată viața Lui pământească. Iisus s-ar fi putut naște la un palat imperial sau la un om extrem de bogat dar nu a făcut-o. Aceasta fiindcă El a știut că trebuie să fie mult mai bun decât tendința lumii căzute care a făcut din ban un idol.

Rândurile de mai sus sunt unele care ne spun că nu trebuie să milităm pentru a scoate bani din uz în societatea noastră ci mai mult a ajunge să vedem folosul lor atât cât este. Banul creează:

⁴⁸Este bine să știm că la bătrânii virtuoși părul cărunț și alb este un semn al nobleței. Aceasta fiindcă ei sunt unii care știu că senectutea este una care se manifestă prin noblețe. Noblețea de caracter este una care ar trebui să definească pe omul bătrân și să îl facă să fie mai atent cu sufletul lui. Nu trebuie să credem că simplul fapt de a fi bătrân ajunge să te facă nobil. În nici un caz. Ceea ce trebuie să știm este că noblețea este un lucru pe care dacă nu l-ai cultivat toată viața în nici un nu vei ajunge:

- să o dobândești,
- să o câștigi
- și să o posezi

la bătrânețe.

⁴⁹George Călinescu, *Enigma Otiliei* (Editura Ștefan, 2017).

- beția puterii,
- iluzia plăcerii,
- senzația nelimitării
- și impresia că poate deschide toate ușile închise pentru noi.

Ceea ce se poate vedea din lumea de azi este că sunt foarte mulți oameni bogați care nu au nici:

- o moralitate,
- bunul simț,
- cinstea senectuții,
- sau sensul adevărat al vieții.

Trebuie să ajungem să ne trezim la realitate și să ne dăm seama că în nici un fel banii nu vor ajunge să compenseze lipsa de noblețe. Ne amăgim dacă credem că banii pot cumpăra noblețea.⁵⁰

Ei bine sunt mai multe persoane care trebuie să știm că ajung să trăiască o adevărată dramă și tragedie la bătrânețe. Aceasta fiindcă aceste persoane sunt unele care mai toată viața s-au dat în vânt după bani. Au ajuns să facă și unii bani dar au neglijat ceea ce este cel mai important pentru ei: sufletul. Sufletul nu se desăvârșește prin bani ci prin noblețe. Iată de ce trebuie să fim persoane responsabile și să ne trezim la realitate și să ne dăm seama de ceea ce are prioritate în viața noastră. Fără doar și poate că noblețea este un lucru care ajunge să fie ceva care este de folos pentru veșnicie. Noblețea este un lucru care va rămâne în veșnicie în timp ce banii sunt un lucru care evident că nu au mai nici o semnificație în planul veșniciei. Trebuie să fim realiști și să nu ne amăgim. Banii sunt perisabili în timp ce noblețea este o valoare veșnică. Aici trebuie să ne folosim înțelepciunea și să nu ajungem să fim duși de aparențe.⁵¹

Se spune că doi creștini ortodocși discutau de cele duhovnicești.

- Și cum îți mai merge?
- Hmm...destul de bine.
- Mă bucur.
- Dar ție?
- În mare bine, dar cu unele excepții.
- Mai exact?
- Simt așa un gol în mine.
- Gol?
- Da.
- Păi cum?
- Simt că vreau să fiu mai aproape de Dumnezeu dar nu știu cum.
- Înțeleg.
- Este un gol sufletesc pe care îl am de mai multe vreme.
- Cu duhovnicul ai vorbit?
- Nu prea.
- Rău faci.
- De ce?
- Problemele sufletești se discută cu duhovnicul.
- Asta așa este.
- Și cum se manifestă acest gol de care vorbești?
- Simt că viața mea nu este plină.
- Cum așa?
- Uite simt că deși am tot ceea ce vreau, Dumnezeu parcă lipsește din viața mea.

⁵⁰Ce sunt banii în cele din urmă? Niște bucăți de hârtie și de metal. Ei bine pentru aceste bucăți de hârtie și de metal unii au ajuns să ucidă sau chiar să creeze războaie. Nimic mai eronat decât acest lucru. Trebuie să ne trezim din mirajul banilor până nu este prea târziu. Aceasta fiindcă trebuie să ne dăm seama că:

- persoana noastră
- și sufletul nostru

nu ajunge în nici un fel să fie definită de niște hârtii și niște bucăți de metal. Suntem persoane cu suflet și după cum spunea Iisus sufletul nostru este cel mai de preț: “pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Matei 16, 26).

⁵¹Cum s[ă] biruim iubirea de arginți. Banii și mântuirea din perspectiva mântuirii (București, 2013).

- Ciudat.
- De ce?
- Un creștin ortodox simte prezența lui Dumnezeu totdeauna.
- Păi și tu simți prezența lui Dumnezeu?
- Da, cum să nu.
- Păi cum așa?
- Fiindcă știu că Dumnezeu există.
- Asta știu și eu, dar cum să dovedești?
- Hahaha. Ce întrebare.
- Este o întrebare care mă frământă de mai multă vreme.
- Fiindcă pe Dumnezeu nu Îl putem vedea?
- Exact.
- Cred că știu care este problema ta.
- Adică?
- Vezi tu ceea ce ai tu este o problemă de credință.
- De credință?
- Da.
- Cum așa?
- Toți oamenii știu că există Dumnezeu dar sunt nemulțumiți de faptul că nu Îl pot vedea.
- Așa este.
- Ca să te fac să renunți la acest gol îți voi da un exemplu.
- Ce exemplu?
- Să presupunem că ești într-o încăpere în care este întuneric deplin.
- Așa.
- La un moment dat în încăpere este băgat un al om.
- Și?
- Îl simți?
- Da.
- Deși este întuneric?
- Da.
- Deci deși este întuneric poți să îți dai seama dacă mai este ceva cu el?
- Cum să nu.
- Cum?
- Se simte.
- Ei vezi așa este și cu Dumnezeu și de aceea simți tu acest gol.
- Cum așa?
- În această lume vedem numai ceea ce ne înconjoară: pământ, cer, munți, mări etc.
- Așa este.
- Dar oare nu simțim noi ca un fel de gol în noi care ne spune că mai există Ceva care a creat toate aceste lucruri care ne înconjoară?
- Ba da.
- Ei bine, vezi acel gol din sufletele noastre este produs de existența lui Dumnezeu.
- Și vrei să spui că și eu Îl simt?
- Într-o măsură mai mare sau mai mică da.
- Să știi că așa este.
- Este evident în cazul tău și un gol produs de puțină ta necredință.
- Nu știu cum dar spui exact ce simt eu.
- Golul acesta din noi pe care îl simțim de mai multe ori ne spune ceva tainic.
- Ce anume?
- Că nu suntem singuri pe această lume.
- Așa este.
- Este acel gol care ne spune că lângă noi există Dumnezeu.
- Spui exact ce simt eu.

- Este acel gol care ne spune că de la înălțimi mari Cineva ne privește.
- Sigur că da.
- Și Cel care ne privește are niște ochi ageri.
- Adică nu îi scapă nimic?
- Da, nimic.
- Mă bucur că am început această conversație cu tine.
- Eu mă bucur că te-am putut să te ajut.
- Acum cu adevărat îmi dau seama că acest gol din mine vine din cauza faptului că nu prea sunt conștient de prezența lui Dumnezeu.

- Dumnezeu este prezent pretutindeni.
- Asta încep să o simt și eu.
- Deci nu ești singurul care simte ceea ce simți tu.
- Până acum nu mi-am dat seama.
- Este bine ceea ce simți numai să te întărești în credință: Dumnezeu există și vede tot ce facem.
- Îmi mulțumesc mult.
- Pentru nimic.⁵²

Este bine să știm că de mai multe ori în viața noastră ajungem să simțim în sufletul nostru un gol care ne spune că nu suntem acolo unde ar trebui să fim. Aceasta fiindcă conștiința noastră este glasul lui Dumnezeu Tatăl din noi. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de consecințele faptelor noastre. Iată de ce trebuie să face un efort și să ajungem să ne dăm seama că un suflet cu adevărat nobil nu are nici un fel de sentiment de noblețe. Este evident că trebuie să fim persoane care să ajungem să ne dăm seama că acolo unde nu există noblețe în suflet se poate simți.

- un gol,
- o lipsă,
- un minus,
- și o absență.

Această absență dacă nu este tratată cum se cuvine ajunge să fie una care să creeze în noi ceea ce se poate spune ca un foc mistuitor. Este vorba de un foc mistuitor care iasă din iad fiindcă nu am ajuns să facem voia lui Dumnezeu în legătură cu sufletul nostru. În nici un fel nu trebuie să ajungem la un asemenea stadiu și iată de ce odată ce simțim că sufletul nostru:

- nu este nobil
- și nu este împodobit cu noblețea

trebuie să ajungem să îl vindecăm. Lipsa de noblețe a sufletului poate să fie o boală. Este o boală fiindcă sufletul nu este menit să fie:

- bădăran,
- hain,
- necioplit,
- necizelat
- și sălbatic.

Iată de ce noblețea când lipsește aproape niciodată nu poate să fie înlocuită cu altceva sau cu un surogat al ei.⁵³

Ceea ce trebuie să știm este că de multe ori curajul poate să însemne noblețe. Sunt mai multe situații în viața noastră când trebuie să dăm dovadă de noblețe:

- a lua apărarea celor nedreptățiți,
- a fi de partea celor asupriți,
- a sta pentru o cauză nobilă,
- sau a nu favoriza pe cei bogați.

Toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să știm că sunt manifestări ale nobleței. În acest sens scriitorul Balthasar Gracian spunea cât se poate de inspirat: “curaj mare, noblețe mare.” Este evident prin urmare că

⁵²Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁵³Lazăr Abasidze, *Despre bolile tainice ale sufletului* (București, 2012).

trebuie să fim persoane care să știm să avem curaj în situații limită. Trebuie să fim convinși că nu avem nimic de pierdut dacă suntem oameni:

- curajoși,
- integri,
- morali
- și drepti.

Toate aceste trăsături sunt unele care ajung să fie parte din caracterul omului nobleței. Este bine să știm că noblețea niciodată nu se găsește singură în viața morală a unui om ci este formată de mai multe ale mici virtuți. Noblețea este la fel de bine și o stare de cumpărare în fața încercărilor vieții. Trebuie să ne permitem luxul de a fi cumpărați mai ales într-o lume care nu știe ce înseamnă:

- echilibrul,
- balanța,
- evitarea extremelor
- și o viață moderată.⁵⁴

Este evident că curajul este o formă de noblețe. Este ceva cu adevărat înălțător și nobil să ajungi să crezi într-o cauză în care nimeni nu mai crede și de care toată lumea se teme.⁵⁵

Fiindcă suntem ușor influențabili de societatea și de lumea din jur ajungem să credem că noblețea este un lucru care este găsit numai în ceea ce este:

- grandios,
- măreț,
- imens,
- colosal
- și impunător.

Uităm de mult prea multe ori că noblețea poate să fie văzută și în oameni care aparent nu au nici o importanță în societatea noastră. Gânditorul V. G. Belinski spunea cât se poate de frumos: “câtă frumusețe, câtă generozitate și noblețe sufletească stau ascunse chiar și în firea celor mai umile fapte omenești.” Din aceasta înțelegem că noblețea poate să fie găsită în cei mai umili oameni însă noi nu mai ajungem să o vedem fiindcă credem că ea este ceva ieșit din comun. Noblețea nu este ieșită din comun ci mai mult:

- greșit
- și prost

înțeleasă. Aceasta fiindcă cei mai mulți dintre noi credem că noblețea este un fel de lucru grandoman care se potrivește numai cu situațiile de excepție.⁵⁶

Ceea ce se poate vedea în lumea noastră este că de mai multe ori ajungem să semănăm noblețe în jurul nostru și în schimb ni se răspunde cu:

- răutate,
- josnicie,
- mârșăvie
- sau ură.

Ce este de făcut într-o asemenea situație fiindcă trebuie să știm că sunt mulți care nu mai vor să vadă curajul de a fi nobil ci mai mult numai frica de a fi etichetat ca demodat și învechit? Ei bine când lumea din jurul nostru este împotriva nobleței nu trebuie:

- să ne descurajăm,
- să ne fie frică,

⁵⁴Sorin Cosma, *Cumpătarea în etica filosofică antică și în morală creștină* (Timișoara, 1999).

⁵⁵Frica trebuie să știm că are două valențe:

- una pozitivă ce ne spune de un pericol iminent
- și una negativă, care ne face să fugim din fața responsabilității.

Iată de ce trebuie să știm că sunt mulți oameni care ar vrea să fie nobili într-o societate care de multe ori ajunge să fie nobilă, dar le este frică de modul cum vor ajunge să fie considerați de semenii lor. Iată de ce am spus că frica poate să fie un lucru negativ. Când lumea din jur este pervertită ne este frică:

- să facem binele
- și să fim oameni ai virtuții.

⁵⁶Pedro Arturo Aguirre, *Istoria megalomaniei* (Editura Nemira, 2016).

- să ne pierdem speranța,
- sau să ne pierdem cu firea.

Din contră, trebuie să ne amintim că suntem nobili pentru Hristos. Hristos trebuie să fie cauza nobilei noastre și pentru Hristos trebuie să facem efortul de a fi nobili.⁵⁷

Este bine să știm că sunt mai mulți care evident că sunt cât se poate de artificiali când vine vorba de nobil. Aceasta fiindcă ei nu prea știu când este bine să fi nobil și când nu. Iată de ce aceste persoane sunt unele care trebuie să știm că au un simț fals al nobilei. Aceasta fiindcă ele consideră că nu are nici un sens să fi un om nobil dacă nu ești;

- adulat,
- ovaționat,
- lăudat
- și ridicat în slăvi.

După cum am spus trebuie să fim conștienți că nobilul este un lucru discret. Nu suntem nobili și oameni ai nobilei pentru a fi aclamați de oamenii din jur. Suntem nobili fiindcă așa este firea lucrurilor. Nu trebuie să uităm de acest lucru.⁵⁸

Nobilul trebuie să știm că este un bun în sine și pe noi creștinii ortodocși evident că ne ajută în mântuire. Aceasta fiindcă după cum am spus mai sus nobilul este o virtute. Tot ceea ce este virtute ne este:

- folositor
- și ne înlesnește

și mai mult mântuirea. Aceasta fiindcă trebuie să știm că în nici un fel nu am fi vorbit de nobil dacă ea nu ne-ar fi în lucru de folos în procesul mântuirii. Totuși trebuie să știm că de nobil avem nevoie și în lumea de aici nu numai în lumea de dincolo. Gânditoarea Michelle Rosenberg spunea cât se poate de bine: “cu frumusețe să vă îmbrăcați, gesturi de tandrețe să practicați, prin nobil să vă înălțați, fericire să emanați și lecțiile iubirii pe oameni să îi învățați!” Din afirmația de mai sus putem să înțelegem că nobilul este un lucru care:

- ne înalță,
- ne ridică în sus,
- ne face mai superiori
- și ne face cinste.

Nu trebuie să uităm aceste lucruri dar mai ales nu trebuie să uităm că una dintre datoriile noastre de creștini ortodocși este să ajungem să lucrăm binele. Binele are mai multe forme și una dintre aceste forme este nobilul. Iată de ce trebuie să fim oameni care să știm să prețuim și să punem mai mult accent pe nobil. Aceasta fiindcă ea este o expresie a binelui.⁵⁹

Este bine să știm că comparativ cu alte religii creștinii ortodocși au un profund simț al nobilei. Aceasta fiindcă ei sunt unii care au trecut prin mai multe vitregii și au putut să vadă când de:

- retrogradă,
- josnică
- și mârșavă

este mentalitatea celor fără de Hristos. În acest sens nu greșim dacă spunem că ortodoxia este prin sine o credință a nobilei. Este o credință a nobilei fiindcă se bazează pe valori comune:

- faptele bune,
- virtuțile,
- milostenia,
- dreptatea,
- credința

⁵⁷Sofronie Saharov, *Nevoința cunoașterii lui Dumnezeu* (Alba Iulia, 2006).

⁵⁸Nobilul este prin urmare o faptă care trebuie să știm că ajunge să se facă sufletele:

- mai sensibile,
- mai frumoase
- și mai armonioase.

Este evident că numai un suflet nobil ajunge să fie unul care să pună preț pe nobil. Aceasta fiindcă nu are nici un rost să vorbim de nobil cu oamenii nesimțiți și răi. Este la fel cum a spus Iisus să nu trebuie să aruncăm mărgăritarele noastre porcilor. Este evident că trebuie să fim conștienți că nobilul este o stare în care avansăm. Cu cât devenim mai nobili, cu atât mai bine.

⁵⁹Vladimir Soloviov, *Îndreptățirea binelui* (București, 1994).

- nădejdea
- și dragostea.

Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre valorile pe care le promovează noblețea. Prin urmare trebuie să știm că nu avem nimic de pierdut dacă ajungem să fim oamenii ai nobleței fiindcă indiferent ce ne spune lumea din jur noblețea este o investiție care se merită. Ea nu aduce:

- bani,
- averi
- și câștig material

imediat dar fără doar și poate că aduce foarte multă satisfacție. Este prin urmare bine să știm că noblețea este un lucru care ajunge să ne facă să fim oameni care să nu ne pierdem:

- curajul,
- nădejdea
- și credința în puterea binelui.

Nu se poate să ne gândim altfel la nădejde decât ca la o manifestare a binelui. Evident că sunt mulți care vor să separe aceste două noțiuni dar acest lucru nu poate să fie făcut. Nu poate să fie făcut fiindcă după cum putem să ne dăm seama nădejdea este un bun care ne se câștigă destul de greu. Trebuie să fim persoane ale nădejdi fiindcă în acest mod vom ajunge să credem în puterea binelui manifestată prin noblețe.⁶⁰

În acest sens este bine să știm că și poporul român este unul care cunoaște noblețea și știe foarte bine cum se manifestă ea. Gânditorul Valeriu Butulescu spunea cât se poate de bine că: “în legendele folclorice ale românilor, nu există noblețe mai mare decât să furi banii bogatului și să-i împarți, la cârciumă, celor săraci.”⁶¹ Este cu adevărat un lucru nu numai creștin ortodox dar și nobil să ajungi să îi ajuți pe cei săraci. Iată de ce este bine să știm că noblețea este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu cei care sunt în nevoie și care trebuie să fie ajutați. Aceasta fiindcă este evident că noblețea este o stare altruistă și care este îndreptată spre cei din jur.

Se spune că doi istorici creștin ortodocși discutau despre măreție regilor și împăraților din vechime.

- Ce frumos trebuie să fi fost în vechime să fi rege sau împărat, a spus primul.
- De ce?
- Cum de ce?
- Da, de ce?
- Fiindcă regii și împărații au fost oameni care nu au dus lipsă de nimic.
- Chiar?
- Da.
- Cum așa?
- Au avut glorie lumească?
- Au avut.
- Au avut bani?
- Au avut.
- Au avut averi?
- Da.
- Au avut putere?
- Și atunci?
- Cred că vezi lucrurile destul de limitat.
- Limitat?

⁶⁰Este evident că noblețea este o mare putere. Este o mare putere fiindcă ea este una de natură spirituală. Ceea ce ne spune spiritualitatea creștin ortodoxă este că lumea spirituală este mult mai puternică decât lumea materială. Este spiritul cel care a precedat materie și este spiritul cel care a dat naștere materiei. Iată de ce cu cât suntem orientați spre noblețe cu atât mai mult ajungem să fim persoane care să fim:

- mai spirituali,
- mai plini de Duhul Sfânt,
- mai simțitori ai harului
- și mai veseli.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că noblețea aduce cu sine și multă veselie. Este veselie pe care de fapt o aduc în sufletele noastre toate virtuțile.

⁶¹Valeriu Butulescu, *Imensitatea punctului* (Editura Polidava, 2002).

- Da.
- De ce?
- Fiindcă nu numai aceste lucruri contează.
- Păi gândește-te: se spune că la de exemplu la petrecerile date de sultanii turci erau aduse cele mai bune mâncăruri din lume.
- Și ce este cu asta?
- Păi unii nici nu visează o viață întreagă să știe de ce plăceri se bucurau regii lumii numai într-o singură zi.
- Auzi tu ești creștin?
- Da sunt.
- Și cum se poate să gândești așa?
- Păi așa gândește toată lumea.
- Noi creștinii ortodocși nu gândim așa.
- De ce?
- Fiindcă noi știm că mărirea acestei lumi trece.
- Asta așa este.
- Și atunci cum mai poți gândii așa?
- Fiindcă toți dintre noi am vrea să fim regi și împărați.
- Nu prea cred.
- Cum așa?
- Ai auzit de Sfântul Constantin ce Mare?
- Da.
- Ști că el l-a un moment dat a apărut unui călugăr și i-a spus că el este în rai doar că acolo nu se bucură de atâta mărire la fel ca și călugării.
- De ce?
- Fiindcă el a avut parte de mărire în lume ca împărat și acum mărirea lui este mai mică decât a călugărilor fiindcă ei au renunțat la toate și au mers mai sus în rai.
- Nu știam de această întâmplare.
- Ar fi bine să știi.
- Eu credeam că mai toți regii și împărații cu excepția tiranilor sunt unii care se bucură de toate bunătățile din lume.
- Ai auzit cumva de regele Filip III al Spaniei?
- Nu. Trebuia?
- Nu neapărat.
- Ce este cu el?
- El a avut parte de o moarte mai puțin obișnuită.
- Adică?
- Mai toată viața a fost falnic și mândru ca rege.
- Cred și eu. Cine nu ar fi?
- Dar a venit și ceasul morții.
- Așa și?
- Se spune că regele Filip III al Spaniei era pe patul de moarte și tot spunea:
- O de aș fi fost numai simplu cetățean. O de aș fi fost numai un simplu cetățean.
- Ce este majestate? L-a întrebat un sfetnic.
- O de aș fi fost numai un simplu cetățean.
- Dar sunteți rege majestate.
- Acum nu mai sunt rege.
- De ce?
- Fiindcă imediat voi părăsi această lume.
- Nu vorbești așa majestate.
- O de aș fi fost numai un simplu cetățean.
- Majestate ce se întâmplă?
- Nu înțelegi?
- Ce?

- Voi muri și voi merge în fața judecății lui Dumnezeu.
- Și?
- Voi da răspuns pentru toți supușii mei.
- Și ce este cu asta?
- Simt că Dumnezeu mă va condamna.
- După aceasta se spune că regele a murit în mari chinuri.
- Înțeleg acum ce vrei să spui, a spus primul istoric.
- Da așa este.
- În fața judecății lui Dumnezeu suntem cu totul astfel de cum ne credem și cum ne-a făcut lumea.
- Așa este.
- Tragică această întâmplare cu regele Filip III al Spaniei.
- Da. La ce să fi rege dacă nu poți să stai cu fruntea sus în fața judecății lui Dumnezeu?
- Nu știam că au fost și astfel de regi.
- Totuși este un lucru bun în cazul lui Filip III.
- Ce anume?
- Că el avea conștiință.
- Dar cum de nu a avut conștiință în timpul vieții?
- Fiindcă mai toți dintre noi adevărul este că uităm de ea.
- Asta așa este.
- Deci să nu mai crezi că cine știe ce mare lucru este să fie rege sau împărat numai fiindcă te bucuri de toate bunătățile lumii.
- Acum îmi dau seama că am greșit.
- Bine că te-ai îndreptat la vreme.⁶²

Avem mai sus cazul regelui Filip III al Spaniei care a fost un rege ce toată viața a fost ignorant în ceea ce Îl privește pe Dumnezeu și relația lui cu El. Ei bine doar în momentul morții și-a venit în sine și atunci a ajuns să regreta că a fost un rege. Aceasta fiindcă el și-a dat seama că nu a fost capabil de titlul de a fi rege. Vedem aici un caz de persoană care în nici un fel nu a știu că noblețea este un lucru care este de natură duhovnicească. Sunt mai mulți care cred că marile:

- titluri,
- dregătorii,
- și funcții

sunt unele care le aduc satisfacție și împlinire. Ei bine lucrurile nu sunt chiar așa. Este bine să vedem lucrurile din această perspectivă: ceea ce contează în cele din urmă este ceea ce rămâne după dreapta judecată a lui Dumnezeu. Sunt persoane care întotdeauna uităm de judecata lui Dumnezeu și pentru acest lucru ajunge să fim persoane care să nu mai știm diferența dintre ceea ce este adevărata noblețe de falsă noblețe. Noblețea lumii din jur este de cele mai multe ori o falsă noblețe în timp ce adevărata noblețe vine de la Hristos și de la viața în Hristos.⁶³

CAPITOLUL 4

FILANTROPIA CREȘTIN ORTODOXĂ CA EXPRESIE A NOBLEȚII

După cum ne spune Vechiul Testament din Biblie trăim într-o lume căzută. Este o lume căzută în păcat. Fiindcă este o lume căzută ei bine se poate vedea că această lume nu are un simț al egalității:

- sociale,
- inter-personale,
- sau colective.

Așa se face că sunt oameni care au averi imense în timp ce alții nu au mai nimic. Discrepanța dintre bogăție și sărăcie în lumea noastră este cât se poate de evidentă:

- unii trăiesc în aur, în timp ce alți mor în mizerie,
- unii mănâncă cele mai bune delicatese, în timp ce alții mor de foame,

⁶²Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁶³Sfântul Ioan de Kronstadt, *Viața mea în Hristos* (București, 2005).

- unii au case imense, în timp ce alții dorm goi pe stradă,
- sau unii se îmbracă cu cele mai scumpe haine, în timp ce alții mor de frig.

Este evident că după cum ne spunea poetul român Adrian Păunescu: “echilibrul lumii e frânt.” Sunt și oameni care sunt nobili și își dau seama de marea:

- diferență,
- discrepanță
- și separație

dintre cei bogați și cei săraci. Așa se face că ei de mai multe ori fac eforturi disperate pentru a ajunge să îndrepte lucrurile. Așa au aluat naștere organizațiile filantropice. Trebuie să știm că filantropia a fost prezentă încă din primele zile ale creștinismului. Aceasta fiindcă de exemplu știm că Sfântul apostol Pavel a făcut mai multe colecte pentru săraci.⁶⁴

Nu greșim dacă spunem că filantropia este o adevărată muncă sau mai bine spus o industrie. Omul filantrop este însă și un mare nobil. Aceasta fiindcă trebuie să știm că el ajunge să muncească în folosul semenilor lui. Gânditoarea Lucreția Ionescu Buiciuc spunea cât se poate de bine că: “munca este o mare noblețe dar nu orice muncește este nobilă.” Ce să înțelegem din această afirmație? Înțelegem că sunt mai multe munci care sunt cât se poate de reprobabile. Lumea noastră cunoaște munci infame:

- producători și traficanți de droguri,
- proxeneți,
- hoți,
- infractori
- sau sabotori

sunt numai câteva exemple de persoane care practică munci imorale și care nu au nimic nobil în ele.⁶⁵

Este cu adevărat un lucru nobil să ajungi să fi filantrop fiindcă după cum a spus Iisus la judecata de apoi vom fi judecați după gradul de filantropie la care am ajuns. Iată aici repetate celebrele cuvinte ale lui Iisus: “când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci dreptii Îi vor răspunde, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Ține? Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut.” (Matei 25, 31-40).

Avem în textul de mai sus bazele filantropiei creștin ortodoxe. De fapt este bine să știm că toată predica lui Iisus a fost una filantropică. Acest lucru mai poate să fie văzut și din pilda samarineanului milostiv.⁶⁶

Prin urmare de ce este filantropia nobilă?

1. Fiindcă ajută la mântuire,
2. ne face mai buni,
3. ne solidarizează,
4. ne unește,
5. și ne deschide unii față de alții.

Este bine să știm aceste lucruri și să nu le trecem cu vedea mai ales într-o lume care devine din ce în ce mai:

- zgârcită,
- hapsână,
- și avară.

Mesajul lui Hristos este simplu: prin filantropie ajunge să ne manifestăm noblețea. Este o noblețe care ajunge să fie simțită la nivel de umanitate. Aceasta fiindcă noi ca oameni suntem unii care ajungem să fim

⁶⁴N. T. Wright, *Pavel: apostolul lui Iisus Mesia* (Sibiu, 2020).

⁶⁵Radu Teodorescu, *Munca: faptă existențială după sfinții părinți* (Cugir, 2019).

⁶⁶Ioan Vicovean, *Dați-le voi să mănânce! Filantropia creștin ortodoxă: istorie și spiritualitate* (Iași, 2004).

dependenți unii de alții. Ajungem să ne facem viața mai bună trăind unii cu alții. Iată de ce am spus că filantropia este o faptă a întregului Adam; adică filantropia este:

- universală,
- colectivă,
- inter-personală,
- spirituală
- și îngerească.

O altă dimensiune a filantropiei este că în Hristos suntem fii unuia și aceluiasi Dumnezeu Tatăl. Prin urmare duhovnicește suntem cu toții frați unii cu alții. Dacă suntem frați este bine să știm că avem datoria să vedem unii de alții. Creștinismul ortodox este în acest sens:

- o grijă,
- o compasiune,
- un interes
- și o atenție

pe care o acordăm celor din jurul nostru. Nu ai cum să fi creștin ortodox dacă nu ești dublat de virtutea iubirii. Gânditoarea Jane Porter spunea cât se poate de inspirat: “noblețe, fără virtute, este un cadru fin fără o bijuterie.” Din această afirmație înțelegem că suntem persoane care ajungem să ne dăm seama că nu poate exista noblețe fără virtute. Aceste două lucruri se leagă una de alta și nu este bine să le trecem cu vederea.⁶⁷

După cum am spus Iisus că dacă ajungem să facem bine celor în nevoie ajungem să îi facem Lui acest bine, ei bine trebuie să știm că orice lucrare care este făcută în numele lui Iisus este o lucrare nobilă. Aceasta fiindcă am spus că Iisus este exemplul și modelul suprem de noblețe. Totuși, trebuie să știm că trăim într-o lume în care Iisus are și mulți dușmani. Cine sunt dușmanii lui Iisus?

1. Necreștinii,
2. Ateii,
3. Necredincioșii,
4. Nihiliștii
5. Și sataniștii.

Cu toții aceștia sunt persoane care trebuie să știm că sunt cât se poate de pline de:

- ură
- și de nepăsare

față de lucrarea nobilă a filantropiei. Este evident că trebuie să fim persoane care să ajungem să depășim:

- calomniile,
- insultele,
- injuriile,
- ura
- și ranchiuna

celor răi și fără de Hristos și făcând așa să ajungem să ne implicăm mai mult în lucrarea de filantropie a Bisericii Creștin Ortodoxe.⁶⁸

Atunci când devenim creștin ortodocși se poate spune că ajungem să fim persoane care avansăm în starea și în sentimentul de noblețe. De ce? Fiindcă ajungem să fim unii care să vedem lucrurile cât se poate de:

- profund,
- serios
- și duhovnicește.

⁶⁷Iată de ce creștinismul ortodox ne spune că atunci când facem bine cuiva sau la fel de bine suntem filantropi ei bine de fapt ne facem nouă un bine. Ne facem nouă un bine fiindcă ajungem să facem un pas înainte spre mântuire. Fiindcă filantropia este o faptă bună fără doar și poate că ajungem să ne câștigăm mai ușor mântuirea prin ea. Înțelegem în acest sens că mântuirea nu este un lucru:

- egoist,
- individualist,
- egocentric

- și care se rezumă numai la propria persoană.

Mântuirea este înțeleasă în context creștin ortodox ca fiind o lucrare comunitară și de aceea nu se poate ajunge la o înțelegere a ortodoxă a soteriologiei fără de ecclesiologie.

⁶⁸Ligia Livadă Cadeschi, *De la milă la filantropie. Instituțiile de asistare a săracilor din Țara Românească și Moldova în secolul al XVIII-lea* (Editura Nemira, 2001).

Aceste lucruri sunt unele care ne fac să devenim oameni cu un așa numit *simț al nobleței*. Simțul nobleței nu poate vedea în noi decât de la Hristos fiindcă după cum am spus este Hristos cel care este noblețea ultimă. Prin urmare ajungem să ne dăm seama cumva de la sine că sunt lucruri de cinste și lucruri de necinste. Dintre lucrurile de necinste putem să enunțăm aci numai câteva:

- libertinajul,
- lipsa de pudoare,
- vulgaritatea,
- blestemele și înjurăturile,
- lipsa de seriozitate,
- sau dezinteresul față de cele duhovnicești.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care dispar din cel care își ia în serios credința creștin ortodoxă. În alte cuvinte cu cât devenim mai creștini cu atât mai mult suntem persoane mai serioase și mai duhovnicești. Numai o persoană serioasă și duhovnicească ajunge să aprecieze cu adevărat noblețea. Numai o persoană nobilă poate să vadă noblețea din:

- crucea,
- suferința,
- și patimile

pe care Hristos le-a îndurat pentru noi.⁶⁹

Este destul de trist faptul că în zilele noastre interesul este un lucru care este mai presus de dragoste. Aceasta fiindcă cele mai multe relații din zilele noastre sunt unele care ajung să se întemeieze și să înceapă numai din interes. Aceasta fiindcă omul de azi este unul care este dominat de:

- iubirea de bai,
- setea de putere,
- dorința de funcții și ranguri mari,
- vânărea de vânt după faimă și celebritate
- sau alipirea de plăcerile trupești efemere.

Așa se face că am ajuns să vedem în semenii noștri nu chipul și asemănarea lui Dumnezeu ci mai mult un interes egoist și individualist pe care îl avem cu el. Iată de ce filantropia creștin ortodoxă are mari greutatea în a se desfășura în lumea noastră. Gânditorul croat Josiph Grgic spunea cât se poate de inspirat: “dragostea față de animale inspiră noblețe. Dragostea față de oameni, interes.” Trebuie să știm că există și un aspect pozitiv al interesului. Adică nu putem să avem o relație de prietenie imediată cu un străin dacă mai întâi nu am dovedit că avem interes față de el.⁷⁰

Se spune că undeva într-o țară îndepărtată trăia un rege care iubea mult oile.

- Dacă ați ști voi cât iubesc eu oile, a spus regele sfetnicilor săi.
- Știm asta majestate.
- Cum așa?
- Mai tot timpul vorbiți de oi.
- Vorbesc așa fiindcă oile sunt animale nobile.
- Nobile?
- Da.
- De ce?
- Nu ne dau ele lapte din care să bem?
- Așa este.
- Nu ne dau ele lână din care să toarcem?

⁶⁹Ceea ce trebuie să fim conștienți este că nu poate exista filantropie fără de iubire. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ajungem să fim persoane care să ne dăm seama de sensul și importanța filantropiei numai când avem dragoste. Iubirea creștin ortodoxă nu este ceva teoretic ci trebuie să știm că este ceva cât se poate de concret. Iată de ce trebuie să fim siguri că vom ajunge să iubim și prin aceasta să ne manifestăm:

- filantropia
- cât și noblețea

noastră. Nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens că aceasta este calea spre mântuire fiindcă ajungem să fim unii care să ne dăm seama de importanța filantropiei numai când suntem unii care suntem aprinși de iubirea față de Hristos.

⁷⁰ Mladen Vukovic, Valeriu Butulescu, *Aforismul croat contemporan* (Editura Violinne, 2013) online.

- Așa este.
- Nu ne dau ele carnea pe care să o mâncăm.
- Ba da.
- Și atunci cum să nu fie oile animale nobile?
- Înțelegem ce vrei să spunei majestate.
- Mă bucur.
- Dar noi sfetnicii majestății tale nu înțelegem un lucru.
- Ce anume?
- De ce nu vrei să ții o oaie?
- Unde să o țin?
- Aici la palat.
- Păi cum să țin o oaie în palat?
- Adică în grădina palatului.

Regele a stat puțin pe gânduri după care a spus:

- Să știți că la asta nu m-am gândit.
- Din asta suntem sfetnicii majestății voastre să vă sfătuim.
- Bine, să îmi cumpărați o oaie.
- Așa vom face.

Regele era fericit și și-a dat seama că grădina palatului era destul de mare pentru a ține o turmă.

- Știți la ce m-am gândit? Le-a spus regele sfetnicilor.
- La ce majestate?
- Ce ar fi dacă ași ține aici la palat o turmă de oi?
- O turmă de oi?
- Da.
- Nu este cam mult?
- Nu.
- Cum așa?
- Grădina palatului este mare.
- Asta așa este.
- Este iarbă pentru o turmă întreagă.
- Nu vedem de ce ar fi o problemă acest lucru.
- Bine să îmi cumpărați o turmă de oi.

Sfetnicii regelui pentru a îi fi pe plac au cumpărat o turmă de oi. La început regele avea grijă de oi dar m-ai apoi și-a dat seama că îi ia foarte mult timp. Nu mai putea să se ocupe și de treburile regatului.

- Știți la ce m-am gândit? Le-a spus regele sfetnicilor săi într-o zi.
- La ce majestate?
- Unul dintre voi ar trebui să se ocupe de creșterea oilor.
- Dar nu putem asta majestate.
- De ce?
- Fiindcă cu toții avem multă treabă.
- Și eu ce fac cu oile mele?
- De ce nu angajați un cioban?
- Un cioban?
- Da.

Regele a stat puțin pe gânduri după care a spus:

- Bună idee.
- Pentru asta suntem aici majestate.
- Să angajați un cioban.
- Așa vom face.
- Dar nu orice cioban.
- Ce fel de cioban să fie?
- Să fie cel mai bun cioban din regat.
- Bine așa vom face majestate.

Evident că a fost angajat cel mai bun cioban din regat. Imediat ce ciobanul a început să se ocupe de oi rele l-a chemat la sine.

- Bună ziua majestate.
- Bună ziua.
- De ce m-ați chemat?
- Cum sunt oile mele?
- Foarte bine.
- Este vre-o una bolnavă?
- Nu.
- Au probleme?
- Nu.
- Foarte bine.

După mai multă vreme ciobanul a fost chemat din nou de rege.

- Și cum sunt oile mele?
- Oile sunt bine dar s-a întâmplat ceva neobișnuit.
- Ce anume?
- Turmei s-a mai adăugat un cerb.
- Un cerb?
- Da majestate.
- Cum așa?
- A venit la turmă și ascultă de toate poruncile. Stă cu oile și este cuminte.
- Mă să vezi.
- Nu am mai văzut niciodată un astfel de cerb.

Așa s-a făcut că regele vroia de atunci să știe numai de cerb și parcă a uitat de oi. Într-o zi ciobanul l-a întrebat pe rege:

- Majestate de la o vreme mă întrebați numai de cerb. De oi ați uitat?
- Nu. Dar cerbul este mult mai important fiindcă el din proprie inițiativă s-a alăturat turmei și este și ascultător. Prin urmare meritul lui este mult mai mare.⁷¹

Întâmplarea de mai sus ni se potrivește și nouă creștinilor ortodocși. Cu toții iubim binele și să facem binele dar mai apoi ajungem să descoperim că filantropia creștin ortodoxă este un lucru nobil și ajungem să fim fermecați de ea. Filantropia care izvorăște din noblețe este un sentiment frumos și înălțător după cum am spus în rândurile de mai sus. Iată de ce este bine să știm că vom ajungem să fim unii care să ne dăm seama de care este sensul nobleței dacă devenim oameni ai filantropiei. Este cu adevărat un lucru nobil să te dedici unei cauze filantropice. Aceasta fiindcă sunt mulți oameni care au nevoie de ajutor. Știm că Iisus nu discriminează când vine vorba de filantropie. Acest lucru îl știm din faptul că atunci când Iisus a văzut o bătrânică că a dat doi bănuți în visteria templului din Ierusalim Iisus a spus că ea a dat mai mult decât toți bogații fiindcă a dat din toată inima din pușinul ei. Prin urmare este cu adevărat un lucru nobil:

- să ne dedicăm,
- să ne consacram
- și să ne interesăm

de filantropie.⁷²

Filantropul prin urmare este un om al nobleței fiindcă el face lucrarea lui Hristos. În istorie au existat mulți mari filantropi creștin ortodocși dar poate că nici unul nu și-a pus amprenta pe filantropie mai mult ca Sfântul Vasile cel Mare. Aceasta fiindcă acest sfânt a fost unul care se poate supune că a fost de excepție. Sfântul Vasile cel Mare a lansat ceea ce istoria creștin ortodoxă cunoaște cu numele de vasiliade care au fost acte de binefaceri ce vizau în special trei categorii de oameni:

- bătrânii (în special văduvele),
- orfanii
- și cei săraci și năpăstuiți.

⁷¹Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁷²Constantin Păuleanu, *Asistența social-filantropică și medicală organizată de Biserica Ortodoxă Română în trecut și astăzi* (București, 2012).

La fel de bine Sfântul Vasile a fost cel care a făcut mai multe spitale pentru cei bolnavi. Privite retrospectiv trebuie să știm că vasiliadele au fost unele care au ajutat umanitatea și au rămas un reper pentru toți mari filantropi de după secolul IV. Acesta fiindcă după cum am spus filantropul este unul care lucrează:

- să înalțe,
- să urce
- și să restaureze

o umanitate pe care cu toții o avem în comun.

Trebuie să știm că nu numai filantropia este una care ajunge să ne înobileze. Arta la fel de bine este una care ne înalță spiritele. Scriitorul Mihai Sadoveanu spunea cât se poate de inspirat în acest sens: “arta a fost unul din marile titluri de noblețe ale omului, de aceea, în amintirea posterității rămân numai popoarele care și-au înobilat sufletul contribuind la ascensiunea umanității.” Sadoveanu remarcă un lucru de care trebuie să ținem cont. Este vorba de faptul că în istorie oamenii răi și mojici ajung să fie uitați și rămân în amintirea vie a popoarelor numai:

- cei buni,
- cei nobili,
- cei care s-au sacrificat
- sau cei care au s-au luptat pentru binele celor din jur.⁷³

Dacă este să privim în jurul nostru vom vedea că lumea ajunge să umble după idoli care moral sunt oameni reprobabili. Mai toate marile vedete de cinema și de rock sunt de cele mai multe ori compromise moral. Cum se face că mai nimeni din persoanele de azi nu pune accent pe marii filantropi? Actele filantropice ale Sfântului Vasile cel Mare sunt în zilele noastre ceva străin și atât de îndepărtat că nu mai este nici nevoie să le menționăm. Aici se poate vedea cumva mârșăvia lumii de azi: că știe mai toate scandalurile momentului dar nu ține cont de faptele de milostenie ale sfinților creștin ortodocși.⁷⁴

Omul din cele mai vechi timpuri a ajuns să fugă de suferință fiindcă și-a dat seama că aceasta este un lucru care îi dăunează. Totuși ceea ce trebuie să știm este că omul suferă fiindcă nu știe calea pe care trebuie să meargă. Iată ce spunea înțeleptul chinez Lao Tze: “suferința omului provine din aceea că și-a pierdut natura sa reală. El se identifică cu o funcție, cu un post, cu un titlu de noblețe, cu un rol social și astfel își îngrădește propria-i libertate - iată ce înseamnă o răsturnare de valori.” Din ceea ce ne spune Lao Tze trebuie să înțelegem că sunt mulți care cred că este destul să ai o funcție mare:

- inginer,
- director,
- patron,
- politician
- sau demnitar

pentru a ajunge să fi fericit. Ei bine trebuie să știm că nici o funcție publică prin sine nu ne face fericiți. Nu ne face fericiți fiindcă omul este mult mai mult decât funcția. Nu putem să reducem un om la funcția socială pe care o are. Noblețea nu este numai o simplă funcție ci mai mult:

- ce facem,
- cum folosim
- și cum întrebuințăm

acea funcție.⁷⁵

Ceea ce s-a putut constata de părinții duhovnicești este că cu cât devenim:

- mai duhovnicești,

⁷³Marcus Tullus Cicero, *Despre supremul bine și supremul rău* (București, 1983).

⁷⁴Trebuie să știm că sfinții creștin ortodocși nu cu toții au fost unii care s-au dedicat filantropiei fiindcă au fost mulți pustnici care nu aveau cum să ajute pe săraci din pustie fiindcă au fost ei săraci. Totuși, ceea ce trebuie să avem în vedere este că în mare toți sfinții creștin ortodocși și-au iubit semenii. Acest lucru nu poate să fie:

- negat,
- trecut cu vedere
- și ignorat.

Prin iubirea sa față de cei sărmani sfântul creștin ortodox din toate timpurile a ajuns să fie unul care a pus în aplicare noblețea și a ajuns să fie cu adevărat o persoană nobilă. Este nobil din partea noastră să menținem un cult al sfinților. Aceasta fiindcă astfel noi le recunoaștem valoarea pe care lumea de azi o uită mult prea ușor.

⁷⁵Michele Renee Salzman, *Making of a Christian aristocracy: social and religious change in the Western Roman Empire* (Harvard, 2004).

- mai buni creștin ortodocși,
- mai morali,
- sau interesați de cele sfinte
- și mai bisericoși

cu atât mai mult în noi ajunge să crească și sentimentul nobleței. Este un lucru ce nu poate să fie negat și nici trecut cu vederea. Nu trebuie să uităm acest lucru și trebuie să îl avem în vedere mai ales în zilele noastre când cei mai mulți sunt creștini ortodocși fiindcă este la modă sau mai bine spus creștinismul ortodox este tratat cu superficialitate.⁷⁶

Filantropia este fără doar și poate un lucru care ajunge să ne facă să fim oameni care să vedem lucrurile diferit:

- altruist,
- dezinteresat,
- iubitor,
- cu atenție
- și cu multă grijă.

Când omul are noblețe el bine el nu îl tratează pe semenul să aflat în nevoie:

- cu dezinteres,
- fără atenție
- și superficial.

Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama noblețea este un fapt care ajunge să ne facă să îi vedem pe semenii noștri ca persoane care au fost create de Dumnezeu și care au suflet.⁷⁷

Filantropia creștin ortodoxă este una care trebuie să știm că ajunge să ne facă să vedem lucrurile diferit și cât se poate de profund. Aceasta fiindcă după cum ne putem da seama filantul este unul care este pătruns de sentimente înalte și de abnegație față de persoana umană. Am ajuns să uităm că cu toții:

- avem același Dumnezeu
- și împărtășim o umanitate comun.

Dorința omului din vremurile de azi este:

- să stăpânească,
- să domine,
- să fie peste toți
- și să i se slujească.

Iisus a fost cât se poate de explicit în acest sens: “știți că cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc. Dar între voi nu trebuie să fie așa, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru. Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă. Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-și dea sufletul răscumpărare pentru mulți” (Marcu 10, 42-45).

A fost Sfântul Paisie Aghioritul cel care a spus că există o *noblețe duhovnicească*. Cu înțeles el această noblețe duhovnicească? “Trebuie să avem noblețe duhovnicească, să disprețuim pe diavolul și toate telegramele lui viclene - gândurile - și să nu începem a discuta cu el. Toți judecătorii de s-ar aduna nu vor putea sta împotriva unui diavolaș mic.”⁷⁸

Prin urmare înțelegem că ajungem să manifestăm multă noblețe duhovnicească dacă:

- îl ignorăm pe diavol,
- nu stăm la taclale cu diavolul,
- nu îi dăm atenție diavolului

⁷⁶Lori Harder, *A tribe called bliss: break through superficial friendships, creat real connections, reach your highest potential* (Gallery books, 2018).

⁷⁷Sunt mai multe curente în lumea noastră care evident că ajung să depersonalizeze omul. Aceste curente sunt nocive fiindcă de mai multe ori omul ajunge să fie considerat:

- un număr,
- o categorie,
- o unitate socială,
- un interes politic,
- sau entitate socială.

Toate aceste lucruri de cele mai multe ori ajung să depersonalizeze persoana umană fiindcă trebuie să știm că omul este mult mai mult decât atât. Omul este o ființă cu suflet creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

⁷⁸ Paisie Aghioritul, *Cu dragoste și durere pentru omul contemporan* (București, 2003).

- și dacă nu primim nici un gând rău și păcătos de la diavol.

Toate aceste lucruri fiindcă trebuie să știm că numai așa vom ajunge să fim unii care vom trăi noblețea duhovnicească. Aceasta fiindcă este bine să știm că există o astfel de noblețe. Este vorba de o noblețe care fără doar și poate ajunge să ne facă să fim unii care să vedem lucrurile profund și fără de discriminare.

La fel de bine trebuie să știm că filantropul este o persoană care face un lucru care este larg dezbătut în zilele noastre: discriminarea. Sunt din ce în ce mai multe persoane care sunt discriminate din motive:

- rasiale,
- sociale,
- politice,
- financiare,
- economice
- sau etnice.

ei bine trebuie să știm că trebuie să fim persoane care să ajungem să vedem lucrurile mai profund și cu mai multă atenție. Aceasta fiindcă trebuie să știm că numai așa vom ajunge să avansăm și să pătrundem mai profund în taina nobleței duhovnicești de care vorbea Sfântul Paisie Aghioritul. Au fost sfinți creștin ortodocși care au avut multă noblețe duhovnicească de care și noi putem ajunge să ne împărtășim haric dacă ajungem să devenim mai buni creștin ortodocși. În acest sens noblețea trebuie să știm că ajunge să se manifeste și la nivel de muzică. Iată ce spunea în acest sens muzicianul Yehuda Menuhin: “păcat că omul zilelor noastre n-are apărătoare pentru urechi cum avem pleoapele pentru ochi, care să ne apere de muzica ieftină, vulgară, lipsită de orice noblețe, care ne asediază auzul.”

Aceasta fiindcă trebuie să știm că nu există nici un fel noblețe în a asculta muzică cu expresii vulgare sau muzică în care zgomotul este mai mult decât sunetul. Omul nobil se poate spune că este un om care ajunge să se rafineze și să devină mult mai curat sufletește. Aceasta fiindcă trebuie să știm că noblețea are și calitatea de a ne purifica caracterele.⁷⁹

Cu privire la noblețe actorul român Mircea Albulescu spunea cât se poate de inspirat: “a căuta binele, a-l recunoaște și a ți-l asuma pentru celălalt, nu numai pentru tine, este o chestiune de noblețe după care, eu recunosc, mai tropăi din când în când.”⁸⁰ Avem aici exprimată cât se poate de bine noțiunea de filantropie. Aceasta fiindcă în filantropie trebuie să știm că ajungem să îi asumăm pe cei din jurul nostru după cum am spus dezinteresat și fără de nici un scop egoist. La fel de bine filantropia este una care are menirea de mai nivela marile diferențe dintre cei bogați și cei săraci din lumea noastră. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt din ce în ce mai mulți care nu mai vor să țină cont de cei săraci.

Se spune că era o doamnă din înalta societate care era destul de lacomă. Într-o zi ea s-a întâlnit cu o prietenă de a ei.

- Bună ziua,
- Bună ziua.
- Ce mai faci?
- Eu? Bine.
- Mă bucur.
- Și tu?
- Sunt și eu bine.
- Și eu mă bucur.
- Sunt bine dar am multă treabă.
- De ce?
- Nu știi?

⁷⁹Avem nevoie să fie purificați fiindcă numai așa vom ajunge să fim rafinați duhovnicește. Ce voim să spunem cu expresia de:

- purificare
- și rafinament

duhovnicesc? Voim să spunem că ajungem să fim unii care să epurăm din nou toate viciile și păcatul. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să fim unii care să vedem lucrurile profund și autentic. De fapt se poate spune că toată:

- asceza
- și nevoința

creștin ortodoxă este mai mult un exercițiu de purificare și de epurare duhovnicească prin care ajungem la noblețea duhovnicească.

⁸⁰ Mircea Albulescu, interviu în ziarul Jurnalul Național (2015).

- Nu.
- Păi cum?
- Dacă nu îmi spui.
- Este aniversarea căsătoriei mele.
- A da, acum îmi aduc aminte.
- Foarte bine.
- Și ce vrei să faci?
- Să sărbătoresc.
- Îmi dau seama de asta.
- Păi vezi!
- Dar cum sărbătorești?
- Voi da o cină festivă.
- Vai ce frumos.
- Ești invitată și tu.
- Sunt?
- Da.
- Mă bucur.
- Nu ești cu cea mai bună prietenă a mea?
- Ba sunt.
- Cum se putea să nu te invit pe tine?
- Și când va fi cina festivă?
- Săptămâna viitoare vineri la ora 18.
- Mulțumesc că mi-ai spus.
- De ce?
- Să știu că îmi fac timp pentru acest eveniment.
- Să fi acolo.
- Voi fi.
- O să vezi că o să fie foarte frumos.
- Ca în toți anii.
- Evident.
- Bine la revedere.
- La revedere.

Cele două doamne s-au despărțit. A venit și ziua stabilită pentru cina festivă. Evident că doamna noastră s-a dus și ea la timpul fixat.

- Bine ai venit draga mea, i-a spus din nou prietena ei.
- Bine te-am găsit.
- Vai nici nu știi cât de mult mă bucur că ai venit.
- Și eu mă bucur să fiu aici.
- Haide vine să îți arăt unde este locul tău.

Doamna a fost dusă la masă. Totul decurgea foarte bine când doamna noastră a fost atrasă de un lucru de pe masă:

- Tacâmuri de argint! Vai ce frumos.
- Doamna a fost servită cu tacâmuri de argint.

- Ce frumoase sunt, îți spunea doamna.

Dintr-o dată i-a venit un gând:

- Dacă aș lua și eu o lingură?

Acest gând devenea din ce în ce mai persistent în mintea ei.

- Dacă voi fi văzută că fur? Dar lingura este atât de frumoasă.

În mintea doamnei a început să se dea o luptă:

- Să fur sau să nu fur?

În cele din urmă gândul cel rău a învins. Doamna a luat o lingură și a ascuns-o între cutele rochiei sale.

- Acolo nu o va vedea nimeni.

Totul părea că a decurs cât normal și firesc. Doar că la un moment dat un om a luat cuvântul:

- Doamnelor și domnilor sunt aici fiindcă vreau să vă prezint o minune a științei de azi. Vă prezint aparatul Rontgen.

- Ce poate face acest aparat? S-a auzit o voce.

- Acest aparat poate scana orice lucru.

- Păi de ce nu ne dovedești?

- Să vă dovedesc?

- Da.

- Bine. Să i-au o doamnă de aici.

A fost luat-o pentru experiment chiar doamna noastră.

- Vă rog să veniți aici.

- Nici o problemă.

Doamna noastră a fost scanată.

- Ce este aceasta? A început să zică omul care conducea experimentul.

- Ce să fie? A întrebat doamna.

- Razele îmi arată formele unei linguri în rochia dumneavoastră.

Doamna a început să roșească.

- Sunteți sigur? A întrebat doamna.

- Foarte sigur.

- Nu se poate.

- Doamnă dumneavoastră furați linguri de argint?

- Păi să vedeți...

- Urât doamnă, urât ceea ce faceți.

Doamna s-a rușinat și a plecat tristă de la cina festivă.⁸¹

Avem aici o întâmplare care nu numai că ne spune despre aparatul de scanat Rontgen dar la fel de bine ne mai spune că oamenii când nu ai noblețe ajung să se ascundă. Aceasta fiindcă aceste persoane sunt unele care știu că noblețea este o virtute cât se poate de valoroasă și care este cinstită de oameni. Totuși, aceste persoane se ascund și nu vor să își de-a pe față bădărașia și grosierismul. Ei bine ceea ce uită aceste persoane este că nu se pot ascunde de Dumnezeu. Prin urmare nu trebuie să credem că dacă ajungem să îi fentăm pe oameni ei bine vom ajunge să Îl fentăm și pe Dumnezeu.

Filantropia și caritatea sunt unele dintre cele mai nobile instituții din lumea noastră. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ele sunt o dovadă că noblețea există și că ea dă roade. Care sunt roadele nobleței filantropice?

1. Un zâmbet adus pe buze,

2. Un stomac plin,

3. O lacrimă ștersă,

4. O speranță

5. Și o viață salvată.

După cum am spus filantropia este un lucru care este mai greu de făcut în lumea noastră fiindcă întotdeauna se vor găsi pretexte ca ea să fie evitată și trecută cu vederea. Totuși suntem datori:

- să credem

- să ne bazăm

- și să activăm

filantropia cât mai des în lumea noastră. Numai așa vom ajunge să facem din lumea noastră un loc mai bun și mai nobil.⁸²

CAPITOLUL 5

NOBILIMEA SAU POLITIZAREA NOBLEȚII

Cu toții am făcut la istorie Evul Mediu. La istorie am aflat că oamenii din Evul Mediu au fost cât se poate de diferiți de oamenii din zilele noastre. Lumea Evului Mediu era formată din:

- împărați,

⁸¹Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁸²Michael King, *A better world for children: explorations in morality and authority* (Londra, 1997).

- regi,
- nobili,
- conți,
- duci și ducese
- sau baroni.

Toate aceste titluri nu se mai întâlnesc în zilele noastre sau dacă se întâlnesc, se întâlnesc într-o mică măsură. Ceea ce ne aducem aminte de la istorie și din studiul Evului Mediu este că la mai toate curțile monarhice din Europa era o clasă specială de oameni care se numeau nobili. Cine erai un nobilii? Nobilimea era o clasă specială de oameni care era cunoscută tipică Evului Mediu. Ce era prin urmare nobilimea? Nobilimea era o categorie socială privilegiată care era constituită de feude și de titluri ereditare.⁸³ O altă denumire a nobilimii este cea de aristocrație. Ei bine dacă spunem aristocrație credem că înțelegem mai toată lumea la ce ne referim. Aceasta fiindcă în Evul Mediu nu aveai cum să devii un nobil dacă nu era bogat. Este ciudat pentru noi cei din secolul XXI să știm că în vechime nu puteai să devii nobil în adevăratul sens al cuvântului dacă nu era bogat. În acest moment se cuvine să ne ridicăm întrebarea: sunt bogăția și noblețea unele care nu pot exista una fără de alta? Adevărul este că nu. Iisus a fost un predicator evreu sărac și cu toate acestea a fost cel mai mare Nobil din toate timpurile.

Nobilimea Evului Mediu făcea o mare confuzie dintre bogăție și noblețe. Aceasta fiindcă după cum am spus în Evul Mediu nu aveai cum să ajungi să fi considerat un om nobil dacă nu erai bogat. Era nobilimea din Evul Mediu nobilă în adevăratul sens al cuvântului? Adevărul este că nu. Nobilimea Evului Mediu de mai multe ori a dat dovadă de:

- josnicie,
- mârșăvie,
- corupție,
- mită
- certuri de curte
- sau luptă politică pentru putere.⁸⁴

În acest sens trebuie să știm că Evul Mediu a făcut un mare deserviciu noțiunii de noblețe. Aceasta fiindcă în numele nobleței au fost mai mulți aristocrați care au făcut mai multe:

- abuzuri,
- greșeli,
- stricare,
- denaturare,
- sau pagubă.

Toate aceste lucruri fiindcă după cum am spus noblețea este un lucru care are mai multe implicații de natură:

- religioasă,
- spirituală
- și morală.

Totuși am putut vedea că medievalii au fost unii care au ajuns să vadă noblețea trunchiat. Aceasta fiindcă nobilul medieval fiindcă era nobil era:

- deasupra,
- peste
- și superior

gloatei proaste și vulgare. Să fie fost lucrurile chiar așa? Evident că nu.⁸⁵

Ca să ne dăm seama de cât de primitivă era mentalitatea în Evul Mediu trebuie să spunem că la un anumit nivel lumea se împărțea în două categorii:

1. Cei bogați care erau și singurii nobili
2. Și cei săraci care erau considerați pleava grosieră, proastă și vulgară.

⁸³După Dicționarul explicativ.

⁸⁴La fel de bine trebuie să știm că după cum am spus mai sus în Evul Mediu se considera că noblețea este o problemă ereditară. Aceasta fiindcă dacă te-ai născut într-o familie de nobili fără doar și poate că și tu ajungeai să fi un nobil. Acest lucru poate să fie văzut cât de absurd era fiindcă este bine să știm că oamenii Evului Mediu erau cumva prefăcuți. Este bine să știm că în nici un fel noblețea nu este o problemă ereditară. Sunt mai mulți copii care s-au născut din părinți care au fost oameni ai nobleței și ei au ajuns infractori și chiar criminali. Prin urmare este evident că în nici un fel noblețea nu este un lucru ereditar. Este adevărat că dacă te naști din părinți care sunt lucrători ai nobleței sunt multe șanse ca și tu să ajungi să fi un om al nobleței.

⁸⁵Peter Liberman, *Does conquest pay? The exploitation of occupied industrial societies* (Princeton, 1998).

Ei bine adevărul este că am trecut de câteva secole de la Evul Mediu și am ajuns să trăim în zilele noastre când lumea se poate spune că este:

- liberă,
- emancipată,
- avansată
- și elaborată.

Totuși în acest context rămâne o întrebare: de ce medievalii considerau că bogăția te face nobil? Ce legătură să fie între bogăție și noblețe? Sunt mulți care evident că sunt cât se poate de confuzi aici. Sunt confuzi fiindcă nu știu:

- cât de departe,
- cât de adânc
- și cât de mult

merg lucrurile când vine vorba de a manipula oameni. Este evident că în Evul Mediu au fost mai mulți care au fost cât se poate de malefici și au voit să ajungă să modifice structura morală a:

- naturii
- ființei
- sau firii

umane. Aceasta fiindcă medievalii au fost conștienți că noblețea este un mare exemplu cu multă putere și forță. Iată de ce masele trebuiau:

- ținute sub control
- și oprite

pentru ca nu cumva să creadă că ele sunt nobile. Prin urmare aristocrația Evului Mediu a creat pretinsul pretext că nu poți să fi nobil cu adevărat dacă nu ești și bogat. Cu alte cuvinte unde dai și unde crapă.⁸⁶

Ceea ce se poate vedea în zilele noastre este că sunt mulți oameni bogați care nu sunt fericiți. Nu sunt fericiți fiindcă le lipsește ceva esențial: popularitatea. La ce bun să fi bogat și să ai:

- cele mai alese mâncăruri,
- cele mai alese haine,
- cele mai mari case,
- cele mai scumpe mașini
- sau cele mai mari conturi în bancă

dacă mulțimile nu te ovaționează și nu te ridică în slăvi? Ei bine medievalii am putut vedea că au ajuns să rezolve această problemă. Nu aveai cum să fi considerat un om nobil în Evul Mediu dacă nu erai bogat, aristocrat. Se știe de un exemplu infam din Franța medievală, timp în care la palatul regal de la Versailles nobilii și regele erau plini de păduchi fiindcă nu le plăcea să se spele dar aveau să se scarpine bețe de aur. Avem aici o ironie a sorții care ne spune până la ce nivel poate ajunge:

- fățarnicia,
- ipocrizia
- și falsitatea

omului.⁸⁷

Din cele de mai sus trebuie să știm că noblețea sufletească nu vine din:

- ranguri,
- bogăție,
- titlaturi politice
- sau funcții sociale.

⁸⁶Din nefericire această mentalitatea malefică medievală mai există și în zilele noastre. Există și în zilele noastre fiindcă sunt mulți care consideră că cei bogați:

- au toate drepturile,
- au toate privilegiile,
- sunt superiori,
- populari
- și singuri buni.

Este evident că o astfel de opinie este eronată.

⁸⁷Catherine Weaver, *Hypocrisy trap: the World Bank and the poverty of reform* (Princeton, 2008).

Noblețea sufletească vine din virtute și din moralitate. Iată de ce trebuie să știm aceste lucruri și să nu le trecem cu vederea fiindcă dacă o facem evident că vom avea de suferit. Am ales să vorbim aici de faptul că sunt mai multe încercări de politiza noblețea. Aceasta fiindcă oamenii sunt cât se poate de sensibili la noblețe. Nu se știe de nici un candidat la marile funcții în stat care să nu se fi considerat ca fiind:

- nobil,
- măreț,
- cinstit,
- superior,
- onorabil
- și integru.

Este evident că în nici un fel nu trebuie să ajungem să vedem noblețea ca un lucru care este condiționat de lucruri externe cum sunt:

- banii,
- averile,
- funcțiile,
- sau faima.

Noblețea vine dintr-o viață adevărată în Hristos și din faptul că ne luăm în serios chemarea noastră de creștin ortodoxi. Dacă facem și ținem aceste lucruri evident că vom ajunge la noblețe. Noblețea este prin urmare un lucru care vine din sufletul omului în primul rând și numai apoi din lumea din exterior.⁸⁸

Urmând Domnului Iisus Hristos care s-a rugat pentru cei care L-au răstignit și noi în ciuda la mai multe carențe trebuie să ne păstrăm o viziune:

- pozitivă,
- optimistă
- și iubitoare față de om.

Scriitorul englez William Shakespeare a făcut acest lucru când a pus în gura lui Hamlet aceste cuvinte frumoase: “ce capodoperă e omul! Câtă noblețe în rațiune! Ce infinit în facultăți! Cât de expresiv și de admirabil în formă și mișcare! Cât de asemănător unui înger în acțiune! Cât de asemenea unui zeu în concepție! Frumusețea lumii! Modelul desăvârșit al ființelor!”⁸⁹ Trebuie să avem puterea de vedea binele din om chiar dacă de mai multe ori el a ajuns în istorie să pășească pe calea răului. Aceasta fiindcă este cu adevărat un lucru nobil și o dovadă de noblețe să ajungi să vezi numai părțile bune ale unui om. Acest lucru nu este o dovadă de prostie mai mult o dovadă că suntem capabili să nu ajungem să ne murdărim cu mizeria din jurul nostru.

Se spune că era un om matur care nu se înțelegea bine cu tatăl său.

- Ești un bătrân de nimic.
- De ce mă?
- Fiindcă nu faci nimic toată ziua.
- Fiindcă nu mai pot mă.
- Dar să mănânci și să bei poți nu?
- Nu îți este ție rușine mă?
- Nu îmi este rușine.
- Idiot și prost ce ești.
- Mă tu ai de grijă cum vorbești cu mine.
- De ce mă bătrâne?
- Fiindcă s-ar putea să te coste.

⁸⁸Au fost mai mulți gânditori care au spus că dacă ești bogat și vrei să fi considerat și un om nobil ai nevoie de:

- sensibilitate,
- și să nu ajungi să fie despot.

Mai toți bogații din zilele noastre sunt unii care sunt cât se poate de autoritari și despotici. Aceasta fiindcă ei consideră că aceste două caracteristici sunt dovadă a:

- puterii,
- caracterului
- și a omului superior.

Nimic mai eronat decât acest lucru. Aceasta fiindcă trebuie să știm că noblețea este o virtute care este blândă și gentilă.

⁸⁹ Shakespeare, Hamlet, actul 2, scena 2.

- Mă tu crezi că îmi este frică de un ciot ca tine?
- Ba bine să îți fie.
- Ei uite că nu îmi este frică.
- Mă eu te voi bate.
- Tu mă?
- Da.

- Tu nu ești în stare nici să tai pâinea.

- Măsoară-ți cuvintele.
- Nu am de ce mă.

Se spune că între cei doi a început o bătaie.

- Mă te omor mă.
- Ia numai să încerci.
- Împielit și netot ce ești.
- Tu vorbești mă neisprăvitule?

Nepotul bătrânului și fiul omului matur a auzit că din curte se auzeau mai multe strigăte și gemete.

- Oare ce o fi? Se întrebă copilul.
- Să mă duc să văd.

A venit și nepotul.

- Ce faceți aici?

Cei doi se băteau unul cu altul și nu i-au dat atenție.

- De ce vă bateți?

Nici un răspuns.

- De ce nu vreți să vorbiți cu mine?

Din nou nici un răspuns.

- Bunicule nu te lăsa.

Bunicul se comporta ca și cum nu l-a auzit.

- Bunicule cu dreapta.

Copilul a început să strige și să se agite de pe margine.

- Așa bunicule nu te lăsa.

Copilul striga cât îl ținea plămânii.

- Așa bunicule arde-l?
- Mergi de aici nepoate!
- Nu bunicule sunt de partea ta!

Ei bine zgomotul făcut de cei doi care să băteau a fost auzit de oameni din vecini.

- Ce este? Ce se întâmplă?
- Se bat doi la noi pe stradă.
- Haideți să vedem ce este.

Vecinii au mers în curtea celor doi.

- Hei oameni buni opriți-vă!
- Lăsați-ne în pace! au strigat cei doi.
- Oameni buni v-ați pierdut mințile?
- Plecați de aici!
- Nu putem.

Se spune că vecinii în cele din urmă i-au despărțit pe cei doi.

- Măi oameni voi ați înnebunit?
- El a început, a zis omul matur.
- Eu mă eu? A spus bătrânul.
- Da tu, mă tu.

Oamenii au început să judece lucrurile.

- Măi nesimțitule ai ajuns să îți bați propriul tată?
- Dacă o merită,
- Dar tu ce meriți mă?
- Nu vă băgați unde nu vă fierbe oala.

- Te vom da pe mâna poliției.
- Dintr-o dată între ei a intervenit un vecin.
- Eu zic că este mai bine să îi lăsați în pace.
- De ce?
- Fiindcă nu știți toată povestea.
- Ce poveste?
- De mic copil bătrânul l-a bătut pe el.
- Da?
- Da.
- Nu știam.
- El acum îi dă tatălui său ce a primit el de mic copil.
- Bine dar totuși trebuie să fie pedepsit.
- De ce?
- Nu este bine să ajungi să îți bați tatăl.
- O să fie pedepsit.
- De cine?
- De el, a spus vecinul arătând spre copil.
- De copil?
- Da.
- Cum așa?
- I-a uități-vă mai bine în ochii lui.
- Ce este acolo?
- Nu vedeți că pe ei se citește ură față de tatăl său?
- Așa este.
- La fel cum el îl bate acum pe tatăl său la fel și acest copil când va crește îl va bate și el.
- Bine dacă zici tu.
- Voi nu știți că cum se poartă cineva cu părinții lui l-a fel se va comporta și copiii cu el?
- Așa este.

Vecinii au plecat cu toții acasă.⁹⁰

Avem aici o întâmplare mai dramatică ce ne spune că de multe ori în lumea noastră ceea ce semănăm ajungem să și secerăm. Dacă semănăm în jurul nostru:

- ură,
- răutate,
- calomnie,
- bătaie,
- ranchiună
- și răzbunare

fără doar și poate că același lucru vom ajunge să și cultivăm. Este adevărat că la o scară mai mică dacă ajungem să cultivăm în jurul nostru noblețe și bunătate este cât se poate de adevărat că vom ajunge să culegem noblețe și bunătate. Aceasta fiindcă este bine să știm că raportul cauză efect funcționează de multe ori și pe plan moral și spiritual. Trebuie să vedem lucrurile realist și să ne dăm seama că sunt mai mulți care pozează ca fiind oameni ai nobleței în timp ce în realitate ei nu sunt. Nu sunt fiindcă în sufletele lor a ajuns să se cuibărească răutatea și păcatul. De ele omul se poate vindeca numai prin:

- pocăință,
- spovedanie,
- iubire
- și credință

sinceră în Dumnezeu Tatăl.⁹¹

Este evident în acest sens că mentalitatea Evului Mediu nu mai este actuală pentru zilele noastre. În zilele noastre nu mai există nobilime însă trebuie să știm că sunt mulți care fiindcă:

- au bani,

⁹⁰Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁹¹A se vedea George Remete *Ființa și credința* în 3 volume.

- au averi
- și au putere financiară

evident că se consideră oameni superiori și oameni nobili. Aceasta fiindcă ei nu sunt ca restul. Deși am trecut de Evul Mediu totuși sunt mai mulți care gândesc noblețea în termenii banilor. Trebuie să vedem lucrurile realist și să ne dăm seama că în nici un fel banii nu ne fac mai nobili dacă sufletul nostru nu este nobil. Cum să facem ca sufletul nostru să ajungă nobil? Pentru a realiza acest lucru trebuie să ducem modul de viață creștin ortodox. După cum am spus a fi creștin ortodox este dovadă de o mare noblețe. Este o noblețe pe care credința în Hristos o oferă nouă tuturor. Totuși, noblețea mai poate veni și pe alte căi:

- manierele,
- politețea,
- cordialitatea,
- afabilitatea
- sau prietenia

sunt cu toate metode de a ajunge la noblețe.⁹²

După cum am spus mai sus noblețea este un proces sau mai bine spus o devenire. În acest sens trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că ajungem la noblețe pe măsură ce caracterul nostru se formează. Iată de ce muzica poate să fie și ea o metodă de a sensibiliza și a înnobila sufletul. Iată ce spunea în acest sens muzicianul român Tiberiu Soare: “când ascultăm muzică de operă, ne aducem aminte că omul mai are și o latură nobilă. E vorba de noblețe, e vorba de eleganță, e vorba și de gestică celor care se află pe scenă, care transmite un alt tip de civilizație și fel de a trăi.” Din această afirmație nu trebuie să înțelegem că pentru a ajunge să fim nobili trebuie să ascultăm muzică de operă. În nici un caz. Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că trebuie să fim unii care să nu ascultăm muzică:

- vulgară,
- cu texte cu tentă sexuală
- sau cu conținut promiscuu.⁹³

Este evident că noblețea este un lucru relativ ușor de dobândit dar trebuie să știm că este mult mai greu de păstrat. Este mai greu de păstrat fiindcă omul de azi este o ființă:

- schimbătoare,
- care se plictisește repede,
- care nu este statornic
- și care de cele mai multe ori nu conștientizează

importanța nobleței. Ne place să auzim și să vedem eroi care au făcut mari fapte de vitejie și de eroism dar nu ne place să fim noi care să facem acest efort. Aceasta fiindcă ne cere mult prea mult. Iată ce spunea în acest sens marele gânditor Giovanni Papini: “adevărată noblețe a omului, eroismul său cel mai mare constă în a ști să trăiască până atunci când toate temeiurile vieții sunt distruse în el, până și atunci când vâlurile și cârjele care fac posibilă viața tuturor au fost aruncate la o parte.”⁹⁴

Ceea ce se poate observa în zilele noastre este că sunt din ce în ce mai mulți cei care doresc să fie:

- exemple,
- modele
- și repere

pentru cei din jur. Aceasta fiindcă aceste persoane știu că este bine să facem aceste lucruri. Ceea ce uită aceste persoane este că pentru a fi un model și un exemplu pentru cei din jur trebuie mai întâi să ai multă noblețe. Trebuie să fi conștient că te dedici unei cauze:

- nobile,
- superioare,

⁹²Michael J. Sandel, *What money can't buy: moral limits of markets* (Farrar, Straus and Giroux, 2012).

⁹³Că muzica joacă un mare rol în formarea personalității noastre nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă trebuie să știm că muzica este și ea o expresie a frumosului și ea ne sensibilizează la frumos. A iubi frumosul este o dovadă de noblețe. Iată de ce trebuie să fim persoane care să cultivăm gustul pentru muzica bună. Sunt foarte multe genuri de muzică în zilele noastre dar sunt din ce în ce mai puțini cei care savurează sau mai bine spus ascultă muzică clasică. Muzica clasică este muzica cultă și ea este cu adevărat un lucru care nu numai că educă fonic dar la fel de bine și sensibilizează și înobilează pe om. Prin urmare este bine să știm că nu orice gen de muzică ascultăm ne și înobilează. Aceasta fiindcă sunt destul de multe muzici care ne degradează și uneori chiar ne sălbătesc.

⁹⁴Giovanni Papini, *Un om sfârșit* (Iași, 2011).

- bune
- și onorabile.

Prin urmare nu se poate să fi un punct de reper în confuzia lumii de azi dacă nu ești și un om cu multă noblețe. Acest lucru a fost afirmat de scriitorul german Goethe când spunea că: “dacă un om își dorește să scrie cu claritate, e nevoie mai întâi de claritate în gânduri, iar dacă își dorește să scrie cu noblețe, are nevoie de un suflet nobil.” Goethe ne spune aici că un scriitor trebuie să aibă multă noblețe dacă vrea să fie de succes. De ce? Fiindcă deși se scrie mult în zilele noastre se scrie:

- din ură,
- din ranchiună,
- cu răutate,
- fără coerență
- și fără sens serios.

Scriitorul trebuie mai întâi de a se apuca de scris să se gândească bine dacă ceea ce scrie el este:

- nobil
- și folositor.⁹⁵

După cum am spus nu mai trăim vremurile Evului Mediu în care pentru a fi considerat un om nobil trebuia să ai bani și averi multe. Totuși atunci ce trebuie să ai în zilele noastre pentru a fi considerat nobil. Aceasta fiindcă sunt mulți cei care doresc să ajungă să fie considerați nobili? Pentru a fi considerat nobil trebuie să ai:

- virtuți,
- iubire nefățarnică.
- credință în Dumnezeu,
- blândețe,
- temperanță
- cumpătare
- și mai ales bun simț.⁹⁶

Un proverb românesc spune că: “spune-mi cu cine ești ca să îți spun cine ești.” Din aceasta înțelegem că prietenia spune foarte multe lucruri despre noi. Știm că sunt oameni care se împrietenesc foarte repede dar sunt și unii care o fac mai greu. Totuși genul de prieteni pe care îl avem spune multe despre noi. Filosoful antic grec Aristotel spunea cât se poate de inspirat: “perfectă este însă prietenia dintre oamenii cu noblețe spirituală, adică cei ale căror afinități izvorăsc din virtute. În același fel își doresc ei binele unul altuia: ca oameni de virtute; și oameni de virtute ei sunt în însăși esența lor. Iar a dori binele prietenului pentru prietenul însuși înseamnă a fi prieten în sensul cel mai înalt (pentru că o astfel de prietenie se datorează structurii interioare a celor ce o resimt și nu unei stări accidentale). Prietenia lor durează atât timp cât dau dovadă de virtute, iar virtutea este durabilă. Și fiecare dintre ei este bun atât în mod absolut, cât și în raport cu prietenul său, căci, oamenii cu noblețe spirituală sunt nobili în sens absolut și în același timp utili unii altora. E de la sine înțeles că asemenea prietenii sunt rare, oamenii de acest fel fiind puțini. Această formă de prietenie este deci perfectă atât prin durata sa, cât și prin celelalte trăsături, și în toate privințele fiecare primește și oferă celuilalt același lucru sau ceva asemănător, așa cum trebuie să fie între prieteni.” Din ceea ce spune Aristotel înțelegem că sunt multe prietenii în zilele noastre dar sunt puține prietenii sublimе. Trebuie să știm că în orice timp și în orice loc prietenia adevărată este o cale spre noblețe. Iată de ce morala creștin ortodoxă consideră prietenia ca pe ceva nobil sau mai bine spus o dovadă de noblețe.⁹⁷

Este evident că sunt mai multe căi de a ajunge la noblețe și se poate spune că fiecare dintre noi are un drum propriu de a ajunge la noblețe. Aceasta fiindcă sunt destul de multe căi de a ne face drumul spre ea. Totuși, nu trebuie să considerăm drumul spre noblețe ca fiind:

⁹⁵David Biespiel, *Every writer has a thousand faces* (Kelson books, 2010).

⁹⁶Toate aceste calități sunt unele care fac portretul omului nobil. Este acest om care trebuie să știm că ajunge să fie unul care să ducă societatea înainte. De ce? Fiindcă în nici un fel societatea noastră nu este susținută de:

- șmecheri,
- parveniți,
- oameni de moravuri ușoare
- sau aventurieri.

Iată de ce nu trebuie să avem nici o îndoială: omul nobil este unul de viitor și omul de viziune.

⁹⁷*Sfinții părinți despre prietenie și încredere* (Editura Cuvântul Vieții, 2020).

- o aventură,
- o problemă de noroc
- un lucru arbitrar
- și ceva haotic.

Aceasta fiindcă noblețea nu este nici unul dintre aceste lucruri. Trebuie să știm că a fi un om nobil ne face fără doar și poate să fim oameni care să fim:

- concentrați pe esențial,
- oameni care știm ceea ce este important în viață
- persoane întregi.

Prin urmare noblețea se câștigă și se dobândește. Trebuie să avem acest lucru în vedere și să știm că vom ajunge să fim unii care să fim de mare succes dacă ajungem să fim nobili. Noblețea este una care ne face să fim într-o lume în care toți semenii din jurul nostru sunt potențiali prieteni. Sunt mulți care nu au o astfel de viziune despre semenii lor. Aceasta fiindcă sunt mulți oameni josnici pentru care semenii lui sunt:

- posibili dușmani,
- posibili concurenți în drumul vieții,
- pietre de poticnire,
- obstacole
- și piedici.

Este clar că oamenii care își văd semenii în acești termeni trebuie să știm că nu sunt în nici un fel unii pe care ne putem baza. Aceasta fiindcă ei sunt unii care nu au cum să se ridice la noblețe. La fel de bine sunt oameni care văd în semenii lor nimic mai mult decât:

- obiecte,
- scopuri pentru a își realiza planurile.
- sau metode de a profita și a scoate profit.⁹⁸

Citind rândurile de mai sus unii ar putea considera că noblețea este mult prea:

- severă,
- rigidă,
- flexibilitate,
- dificilă,
- grea
- și imposibilă.

După cum am spus trebuie să știm că noblețea nu este o virtute care se dobândește foarte ușor dar nu este imposibil să ajungem să o obținem. Trebuie să fim perseverenți în dorința noastră de a ajunge la noblețe fiindcă așa vom ajunge să fim unii care să știm care este drumul nostru în sensul nobleței. Oricum ceea ce trebuie să știm este că dragostea este drumul cel mai ușor spre noblețe fiindcă după cum spune proverbul românesc: dacă dragoste nu e nimic nu e. Scriitorul Henryk Shiekiewicz spunea într-unul din romanele sale în acest sens: “a iubi nu e de-ajuns; trebuie să știi să iubești și să arăți altuia în ce chip să iubească. Plebea și dobitoacele chiar simt numai plăcere, dar omul adevărat se deosebește de ele tocmai prin marea dibăcie a schimbării acestei plăceri într-o artă plină de noblețe care să poată fi socotită un dar divin; de aceea, ea îndeestulează nu numai trupul, dar și sufletul.”⁹⁹

Se spune că era o familie care avea un băiat care iubea mult dulciurile.

- Mamă nici nu ști cât de mult iubesc eu dulciurile.
- Cu toții o facem.
- Știu dar mie îmi plac cel mai mult.
- Dacă spui tu.
- Păi sigur că o spun.

⁹⁸Fiindcă trăim într-o lume în care *time is money* (timpul este bani) ei bine sunt mulți care nici nu mai vor să vadă în semenii lor persoane ci au ajuns să fie unii care să îi reducă pe semenii la starea de a fi simple lucruri. A vedea persoana celui de lângă tine înseamnă a vedea chipul și asemănarea lui Dumnezeu din el. Ei bine câți dintre noi mai vedem oamenii în acești termeni? Adevărul este că foarte puțini. Iată de ce trebuie să știm că dacă nu ajungem să vedem chipul și asemănarea lui Dumnezeu din persoanele din jur în nici un fel nu mai suntem unii care să fim oameni ai nobleței. Aceasta fiindcă după cum am spus noblețea pentru a fi considerată una veridică trebuie să respecte mai multe criterii și mai multe condiții.

⁹⁹Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis* (Editura Venus, 1967).

- Bine. Cum zici tu.

Ei bine copilul ușor, ușor a devenit un hoț. De ce? Fiindcă urmărea pe mama lui și când ea nu era acasă mergeam și mânca multă dulceață din borcane. Într-o zi mama lui l-a luat deoparte.

- Fiule este vorba să discutăm.

- Ce este mamă?

- Așa nu se mai poate.

- De anume?

- De ce furi?

- Ce să fur mamă?

- Dulceață și dulciuri.

- Dar nu fur mamă.

- Tu crezi că sunt oarbă?

- Nu mamă.

- Crezi că nu văd că borcanele nu sunt pline cu dulceață.

- Dar mamă eu...

- Taci. Nu ai nici o scuză.

Copilul a pus capul în pământ.

- Așa este, a spus el.

- Promiți că mânânci dulciuri numai cât este necesar?

- Promit.

- Sigur?

- Sigur mamă.

- Bine. Acum vino să te îmbrățișez.

Ți-am spus că ai furat dar tu nu s-ai lăsat de năravul lui. Într-o zi i s-a făcut poftă de zaharicale.

- Ce ar fi să mânânc niște dulceață.

S-a dus în cămară.

- Nu se poate dulceața s-a gătat.

Fiul a stat pe gânduri după care și-a spus:

- Totuși aș putea să cumpăr niște zaharicale.

A mai stat pe gânduri după care și-a spus:

- Dar de unde bani?

I-a venit imediat o idee:

- Ce ar fi să fur din buzunarul tatălui meu?

Așa a și făcut. Cu bani furați s-a dus și și-a cumpărat zaharicale. Când s-a întors îl aștepta mama lui.

- Bună mamă.

- Vino aici.

- Ce este?

- De ce ai furat?

- Ce să fur mamă?

- Bani din buzunarul tatălui tău?

- Nu am furat mamă.

- De ce minți?

Fiul a pus capul în pământ după care a recunoscut:

- Așa este am furat. Iartă-mă mamă.

- Vino cu mine, i-a spus mama lui.

- Unde?

- Vino și vei vedea.

Mama l-a luat de mână și a plecat cu el spre piața centrală a orașului.

- Unde mergem mamă?

- Într-un loc din centrul orașului.

- De ce?

- Ca să vezi ceva important.

- Ce anume mamă?

- Ce se întâmplă cu cei care fură.

- Ce se întâmplă?
- Vei vedea acolo.
- Dar mamă nu vreau.
- Acum nu mai ai de ales.
- De ce?
- Fiindcă trebuie să fi prevenit.
- De ce?
- Vei vedea.

Mama cu fiul ei au ajuns în piața din centrul orașului unde era condamnat un hoț la mulți ani de închisoare.

- Ce vezi? L-a întrebat mama.
- Văd că este condamnat un om la închisoare.
- Pentru ce?
- Pentru furt.
- Ei bine așa vei ajungi și tu dacă nu te dezobișnuiești să mai furi.
- Dar eu fur puțin.
- Tot furt este.
- Îmi pare rău mamă.
- Să îți fie o învățătură de minte.

Timpul a trecut și mama a murit. A rămas numai fiul cu tatăl lui. Tatăl nu a avut mult timp pentru educația fiului și acesta a început să prindă spiritul băieților de stradă rai și destrăbălați. A început să fure. Tot fura și fura până într-o zi când a fost prins și condamnat. Era dus spre închisoare când a început să plângă.

- De ce plângi hoțul? L-a întrebat un gardian.
- O dacă aș fi ascultat.
- Ce să ascuți?
- Pe mama.
- De ce?
- Mama mi-a spus că dacă mă voi apuca de furat voi ajunge aici.
- Și de ce nu ai ascultat de ea?
- Fiindcă am crezut-o proastă.¹⁰⁰

Avem aici o întâmplare care ne spune că noblețea este una care începe încă de timpuriu din familie. Aceasta fiindcă de mai multe ori auzim expresie că nu are cei 7 ani de acasă. Din aceasta înțelegem că cel care nu are cei 7 ani de acasă este o persoană:

- needucată,
- necizelată,
- fără bun simț
- și fără bunele maniere.

Prin urmare este bine să știm că noblețea nu este un lucru care este rezervat numai adulților. La fel de bine copii trebuie să fie învățați să deprindă noblețea. Aceasta fiindcă numai așa se va ajunge la o înțelegere destul de timpurie a nobleței. După cum spune proverbul: fierul trebuie să fie bătut cât este roșu. Așa că trebuie să știm că munca la caracterul unui om trebuie să înceapă în copilărie. Din copilărie trebuie să fim:

- ascultători,
- cuminți,
- și buni.

Acest lucru nu este greu dar sunt și unii copii care consideră că este imposibil să ajungi să fi cuminte când ești copil. Totuși, trebuie să știm că în cazul copiilor cumințenia este cea mai mare dovadă de noblețe. Dacă ea este prezentă în copil înseamnă că sunt mari șansele ca el să fie un om nobil toată viața.¹⁰¹

CAPITOLUL 6

DE CE NOBLEȚEA ESTE O VIRTUTE DIN CE ÎN CE MAI RARĂ ÎN ZILELE NOASTRE?

¹⁰⁰Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

¹⁰¹Ioannis Kogoulis, *Îmbiserirea elevilor: pentru o educație religioasă liturgică* (Sibiu, 2012).

Odată cu sfârșitul Evului Mediu se poate vedea că noțiunea și virtutea nobleței nu au mai preocupat pe mulți. Aceasta în special din faptul că după cum am spus în capitolul de mai înainte nobilimea medievală:

- a distorsionat,
- a sucit
- și a discreditat

noțiunea de noblețe. Ei bine lucrurile nu sunt chiar așa în sens creștin ortodox. Dacă mai multă lume vorbește împotriva unui anumit lucru nu înseamnă că acel lucru este rău. Sau mai bine spus dacă evreii au fost pentru răstignirea lui Iisus aceasta nu înseamnă că Iisus a fost vinovat de moarte. Prin urmare este bine să știm că abuzurile nobilimii medievale în ceea ce privește noblețea au fost mari dar acest lucru nu trebuie să ne facă să nu mai vedem:

- importanța,
- relevanța
- sensul
- și rostul

nobleței.

Sunt foarte mulți oameni care în zilele noastre își pun mari nădejdi în știință. Pe bună dreptate au fost mulți care au recunoscut că în zilele noastre știința a ajuns o adevărată religie. Tindem să credem și să ascultăm numai ceea ce este profund științific. Aceasta fiindcă am început să fim exclusiv:

- raționaliști,
- mentali,
- cerebrali
- și intelectuali.

Nu este nimic rău cu a fi intelectual însă nu trebuie să favorizăm mintea în defavoarea inimii.¹⁰²

Prin urmare care sunt interesele imediate ale lumii de azi?

- Bani,
- averi,
- plăceri,
- senzualitate,
- faimă,
- mari funcții
- și multă adrenalină.

Trebuie să fim conștienți că în acest iureș al lumii moderne de cele mai multe ori noblețea nu mai înseamnă nimic. Am ajuns să nu mai privim cu admirație unele dintre cele mai nobile acte:

- ajutorarea celor săraci,
- sprijinul celor nevoiași,
- hrănirea celor flămânzi,
- adăparea celor însetați,
- cercetarea bolnavilor
- sau iubirea semenilor.

Într-o lume materialistă cu multe tendințe hedoniste trebuie să știm că toate aceste lucruri sunt cumva perimate și demodate.¹⁰³

Este evident că oamenii sunt unii care vor să înfrumusețeze lumea și mediul în care trăiesc. Pentru aceasta ei își ridică orașe și metropole pe care le îngrijesc și țin să le curețe. Ei bine la fel se poate spune că este și cu

¹⁰²Știința este una care se bazează 100% pe minte. Tot ceea ce este științific trece prin minte. Iată de ce trebuie să fim unii care să știm că nu totul trece prin minte. Sunt multe lucruri care trec prin inimă:

- sentimente,
- emoții,
- simpatii,
- antipatii
- sau entuziasm.

Iată de ce trebuie să fim atenți și să nu ajungem să facem din om o mașină strict rațională fiindcă acest lucru nu este bine. Nu este bine fiindcă inima la fel de bine trebuie să fie și ea cultivată.

¹⁰³Horia Roman Patapievici, *Omul recent* (București, 2001).

noblețea. Ajungem să fim unii care să ne dăm seama că avem mult de câștigat de pe urma nobleței numai dacă ne orientăm spre ceea ce este:

- profund,
- veritabil
- și frumos.

Au fost mai mulți mari artiști ai lumii care se poate spune că prin munca și prin creațiile lor au ajuns să facă o lume mai bună și mai frumoasă. Iată ce spunea pictorul Corneliu Baba: “Rembrandt (Haemenzs van Rijn, 1606-1669) este cel mai mare pictor pământean care a știut să coboare cerul aproape, să populeze pământul cu îngeri ce vin și pleacă dincolo de nori, a știut să acorde titluri de noblețe săracimii, împodobind-o cu mătăsurii, lanțuri de aur, catifele, a pictat eternitatea umbrei cu lumina și a știut să descopere misterul întâlnirii lor.”

Din afirmația de mai sus putem să vedem că este un mare lucru să ajungi să dai titluri de noblețe săracimii. Cei săraci sunt oameni care sunt considerați că sunt:

- fără valoare,
- fără importanță,
- fără rost
- și fără sens.

Săracii au fost din cele mai vechi timpuri unii care au fost fără de nici o considerație. Să fi sărac este pentru lumea de zi un lucru cu adevărat ca o plagă. Este o plagă sărăcia fiindcă ea ne scoate din circuitul destul de redus și închisat la lumii de azi. Ori trebuie să ne lărgim orizonturile și să vedem lucrurile mai în profunzime și mai serios.

Pentru creștinul ortodox autentic trebuie să știm că sărăcia sau bogăția nu este cuvântul ultim pe care îl are de spus viața în cazul nostru. Creștinul ortodox știe că sunt multe alte lucruri care sunt mult mai importante decât sărăcia:

- caracterul,
- maturitatea,
- integritatea
- sau sinceritatea

sunt numai câteva dintre aceste caracteristici ce trebuie să știm că sunt destul de importante.¹⁰⁴

Este evident că una dintre datoriile noastre este să ne interesăm de patria din care facem parte. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să ne dăm seama că nu avem datorii numai față de familia noastră ci la fel de bine și față de țara noastră. Țara în funcție de caracterul ei poate să aducă multă noblețe sufletului uman. De ce? Fiindcă ea este una care ne face să fim:

- mai sensibili,
- mai altruști,
- mai iubitori
- și de ce nu mai patrioți.

Toate aceste lucruri sunt unele care după cum am spus ajung să ne definească și să ne facă mai fericiți. Un popor sau o țară trebuie să fie unul nobilă. Aceasta fiindcă numai așa este de valoare. Poetul Mihai Eminescu spunea cât se poate de frumos despre poporul român: “era un popor brav acela care a impus tribut superbeii împărătese de marmură a lumii - Roma. Era un popor nobil acela a cărui cădere te umple de lacrimi, iar nu de disperare, iar a fi descendentul unui popor de eroi, plin de noblețe, de amor de patrie și libertate, a fi descendentul unui asemenea popor n-a fost și nu va fi rușine niciodată.” Din aceasta trebuie să înțelegem că noblețea este fără doar și poate un lucru care ne scoate din noi înșine și ne face să ne gândim nu numai egoist la propriul interes ci la binele întregului popor din care facem parte.¹⁰⁵

Noblețea unui popor se poate vedea din mai multe lucruri:

¹⁰⁴Când acum 2000 de ani Iisus le spunea evreilor că “Împărăția Cerurilor este înăuntrul vostru” nu a fost înțeles de nimeni. Ceea ce a voit Iisus să spună este că nu ai cum să ajungi la Împărăția Cerurilor dacă sufletul tău este unul viciat și păcătos. Nu trebuie să uităm de spusa lui Iisus fiindcă în zilele noastre sunt mai mulți care consideră că bogăția este cu adevărat un fel de rai pe pământ. Ai bani, ai parte. Nu ai bani, nu ai parte. Ei bine pentru bani unii sunt dispuși să fie violenți sau chiar să ucidă pe semenii lor. Se mai poate atunci vorbi cu acești oameni de virtutea nobleței? Fără doar și poate că nu. Nu ai cum să îi spui unui om materialist că el are un suflet și că sufletul tânjește după noblețe. Trebuie să facem conștienți pe cât mai mulți că viața este mai presus de bani și averi. Viața nu are o valoare materială fiindcă ea este de natură imaterială deoarece sufletul este imaterial.

¹⁰⁵Radu Teodorescu, *Binele la români* (Cugir, 2021).

- câți sfinți a dat acel popor,
- cât de credincios este,
- cât de virtuos este,
- cât de iubitor este,
- cât de ospitalier este
- sau cât de omenos este etc.

Toate aceste lucruri se poate spune că sunt unele care conturează noblețea unui popor. Trebuie să știm că:

- a cucerii alte popoare,
- a invada alte popoare,
- sau a teroriza alte popoare

în nici un fel nu este o dovadă de noblețe. Nu este o dovadă de noblețe fiindcă trebuie să știm că nu ajungi să îți arăți noblețea prin a cucerii pe cel mai slab decât tine. Ajungi să îți manifesti noblețea ca popor prin a ajuta pe cel mai slab ca tine să se ridice și să fie la fel de puternic ca tine. Ei bine aceasta este cu adevărat o dovadă de mare noblețe.

Omul a ajuns să exprime noblețea prin mai multe lucruri:

- artă,
- cultură,
- civilizație,
- scris,
- capodopere
- sau mari genii.

Mai toți marii oameni ai lumii au fost unii care au dat dovadă de noblețe. Iată ce spunea în acest sens compozitorul Hector Berlioz despre compozitorul german Bethoven: "Simfonia a V-a în Do minor opus 67 sau "Simfonia destinului" pare a izvorî de-a dreptul și numai din singur geniul lui Beethoven; în ea își va dezvolta el gândirea sa lăuntrică; durerile sale ascunse, mâniile sale înăbușite, reveriile copleșite sub atâta tristețe; vedeniile nopților, flacăra avânturilor sale, iată ceea ce îi va forma subiectul; iar formele melodiei, armoniei, ritmului și instrumentației vor apărea tot atât de noi și personale, pe cât de înzestrate de putere și noblețe."

Din afirmația de mai sus trebuie să înțelegem că arta și mai ales muzica poate să fie pentru noi un izvor de inspirație. Aceasta fiindcă prin artă și muzică ajungem să fim motivați să fim:

- mai buni,
- mai drepți,
- și mai generoși.¹⁰⁶

Din cele spuse de mai sus trebuie să înțelegem că sunt mai multe lucruri în lumea noastră care:

- ne pot ajuta,
- ne pot susține,
- ne pot inspira
- și ne pot determina

să pășim pe calea nobleței. În cele din urmă ține de noi dacă voim să pășim pe această cale. Este o cale frumoasă dar nu ușoară. Aceasta fiindcă imediat ce am ajuns să pășim pe calea nobleței vor fi destui de mulți cei care ne vor găsi nod în papură sau poate că ne vor insulta și balama. Este bine să știm că în timp e Iisus este un Dumnezeu al nobleței, ei bine în nici un caz nu se poate vorbi de diavol ca o ființă a nobleței. Aceasta fiindcă după cum poate să fie înțeles nu poate exista noblețe în răul absolut. Iată ce spunea mitropolitul Bartolomeu Anania citându-l pe părintele Nicolae Steinhardt: "părintele Nicolae Steinhardt are o imagine care mi-a plăcut, într-o predică de-a lui, făcând o paralelă între cum se comportă diavolul și cum se comportă Dumnezeu. Diavolul se comportă ca un contabil: stă cu tăblița și cu condeiul după tine și te notează: toate păcatele, mai mari sau mai mici, tot, tot, ca să umple tăblița. Și-o umple cu multă trudă, dar, până la urmă, vine Dumnezeu, care se

¹⁰⁶Iată de ce spunem că muzica este fără doar și poate un lucru care ne duce în spre noblețe. De multe ori când ascultăm o melodie de dragoste parcă simțim că ne cuprinde un fior. Aceasta fiindcă trebuie să știm că muzica poate să ne dea senzația a ceea ce este noblețea. Noblețea este un sentiment și o virtute ce poate să fie:

- exprimată,
- analizată,
- dedusă
- și mai ales pusă în practică.

poartă ca un boier, ia măneca și șterge tăblița. Dumnezeu se comportă ca un rege, care e foarte bogat, dar și foarte generos.”¹⁰⁷

Se spune că lângă o școală avea casa o bătrână servitoare. Ea de mai multe ori se uita la copii care ieșeau sau intrau în școală.

- Orele s-au terminat, a spus un copil care era fiul prefectului.

- Așa este, i-a răspuns prietenul lui cel mai bun.

- Nu știu dar așa de multă energie simt în mine.

- De ce?

- Păi am stat aici la ore fără să fac nici o mișcare.

- Și ce vrei să faci?

- Încă nu știu exact.

Cei doi au ieșit pe poarte școlii.

- Au terminat copii orele, și-a spus bătrâna de vizavi.

Cei doi au putut să vadă dincolo de strada școlii un copil sărman care mânca dintr-o bucată de pâine.

- Hei tu de acolo? A strigat copilul prefectului.

- Ce?

- Ce faci acolo?

- Eu?

- Da.

- Nimic.

- Cum așa?

- Uite așa.

- Băi sărăntocule.

- Cu mine vorbești?

- Da.

- Ce ai cu mine?

- Ce am cu tine?

- Da.

- Mie silă de tine.

- De ce?

- Fiindcă ești un sărăntoc.

- Dar nu îți fac nimic.

- Băi tu ești un gunoi.

- Lasă-mă în pace.

- Nu vreau.

- Nu auzi să mă lași în pace?

- Uite că nu vreau.

- Nu ți-am făcut nimic.

- Și ce este cu asta?

- Vrei doar să fiu lăsat în pace.

- Ce ai acolo în mână?

- O bucată de pâine.

- Se confiscă.

- Nu, nu am mâncat nimic azi.

- Hahahaha, a râs copilul prefectului luându-i cu forța pâine din mâna copilului sărac.

- Pâinea asta e a mea.

- Ba nu, ea mea.

Bătrâna văzut incidentul și a intervenit.

- Mă nesimțitu-nu îți este rușine?

- De ce să îmi fie rușine?

- Tu nu vezi că este un copil sărac?

¹⁰⁷Mitropolitul Bartolomeu Anania, *Rugăciunea izvor de putere în încercările vieții*, (Editura Doxologia, Iași, 2013).

- Țsta sărac?
- Da măi nesimțitule.
- Bătrâno nu te băga.

Bătrâna l-a luat de urechi pe copilul prefectului și i-a luat pâinea și a dat-o înapoi la copilul sărac.

- Neobrazat ce ești.

Cei doi copii au luat-o la fugă. Ajuns casă cel mic se plânse tatălui său.

- Tată să știi că am să îți spun ceva.
- Ce?

- Ieșeam de la școală și m-am oprit să vorbesc cu un copil și o doamnă bătrână a venit și m-a tras de urechi să las pe acel copil în pace.

- Cum așa?
- Ei uite așa.
- Nu se poate.
- Ba se poate.
- Lasă că mă voi ocupa eu de asta.
- Îți mulțumesc tată.

Prefectul a dat ordin să fie adusă bătrâna servitoare.

- Bună ziua domnule prefect.
- Bună ziua, luați loc.
- Mulțumesc domnule prefect.
- Doamnă v-am chemat aici fiindcă am aflat că mi-ați urechiat copilul.
- Așa este domnule perfect.
- Dar ce va făcut doamnă, este doar un copil?
- Și cel la care i-a luat pâinea era doar copil și era și sărac.
- Ce pâine și ce copil?
- Cum nu va spus?
- Ce să îmi spună doamnă?

- Fiul dumneavoastră când a ieșit de la școală a văzut un copil sărac care mânca o felie de pâine. S-a dus și i-a luat-o să o mănânce el.

- Mincinosul, asta nu mi-a spus.
- Eu l-am urechiat și i-am luat bucata de pâine și am dat-o săracului.
- Bine ați făcut doamnă.
- Am făcut ce am putut.
- Doamnă, dacă pe viitor fiul meu mai face astfel de boacâne te rog să îl îndrumi la fel.
- Așa voi face.¹⁰⁸

Avem aici o întâmplare care ne spune că noblețea este una care se manifestă de la o vârstă fragedă. Copii de mici trebuie să deprindă noblețea și dacă nu vor să pășească pe calea nobleței ei trebuie să ie pedepsiți. Noblețea este calea nobilă sau mai bine spus calea împărătească de mijloc care ne face:

- mai buni,
- mai drepti,
- mai virtuosi
- și mai înțelecători.

Iată de ce trebuie să știm că noblețea nu este numai un ideal imaginar ci unul cât se poate de real și de gata să fie pus în practică. Iată ce spunea în acest sens scriitorul francez Honore de Balzac: "tinerele fete își creează adesea imagini pline de noblețe și de farmec, chipuri absolut ideale, și-și făuresc idei absolut himerice despre bărbați, despre sentimente, despre lume; apoi atribuie cuiva, cu toată inocența, trăsăturile desăvârșite pe care le-au visat și se dau pe mâna lui; în bărbatul pe care l-au ales, ele iubesc ființa aceasta imaginară; dar mai târziu, când nu mai au vreme să se smulgă din nenorocire, înșelătoria plăsmuire pe care au înfrumusețat-o – mă rog, primul lor idol – se schimbă într-un schelet odios."¹⁰⁹

Din afirmația lui Balzac se poate înțelege că noblețea este un lucru ce de multe ori este contrafăcut. Sunt destui de mulți cei care ajung să de-a un cu totul alt:

¹⁰⁸Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

¹⁰⁹Honore de Balzac în *Tinerele fete*.

- sens
- și înțeles

nobleței prin care ei ajung:

- să înșele,
- să mintă
- să fraudeze
- și să inducă în eroare.

Iată de ce trebuie să spunem că *noblețea nu seduce niciodată, ea convinge*. Este o mare diferență între seducție și convingere. De ce? Fiindcă seducția nu convinge ci mai mult ajunge să îți fure mințile. Iată ce spunea în acest sens poetul Philip James Bailey: “ar trebui să măsurăm timpul în funcție de palpitațiile inimii: trăiește cel mai mult cel care gândește cel mai mult, simte cel mai nobil și acționează cel mai bine.”¹¹⁰ Din afirmația de mai sus este bine să știm că inima noastră sufletească joacă un rol esențial în ceea ce privește noblețea. Aceasta fiindcă se poate spune că noblețea:

- iese,
- porcede,
- începe
- și apare

din inimă.¹¹¹

Din cele spuse mai sus trebuie să înțelegem că nu ai cum să fie cu adevărat nobil dacă nu ai o inimă nobilă. Aceasta fiindcă este bine să știm că nu se poate vorbi în nici un fel de noblețe fără de inimă. De ce? Fiindcă este inima care este:

- centrul,
- pivotul
- începutul

nobleței. Prin urmare pentru a ajunge să fim cu adevărat nobili trebuie să ajungem să ne simțim mai bine înimă.¹¹²

Prin urmare este bine să știm că care sunt toate mecanismele inimii și cum putem ajunge:

- se sensibilizăm,
- să edificăm
- și să înălțăm inima.

Sunt foarte mulți care confundă inima cu mintea și consideră că tot ceea ce vine din minte de fapt vine din inimă. Ei bine lucrurile nu sunt chiar așa. Trebuie să fim conștienți că mintea și inima deși sunt parte din același suflet au funcții și îndatoriri diferite. Scriitoarea Ayn Rand spunea cât se poate de frumos: “este foarte ușor să fugi la alții. Este foarte greu să stai pe picioarele tale. Poți să imiți virtutea pentru o audiență. Poți să o falsifici în proprii tăi ochi. Egoul tău este cel mai strict judecător. Ei se ascund de el. Își petrec viața fugind. Este mai ușor să donezi câteva mii de dolari pentru acte de caritate și să te consideri nobil, decât să îți bazezi respectul de sine pe standarde personale de realizări personale. Este mult mai simplu să cauți substitute pentru competență - substitute atât de ușoare: iubire, șarm, milostenie. Dar nu există nici un substitut pentru competență.”¹¹³

Din afirmația de mai sus înțelegem că noblețea poate să fie contrafăcută însă când acest lucru are loc în nici un fel nu trebuie să considerăm că suntem și competenți de noblețe. Noblețea este un lucru care ajunge:

- să se înrudească,
- să fie legată
- să se conecteze
- și să unească

¹¹⁰ Philip James Bailey, *Fetus* (Thomas R. Cnox & Co, 1885).

¹¹¹ Spiridonos Logothetis, *Inima în scrierile sfinților părinți. Învățătură ortodoxă despre curățirea inimii* (București, 2006).

¹¹² Sfinții părinți creștin ortodocși sunt cei care ne spune că de cele mai multe ori mintea și inima sunt două lucruri care sunt cât se poate de separate și de divizate. Acest lucru poate să fie văzut din faptul că:

- una simte inima
- și alte gândește mintea.

Pentru sfinții părinți este cât se poate de clar că mintea și inima trebuie să fie în armonie, adică trebuie să fie unite una cu alta. Se ajunge la unirea minții cu inima prin rugăciune și mai ales prin rugăciunea lui Iisus. Prin rugăciunea lui Iisus după sfinții părinți se ajunge la ceea ce se cunoaște ca *pogorârea minții în inimă*, adică la unirea minții cu inima.

¹¹³ Ayn Rand, *The Fountainhead* (Signet, 1996).

cu compreunța. Un om competent este întotdeauna un om nobil. Este un om nobil fiindcă trebuie să știm că noblețea este una care ne face să fim cât se poate de rezervați în:

- a ne atribuii,
- a ne pune
- și a ne asuma

titluri și lucruri pe care nu le merităm. În acest sens omul nobil este o persoană care este:

- rezervată
- limitată
- precaută
- și dornică

de a își asume virtuți pe care nu le are. De ce? Fiindcă omul nobil este întotdeauna:

- precaut,
- prudent
- și cu grija

de a nu se considera pe sine mai mult decât este cu adevărat.¹¹⁴

A fost filosoful grec Socrate care a definit cel mai bine noblețea: “nu trebuie să facem rău nimănui pentru a ne răzbuna; nu trebuie să ne comportăm urât cu nici un om indiferent cât de rău au fost tratați de semenii noștri.” Avem aici sumară esența a nobleței. Este cu adevărat un lucru nobil:

- să nu te mâni,
- să nu te impacientezi
- și să nu te răzbuni

când cineva îți face rău. De ce nu trebuie să îi faci și tu rău în schimb? Fiindcă numai așa ajungi să îți demonstrezi superioritatea. Nu ai cum să fi un om superior dacă la rău răspunzi cu rău fiindcă în acest fel și tu demonstrezi că ești un om rău.¹¹⁵

Deși sunt 2000 de ani de când Iisus ne-a adus legea iubirii sunt destui de mulți și în zilele noastre cei care ajung să meargă după legea talionului: ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. Este această lege care îl face pe om să fie cât se poate de:

- drastic,
- sever,
- dornic de răzbunare,
- fără de remușcări
- și cu răutate

față de semenii lui. Se poate spune în acest sens că în nici un fel nu se poate vorbi de:

- noblețe
- și de răutate

ca două noțiuni ce sunt compatibile. De ce? Fiindcă noblețea nu se manifestă niciodată prin:

- ură,
- ranchiună,
- răutate
- și sentimente negative.¹¹⁶

Noblețea este un lucru care este universal fiindcă mai toți oamenii vor să fie persoane care să fie considerate nobile. Totuși sunt și mulți cei care nu prea știu să facă o distincție netă dintre:

- fals a noblețe

¹¹⁴Antonie Plămădeală, *Cine sunt eu? Ce spun eu despre mine? Convorbiri cu Arhimandritul Teofil Pârâian* (Sibiu, 2014).

¹¹⁵Ceea ce trebuie să știm este că răzbunarea nu este în nici un fel o manifestare a nobleței. După cum spune proverbul românesc: răzbunarea este arma celui prost. Trebuie să știm că nu vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama de efectele negative ale răzbunării din consecințele ei:

- violență,
- agresivitate,
- crimă
- sau război.

Aceste lucruri nu sunt nobile și nu au cum să fie nobile fiindcă ele ne fac să fim unii care nu mai avem nici un fel de sentimente pozitive în sufletul nostru. La fel de bine trebuie să știm că noblețea este un sentiment pozitiv al sufletului.

¹¹⁶Aaron T. Beck, *Prisoners of hate: cognitive bases of anger, hostility and violence* (Haper, 2000).

față de

- adevărata noblețe.

Ca să ne dăm seama de această distincție și diferență trebuie să cităm aici cuvintele scriitorului german Goethe. Iată ce spunea Goethe: “poți cu mare ușurință să judeci caracterul unui om după cum ajunge să îi trateze pe cei care nu pot face nimic pentru el.” Din această afirmație trebuie să înțelegem că sunt foarte mulți oameni care în mod normal ar trebui să ne fie:

- indiferenți,
- fără nici un sentiment,
- fără implicații persoane
- și fără punct de legătură.

cu cei cu care nu au nimic în comun.

Ei bine sunt destui de mulți care devin iritați cu semenii din jurul lor. Aceasta fiindcă ei sunt unii care vor:

- să domine,
- să conducă,
- să fie în vârful ierarhiei
- și să fie recunoscuți de restul.

Ei bine lucrurile nu au loc așa și atunci aceste persoane devin cât se poate de:

- iritate,
- nemulțumite,
- suspicioase
- și neliniștite.

Este creștinismul ortodox care ne spune că trebuie să vedem în toții semenii noștri niște prieteni potențiali. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să fim unii care să ne vedem lucrurile cum a voit Iisus. Dacă este să ne uităm la numărul de persoane cu care avem interacțiuni în această lume adevărul este că vom vedea că sunt puțini. În acest sens adevărul este că rămâne o masă mare de persoane care sunt sau mai bine spus ar trebui să ne fie indiferente. Aceste persoane sunt unele pe care trebuie să le menținem așa și să nu ajungem să le urâm sau să le detestăm numai fiindcă nu interacționează cu noi după cum ne imaginăm noi. A facea acest lucru este o dovadă de mare noblețe.¹¹⁷

Este bine să știm că sunt foarte mulți care renunță la noblețe atunci când află că omul nobil este un om smerit. Este un om smerit fiindcă el este unul care se cunoaște pe sine și știe că este:

- limitat,
- mic în raport cu Dumnezeu,
- neputincios
- și păcătos.

În acest sens trebuie să spunem că smerenia și noblețea merg mână în mână. Aceasta fiindcă nu se poate vorbi de o adevărată noblețe fără de smerenie. La fel de bine mai trebuie să știm că este dovadă de mare noblețe să ajungi să îți asumi noblețea chiar dacă de mai multe ori acest lucru are consecințe negative pentru tine. Scriitorul american Christopher Paloni spunea cât se poate de inspirat: “amintește-ți că mulți oameni au murit pentru crezurile lor; lucru care este destul de natural. Adevăratul curaj constă în a trăii și a suferii pentru propriile convingeri.”¹¹⁸

Se spune că era o doamnă care avea mai mulți copii care erau cât se poate de neascultători.

- Nu știi ce să mă mai fac cu ei, se plânga doamna.
- De ce nu vor să mă asculte oare?

¹¹⁷Sunt mulți care consideră că noblețea este un lucru care nu ne prea poate fi de folos în cazul celor care ne sunt indiferenți. De ce? Fiindcă aceste persoane sunt unele care trebuie să știm că nu ne pot fi de folos nicicum. Ei bine lucrurile trebuie să fie bine înțelese. Nu avem cum să ajungem să interacționăm cu toate lumea fiindcă acest lucru este imposibil. La fel de bine din acest fapt mai trebuie să învățăm că lumea nu gravitează în jurul propriei noastre persoane. Spunem aceste cuvinte fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care se văd pe sine:

- unici,
- speciali,
- fără pereche
- și fără de înlocuitori.

Nimic mai eronat decât acest lucru.

¹¹⁸Christopher Paolini, *Eragon* (Alfred A. Knop, 2005).

Doamna era foarte tristă.

- De ce ești tot tristă? O întrebă soțul.
- Fiindcă nu știu ce să mă mai fac.
- Cu cine?
- Cu copii.
- Copii?
- Da.
- Că nu te ascultă?
- Da.
- Asta să știi că nici eu nu știu.
- Încerc din toate puterile să mă ocup de ei și nu reușesc.
- Poate nu ești prea explicită?
- Cum?
- Poate nu vorbești pe nivelul lor de înțelegere.

Așa se face că într-o zi doamna noastră mergea pe stradă. Se întâlnește cu preotul ei paroh.

- Sărut dreapta părinte.
- Doamne ajută fiica mea.
- Binecuvântează părinte.
- Domnul fiica mea.
- Unde ați fost părinte?
- Am avut un maslu.
- La cine?
- La un om bolnav.
- Vai săracul om.
- Așa este.
- Dar de ce suferă?
- De o boală mai grea de stomac.
- Să sperăm că se face bine.
- Să sperăm.
- Știu că maslul ajută mult.
- Asta așa este.
- Biserica Ortodoxă spune că maslul este bun oricând.
- Este bine să te rogi la Dumnezeu pentru sănătate oricând.
- Așa este dar sunt și oameni care se roagă pentru sănătate numai când dau de greu.
- Foarte rău.
- Evident. Sănătatea este cu adevărat o mare binecuvântare.
- Chiar că este.
- Dar tu ce mai faci fiica mea?
- Eu părinte?
- Da.
- Sunt puțin cam tristă.
- De ce?
- Probleme de familie.
- Ce probleme.
- Nu știu cum să spun...
- Spune cum îți vine.
- Copii nu mă ascultă deloc.
- Deloc?
- Da părinte.
- I-ai muștrat?
- Da.
- I-ai rugat să fie supuși?
- Cum să nu părinte?
- Le-ai cerut ca mamă să fie ascultători?

- Cum să nu.
 - Și fără rezultat?
 - Fără nici un rezultat. Le-a promis și mai multe lucruri.
 - Și tot fără rezultat?
 - Da părinte.
 - Urât din partea lor.
 - Așa este părinte.
 - Eu cred că știu un remediu care va de rezultat.
 - Care este părinte?
 - Vino cu mine.
- Părintele cu doamna noastră au mers până în fața unui mestecăn.

- Ce faceți părinte?
 - Am nevoie de crengile acestui mestecăn.
 - De ce?
 - Ca să te ajut să îți faci copii ascultători.
 - Nu înțeleg părinte.
- Părintele a luat câteva jape de mestecăn.
- Ia aceste jape de mestecăn.
 - De ce?
 - Nu ți-a dat seama?
 - Nu.
 - Când copii nu sunt ascultători lovești cu ele.
 - A, acum îmi dau seama.
 - Da este cea mai bună metodă.
 - Asta așa este.
 - Copii trebuie să fie pedepsiți când fac rele.
 - Așa este.
 - Numai pedepsiți de multe ori ascultă.
 - Dar cum de nu m-am gândit eu la asta?
 - Nu este nici o problemă: m-am gândit eu.
 - Părinte vă mulțumesc.

Se spune că de când doamna noastră a adus japele de mestecăn în casă copii ei au devenit ascultători.¹¹⁹

Avem aici o întâmplare care ne spune că de mai multe ori pentru a ajunge să facem oameni din copii noștri trebuie să recurgem la măsuri:

- extreme,
- extraordinare,
- dificile
- speciale.

Sunt mulți care sunt împotriva pedepsirii copiilor sub pretextul că de fapt copii sunt prea mici și nu trebuie să fie pedepsiți. Ei bine ceea ce trebuie să știm este că copii trebuie să fie făcuți conștienți că greșesc. Fiindcă ei greșesc de cele mai multe ori intenționat, ei bine nu trebuie să fim unii care să nu avem nici o reacție în fața acestui lucru. Sofocle în antichitate mers atât de departe cu lucrurile încât spunea că omul este bine să trăiască cu onoare și dacă nu poate să trăiască cu onoare mai bine să moară cu onoare:

“Când el îndură numai mizerii fără de sfârșit
Ce plăcere mai poate să fie trăind zi după zi
Mergând încet dar sigur spre moarte?
Oricine care își încălzește inima cu strălucirea

Speranței scânteind nu are nici o valoare.

Omul nobile trebuie să trăiască cu cinste sau să moară cu cinste. Asta este tot ceea ce am de spus.”¹²⁰

CONCLUZII

¹¹⁹Grigorie Comașa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

¹²⁰Sofocle, Ajax, Femeile din Trachis, Electra, Filoctetes.

Am voit ca prin prezentele rânduri să punem în fața cititorului creștin ortodox și nu numai o carte care să fie reper într-o lume care este din ce în ce mai puțin interesată de problema nobleței. Am vorbit în rândurile acestei cărți despre faptul că sunt foarte mulți care:

- admiră,
- cinstesc
- simpatizează
- și le place

să vadă manifestări ale nobleței în jurul lor. Totuși în nici un fel aceste persoane nu sunt unele care ajung să pună nobleța în practică în viața lor. De ce? În special fiindcă nobleța:

- trebuie să fie asumată,
- este grea,
- ne cere mult
- și implică efort.

Ca și orice lucru.

- de durată
- important
- și care dăinuie

trebuie să știm că și nobleța este un lucru care ne cere:

- sacrificiu,
- și mai ales dăruire.¹²¹

Deși am vorbit în aceste rânduri despre faptul că în Evul Mediu nobleța a ajuns să fie o noțiune politizată fiindcă numai cei care aveau:

- titluri aristocrate
- și bani

erau considerați oameni nobili, ei bine trebuie să știm că pentru medieval o adevărată manifestare a nobleței era cavalerul. Era cavalerul unul care era:

- nobil,
- mărinimos,
- altruist,
- curajos
- gata de sacrificiu
- și fără să îi pese de propriul ego

când venea vorbe de:

- cinste
- și onoare.

Prin urmare este bine să știm că au existat și între medievali unii care au fost cât se poate de nobili și oameni care s-au dedicat nobleței. Aceasta fiindcă este evident că acest cavaler medieval era gata să moară pentru o cauză nobilă. Prin urmare deși nobleța a ajuns să fie contrafăcută în Evul Mediu trebuie să știm că au existat mai multe manifestări genuine ale nobleței în timpurile medievale. Este de înțeles că nobleța este și ea la un anumit nivel cavalerie fiindcă ajungem să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să fim gata să ne sacrificăm pentru cauze nobile. Iată ce spunea în acest sens scriitorul Walter Scott: “Cavalerism! De ce fecioară el este hrana afecțiunii nobile și pure, eliberarea oprimaților, vindecarea tristeților și încetarea puterii tiranilor! Nobilimea ar fi un nume gol fără de cavalerism și libertatea își găsește cea mai bună protecție în sulita și sabia lui.”¹²²

Am vorbit în această carte despre faptul că Domnul Iisus Hristos este modelul suprem de noblețe. Am explicat și care sunt motivele dogmatice pentru care noi creștinii ortodocși cred și susținem acest lucru. Iisus este un model suprem de noblețe din cauza:

- iubirii Sale,
- operei Sale de răscumpărare a omului,
- patimilor Sale
- și mai ales crucii Sale.

¹²¹Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândii* (Iași, 2008).

¹²²Walter Scott, *Ivanhoe* (Editura Prut, 2008).

Să nu uităm că Iisus a acceptat crucea din iubire nemărginită față de om. Totuși este bine să știm că noblețea și modul ei de manifestare nu se rezumă numai la Iisus și El este sursa și începutul oricărei noblețe. La fel de bine mai trebuie să știm că noblețea se poate manifesta prin:

- artă,
- cultură,
- psihologie,
- filantropie
- sau iubire necondiționată.

Iată ce spunea scriitorul E. A. Bucchianeri: “din moment ce arta este considerată un lucru nobil, arta ar trebuie să promoveze tot ceea ce este bun și nobil și într-o manieră nobilă.”¹²³ Din această afirmație trebuie să înțelegem că arta are multe lucruri:

- de spus,
- de arătat,
- de susținut
- de învățat
- și de promovat.

Noblețea este unul dintre aceste multiple lucruri pe care arta trebuie să ajungă:

- să le promoveze,
- să ne susțină,
- să le impună în societate
- și să ne popularizeze.

Totuși de mai multe ori arta ajunge să fie:

- pervertită,
- meschină,
- sau decadentă.

La fel de bine am vorbit în această carte de mai multe lucruri care sunt în antiteză cu noblețea și ne-am referit aici în special la:

- josnicie
- și meschinărie

care sunt două lucruri ce nu sunt deloc compatibile cu noblețea. La fel de bine am arătat aici că nu este destul numai să știm lucruri teoretice despre noblețe ci trebuie să ajungem să le și puse în practică. Am vorbit despre faptul că noblețea are o putere contagioasă. Aceasta fiindcă dacă vedem de mai multe ori oameni care sunt nobili în cele din urmă și noi vom fi:

- inspirați,
- motivați
- și mișcați

să ajungem să fim și noi nobili.

Prin urmare trebuie să fim conștienți că după cum am spus în această carte noblețea nu este un lucru cu care te naști ci mai mult este un lucru al devenirii. Nu ne naștem nobili ci devenim nobili. Am vorbit despre faptul că există și situații în lumea noastră care sunt nobile dar de care oamenii nu sunt conștienți:

- a îți crește copii în frică de Dumnezeu,
- a fi un bun creștin ortodox,
- a fi un bun muncitor la locul de muncă,
- a ajuta pe cei în nevoie
- sau învăța bine la școală.

Toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să știm că sunt dovezi că există noblețe. Iată ce spunea în acest sens scriitorul Dejan Stojanovic: “ne place să admitem numai ceea ce strălucește, deși este mai nobil să ajungem să susținem strălucirea mai înainte de a lumina și nu după ce ea a luminat deja.”¹²⁴

Ceea ce trebuie să înțelegem este că sunt mai mulți care ajuns:

- să își atribuie,

¹²³E.A. Bucchianeri, *Brushstrokes of a Gadfly*, (Batalha Publishers, 2011).

¹²⁴Dejan Stojanovic, *The Sun Watches the Sun* (New Avenue Books, 2021).

- să își asume
- și să își revendice

succesele altora numai după ce ele au avut loc și nu au fost alături de cei care au trecut prin mai multe greutăți pentru a ajunge la succes. Ceea ce este și mai trist este că în acest mod gândesc mai mulți părinți despre copii lor. Sunt mulți care își aruncă copii în orfeline și nu mai vor să știe de ei. De multe ori acești orfani ajung să se ridice pe propriile lor picioare și să devină oameni cinstiți și buni. Este evident că este mult prea târziu acum ca părinții să ajungă să își recunoască pentru ceea ce au ajuns. Totuși sunt și cazuri de părinți care ajung să își revendice copii lor după ce i-au lăsat orfani.

Prin urmare sperăm că cititorul citind aceste lucruri să fie edificat și să ajungă să își dea seama că noblețea este:

- universală,
- generală,
- frumoasă,
- mărinimoasă,
- înălțătoare
- și bună

de pus în practică. Nu se știe de nici un creștin ortodox care a ajuns să regreta că a ajuns să fie nobil. După cum am spus în paginile acestei cărți noblețea este fără doar și poate un lucru care ajunge să fie trăită și experimentată mai ales cu inima. Aceasta fiindcă este bine să știm că noblețea iese din inimă. Acest lucru nu înseamnă că noblețea este un lucru:

- irațional,
- ilogic,
- fără sens
- și fără rost.

Din cele mai vechi timpuri noblețea a ajuns să fie un lucru care să ne edifice și să ne facă să fim adepții unei viziuni superioare asupra existenței și vieții. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Craig G. Lounsbrough: “a avea o idee nobilă nu mă face nobil. A acționa în urma unei idei nobile încă nu mă face un om nobil. Ceea ce mă face nobil este a pune pe alții înaintea mea și a acționa așa. Și în acest sens, cu toții suntem nobilitate.” Prin urmare a fi cu adevărat un om nobil înseamnă altruism, adică să ajungem să ne punem pe noi în urma semenilor noștri.¹²⁵

Am vorbit în această carte despre faptul că noblețea este un lucru ce este incompatibil cu superficialitatea. Există multă superficialitate în lumea noastră și acest lucru trebuie să știm că nu este bine. Nu poți să fi un om nobil și în același timp să fie superficial. Aceasta fiindcă aceste două noțiuni sunt incompatibile. Sunt incompatibile fiindcă nu au nici un fel de punct de convergență. Trebuie să fim unii care să știm că superficialitate ne face mult rău fiindcă:

- ne deformează,
- ne strică
- și ne mânjește

cu incompetența ei. La fel de bine trebuie să știm că noblețea nu este o stare exterioară a omului ci mai mult o virtute care iese din sufletul lui. Iată ce spunea în acest sens gânditorul E. A. Bucchianeri: “dacă nu ești nobil în gândurile și acțiunile tale, nici un titlu oferit de regi sau regine nu te poate face nobil.”¹²⁶

Se spune că într-un sat era un om care avea 9 copii. Cu toții erau ascultători și supuși. Nu același lucru se putea spune și despre un vecin de-al lui care nu se înțelegea deloc cu copii lui.

- Măi nu ți-am spus să dai de mâncare la animale, a început vecinul omului nostru cu 9 copii cuminți.

¹²⁵Iată ce spunem că creștinismul ortodox este o religie a nobleței: este unul care se bazează pe legea iubirii și pe altruism. Nu trebuie să uităm acest lucru. Iisus a pus lumea mai presus de Sine fiindcă a știu că numai așa o poate mântui. A fi creștin înseamnă să urmezi lui Iisus care este sursa și originea nobleței. Este evident că trebuie să fim oameni care:

- să înțelegem,
- să ne asumăm
- și să ne împropriem

noblețea cu toată ființa noastră. Numai așa vom ajunge să fim cu adevărat nobili. Noblețea este prin urmare un lucru care ne implică la nivel integral și total.

¹²⁶E.A. Bucchianeri, *Brushstrokes of a Gadfly*, (Batalha Publishers, 2011).

- Așa ai zis, i-a răspuns unul dintre copii.
- Și de ce nu le-ai dat?
- De ce?
- Da.
- Fiindcă nu am avut timp.
- Dar ce ai avut de făcut?
- Nu te privește.
- Dar ce ai avut de făcut tu mă?
- Ei lasă.
- I-ar te-ai întâlnit cu prietenii tăi nu?
- Așa și?
- Mă ție nu îți este milă de animale noastre?
- De ce să îmi fie milă?
- Azi nu au mâncat nimic.
- Lasă că nu le-a fost foame.
- Cum să nu le fie?
- Bătrâne lasă-mă că mă plictisești.
- Auzi mă tu să nu vorbești cu mine cu bătrâne.
- De ce?
- Fiindcă eu sunt tatăl tău.
- Dar nu ești bătrân?
- Sunt mă dar sunt tatăl tău.
- Și ce este cu aceasta?
- Trebuie să mă respecti mă.
- Bine dacă zici tu.
- Păi nu zic eu mă.
- Dar cine?
- Dumnezeu.
- Cum?
- Nu este scris în Biblie să cinstești pe tatăl și pe mama ta?
- Lasă-mă cu Biblia.
- Nu te las mă.
- De ce?
- Fiindcă poate vă băgați mințile în cap.
- Cine?
- Tu și cu frații tăi.
- Bine așa să fie.
- Rău ne înțelegem.

Astfel de discuții în contradictoriu și zeflemitoare omul avea foarte des cu fii săi. Într-o zi în înserare omul a ieșit la poartă. Acolo s-a întâlnit cu omul nostru care avea 9 copii.

- Bună seara vecine.
- Bună seara.
- Frumoasă vreme!
- Frumoasă.
- Este plăcut să stai în răcoarea serii după o zi de zăpușeală.
- Așa este.
- Și ce mai faci?
- Eu?
- Da.
- Destul de bine.
- Mă bucur.
- Acum ca să fiu bine nu sunt chiar foarte bine.
- Cum așa?

- Nu știi?
- Nu.
- Nu mă prea înțeleg cu copii.
- Cum așa?
- Nu știu.
- Păi ce s-a întâmplat?
- Când erau mici erau ascultători.
- Și acum?
- Nu vor să mai asculte de mine.
- Îmi pare rău să aud asta.
- Uite că tot vorbim acum între noi.
- Așa.
- Tu ai 9 copii.
- Așa este.
- Aș vrea să te întreb și eu ceva.
- Ce?
- Cum de copii tăi deși sunt 9 sunt cuminți și ascultători?
- A venit din copilărie.
- Păi cum?
- Este simplu.
- Spune-mi și mie.
- Când s-a născut primul l-am învățat cea mai strictă supunere.
- Și restul?
- Următorul care s-a născut a învățat de la primul.
- Și mai apoi?
- Următorul care s-a născut a învățat de la primii doi.
- Și tot așa?
- Tot așa până la 9.
- Măi da bine ai făcut.
- Nu aș fi făcut asta dacă nu ar fi fost tatăl meu.
- De ce?
- El a fost primul care m-a învățat cea mai strictă supunere.
- Să știi că și eu îi voi învăța pe copii mei cea mai strictă supunere.
- Așa să faci.¹²⁷

Avem aici o întâmplare care se leagă de cei 7 de ani de casă când părinții este vital să se ocupe de copii lor. Aceasta fiindcă în acești 7 ani se poate spune că se pun primele baze ale nobleței. Noblețea prin urmare trebuie să știm că ajunge să fie una care să fie deprinsă din familie. Este cu adevărat un lucru greu și de mai multe ori zadarnic să ajungem să implantăm noblețea în inima și sufletul cuiva care nu a primit educația necesară din familie. Nu este în acest sens de mirare că cei mai mulți infractori provin din familii disfuncționale și dezbinat. Iată de ce această carte este una care vrea să spună un mare adevăr: nu se poate vorbi de noblețe fără de educație și educația începe în familie. Prin urmare bazele nobleței sunt puse în familie. Trebuie să fim unii care să ajungem să fim oameni care să fim mișcați de noblețe și de idealurile ei. Este un ideal profund creștin ortodox noblețea și trebuie să nu uităm acest lucru. Gânditorul Robid Scarefire spunea cât se poate de inspirat: “cele mai nobile arte sunt și cele mai ignorate de marea masă de oameni obișnuiți, care în adevărata lor natură nu vor înțelege nobilitatea și care implicit nu pot devenii decât consecințe exemplificate ale ignoranței. Filosofia te va învăța arta de a gândii; pictura te va învăța arta de a observa; sportul te va învăța arta de a persista; actoria din teatru și cinema te va învăța arta unei vieți bune; cooperarea te va învăța arta de a avea încredere; și toate la un loc combinate te vor învăța arta de a trăi. Artă de a trăi nu constă în a excela în aceste arte, ci în capacitatea de a discerne dintre rațional și irațional, adevăr și minciună, tărie și slăbiciune, suflet și ego, bine și rău.” Iată de ce

¹²⁷Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

arta de a trăi în mod decent este calea spre noblețe. Este această noblețe care este în termenii părintelui Nicolae Steinhardt calea către isihie.¹²⁸

¹²⁸Nicolae Steinhardt, *Drumul către isihie* (Editura Dacia, 2000).